

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 826

15. VELJAČE 2019. CIJENA 50 DINARA

Tema i intervju:

Iluzija i stvarnost

SADRŽAJ

6

Širenje prosvjeda u Srbiji i
odgovor vlasti na njih

Specijalni pat

10

Književnik Branko Čegec

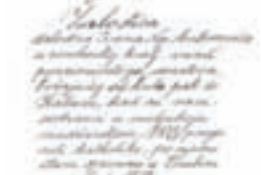
Mi živimo privide

14

Dosije: Zločini nad Hrvatima u
Vojvodini (1)

**Zagovornici i inspira-
tori kampanje**

22

Potruga za jednim rukopisom

**Gdje je nestala
Ambrozovićeve
Žalostica?**

27

XI. Gupčev bal u Tavankutu

**Zabava uz tamburaše
i klapu**

32

Nova knjiga Ljubice Kolarić-Du-
mić pod nazivom *Moje srijemske
priče – Zašto Kukujevci?*

Lirski memento

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović

(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,

Antun Borovac, Josip Dumendžić,

Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica Hrcka)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Tirke, Švica i mi

»S reća što u ovoj zemlji ima toliko tema koje ne možeš naći ni u jednoj normalnoj zemlji, tako da to umnogome olakšava posao svakom novinaru. Što bih pisao da živim, recimo, u Švicarskoj?«, napisao je davno **Bogdan Tirnanić**. I jest Tirke bio umnogome u pravu, ali nije da i u Švicarskoj ne bi bilo novinarskih tema za mene, poput one da, ako ne vjerujete u holokaust kao historijsku činjenicu – zbog toga možete završiti u zatvoru! Ili: o radu Međunarodnog odbora Crvenog križa za zaštitu i pomoć žrtvama rata koji je osnovan u Genevi 1863., zatim o kombinaciji dizajna i tehnologije satova koji se proizvode u Švicarskoj, te o proizvodnji čokolade i ispaši krava na njihovim Alpama, a nudi se kao tema na tacni i proizvodnja 450 vrsta sireva. O švicarskim bankama baš i ne znam koliko bih mogao pisati; »stvar kuće«, pa nemaš podataka, poznata je sigurnost privatnosti klijenata u tim bankama, tu ni *Biblija* ne pomaže. Ali... tu su za temu Hrvati i Srbi koji su podigli kredite u »švicarcima«. A o čemu bih se mogao onako žešće raspisati, pogađate li? Ako ste pomislili na jezera, rijeke, planine i prirodne ljepote Švicarske, pogriješili ste. Raspisao bih se o dadaizmu, umjetničkom pokretu koji je osnovan u Zürichu 1916., i koji je nastao iz svijesti o svijetu u kome bjesni besmisleni rat.

Dobro, znam, u pravu ste, ovdje je mnogo više novinarskih tema i ne samo u Srbiji, pobrinu se za to i huligani u Hrvatskoj. Jedan od takvih primjera je napad na vaterpoliste beogradske *Crvene zvezde* prošle nedjelje u centru Splita na Rivi. Na glavnom gradskom šetalištu, na svu sreću, težih posljedica nije bilo, jer su trojica vaterpolista uspjeli pobjeći, a golman crveno-bijelih se spasao nasilja skokom u more. Užas, ali taj užas ima i nastavak. Dva dana nakon napada huligana na vaterpoliste zidovi OŠ *Skalice* u Splitu osvanuli su išarani zastrašujućim porukama, precizno ću sad reći – fašističkim grafitima. I sad ću navesti neke od njih: »Mrzin Srbiju«, »Mrzin školu i Srbe«, a na zidu je i veliko »U« sve s križom ispod kojeg piše »Za dom«, dok je na jednom vratima nacrtan kukasti križ.

Jesu li nepoznati autori tih grafita, poučeni primjerom odraslih, zaključili da je normalno mrziti ljude samo zato što su druge nacionalnosti? A jedini grijeh vaterpolista je bio što su na trenirkama imali klup-ska obilježja. Ne sjećam se prosvjeda u Splitu zbog smanjenja plaća, gašenja tvrtki ili otkaza radnicima, ali izgleda da »mišića« ima za kršenje zakona i destruktivno ponašanje.

Nakon napada na vaterpoliste, sve je već išlo po ustaljenom redoslijedu: predsjednik Vlade **Plenković** razgovarao je o »okolnostima slučaja« s ministrom unutarnjih poslova **Božinovićem**, pa su obojica, sve s Vladom i predsjednicom Hrvatske, osudili napad na srpske vaterpoliste. Srbija je Hrvatskoj uručila prosvjednu notu, a splitska policija je privela trojicu huligana koji se dovode u vezu s napadom.

I što reći, osim da su na djelu bili i parohijalna svijest i duh palanke, a počiniteljima zatvor neće pomoći. Njima bi za pomoć trebalo obvezno odgojno učenje: o ustaškim rasnim zakonima i gledanje filmova o konclogorima, najmanje osam sati dnevno. Pitanje je kako iskorijeniti takve događaje, etničke incidente u Hrvatskoj? Obrazovanjem, ali i zakonima i kristalno jasnim izjavama političara da je ustaštvo bilo zlo. Eto. Ukratko. A ne bi bilo zgoreg da i kardinal **Bozanić** ode do Jasenovca.

I ne prođe dan-dva od incidenta na Rivi, kada evo etničkog incidenta u Srbiji. Novu ravnateljicu Narodnog muzeja u Šapcu, Subotičanku **Nelu Tonković**, član Narodnog slobodarskog pokreta, nazvao je ustašom. Član NSP-a iz Subotice, na svojem *Facebook* profilu napisao je: »Čestitam Šapcu na direktoru ustaši«. Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** zatražio je reakciju državnih tijela. Izgleda da je osobi koja je napisala na *fb-u* pri srcu ideja Velike Srbije, ne mogu reći i pri pameti, mada se na nedostatak mozga još nitko nije žalio dragom Bogu.

Što reče Tirke, tema ovdje ne nedostaje. U Beogradu i mnogim mjestima u Srbiji traju li traju prosvjedi, najmasovnije dosad javno izražavanje nezadovoljstva vladom predsjednika **Vučića**, čija se ostavka zahtijeva. Je li možda prosvjede suštinski izazvao ovdašnji pohlepni kleptokapitalizam? Jedan od zahtjeva prosvjednika je uspostavljanje vladavine prava, neovisnosti sudstva i tužiteljstva. Jesu to, primjerice, u Švici davno riješili, ali meni je pitanje hoće li se na prosvjedima jasno i glasno reći što je uzrok sadašnje situacije? I reći *adio* ideji Velike Srbije. Da je Tirke živ, sad bih mu javio da sam se uželio »švicarskih tema«.

Zvonko Sarić

Sastanak u HNV-u s roditeljima učenika-putnika hrvatskih odjela

Od 11. veljače stari/novi način prijevoza

Nakon oko mjesec dana kako je Hrvatsko nacionalno vijeće samostalno financiralo prijevoz učenika-putnika koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku angažiranjem privatnog prijevoznika, od ponedjeljka, 11. veljače, ovaj se prijevoz, kao i u prvom polugodištu, realizira u suradnji s Mađarskim nacionalnim vijećem, autobusima i kombijima privatnog poduzetnika *Su travel* u kojima putuju i djeca mađarskih odjela. Razlozi za to su, prema riječima članice Izvršnog odbora HNV-a zadužene za obrazovanje **Margarete Uršal** koja je tim povodom u petak, 8. veljače, u prostorijama Vijeća održala sastanak s roditeljima učenika-putnika hrvatskih odjela, prije svega rentabilnost. Financijski je nešto isplativije, a u ovom prijevozu o djeci se brinu pratilje, što je značajno zbog sigurnosti učenika i izravne komunikacije roditelja s pratiljama.

»Samostalna organizacija prijevoza je bila izuzetno skupa, i to je bila samo jedna linija, zbog čega su neki učenici kasnili u školu i nadamo se da ćemo to ovom organizacijom izbjeći. Ukoliko roditelji ne budu zadovoljni i ako ne bude pozitivnih pomaka i pobošljanja, tražit ćemo neko treće rješenje, jer nam je cilj si-

gurnost djece, stizanje na vrijeme na nastavu i da roditelji budu zadovoljni. Zato ćemo se ponovno sastati za oko mjesec dana kako bismo vidjeli kako sve to funkcionira i treba li što mijenjati. Plan nam je do početka nove školske godine nabaviti kombi i samostalno organizirati prijevoz učenika, što će biti mnogo funkcionalnije, sigurnije i bolje organizirano kada to bude samo za našu djecu«, kaže Uršal.

Podsjetimo, do kraja prvog polugodišta prošle godine ovaj je prijevoz financirala subotička Gradska uprava, nakon čega je, umjesto toga, ponudila besplatne autobusne karte. Tako je od početka 2019. HNV preuzelo financiranje i organizaciju prijevoza, a od ponedjeljka to realizira skupa s Mađarskim nacionalnim vijećem.

Besplatan školski prijevoz za učenike hrvatskih odjela u čijoj blizini mjesta stanovanja nema škole u kojoj se nastava pohađa na hrvatskom odvija se na tri linije: Mali Bajmok – OŠ *Matko Vuković*, OŠ *Sveti Sava* – OŠ *Ivan Milutinović* – OŠ *Matko Vuković* i Radanovac – Kertvaroš – Novi grad – OŠ *Mako Vuković*.

I. P. S.

Posjet iz Jastrebarskog

SOMBOR – Uposlenici u Gradskoj upravi Grada Jastrebarskog posjetili su Sombor i HKUD *Vladimir Nazor*. Tijekom posjeta s radom somborske gradske uprave goste iz Jastrebarskog upoznao je pomoćnik gradonačelnice Grada Sombora zadužen za oblast međunarodne suradnje **Ivan Šimunov**. Domaćin u HKUD-u *Vladimir Nazor* bio je predsjednik ove udruge **Mata Matarić**, koji je govorio o povijesti i radu *Nazora*. Goste iz Jastrebarskog, među kojima je bio i gradonačelnik **Zvonimir Novosel**, interesirale su pojedinosti o radu gradske uprave, pravima koje ima hrvatska nacionalna zajednica, kao što je primjerice obrazovanje na hrvatskom jeziku. Prvi kontakti su uspostavljeni, a u *Nazoru* se nadaju da će to biti most buduće suradnje.

Z. V.

Predstavnici Zagrebačke županije u HNV-u

Predstavnici Zagrebačke županije boravili su u posjetu Hrvatskom nacionalnom vijeću i tom prigodom se поближе upoznali s mogućnostima usustavljivanja suradnje, komunikacije i nastavka pomoći hrvatskoj zajednici u Srbiji. Ta županija na različite načine potpomaže ovdašnje Hrvate, od obrazovanja, sakupljanjem i donacijama udžbenika do financiranja *HosanaFesta* i drugih manifestacija. Posjetom HNV-u okrenuta je nova stranica suradnje, istaknuo je ovom prigodom predsjednik Skupštine Zagrebačke županije **Damir Mikuljan**.

Izaslanstvo županije, na čelu s Mikuljanom, činili su i predsjednik Koordinacije za ljudska prava Zagrebačke županije **Rudolf Vujević**, predsjednik Odbora za međužupanijsku i međunarodnu suradnju Županijske skupštine Zagrebačke županije i član Odbora za nacionalne manjine Županijske skupštine Zagrebačke županije **Vlado Horina**, pročelnica Stručne službe Skupštine Zagrebačke županije **Ivana Radanović**, viši savjetnik – specijalist za pravna pitanja u Zagrebačkoj županiji **Mato Jurić**, te viša stručna suradnica za protokol u Zagrebačkoj županiji **Marija Makarić**.

Njih su u prostorijama HNV-a ugostili predsjednik DSHV-a i republički zastupnik **Tomislav Žigmanov**, predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**, predsjednik Izvršnog odbora Vijeća **Lazar Cvijin**, te dopredsjednik za područje Subotice **Ladislav Suknović**.

»Volja za suradnjom i pomoći je očitovana od Zagrebačke županije i sada se očekuje viši stupanj službene komunikacije«, kaže Žigmanov.

Tijekom posjeta Subotici, predstavnici Zagrebačke županije su bili također i na proslavi Dana škole *Matija Gubec* u Tavan-kutu.

S. J.

Priopćenje DSHV-a

Kontinuirano širenje netrpeljivosti s desne ekstremističke margine

Bivšu ravnateljicu Suvremene galerije u Subotici i novu ravnateljicu Narodnog muzeja u Šapcu **Nelu Tonković**, član Narodnog slobodarskog pokreta **Branko Ćirjaković** iz Subotice je na svojem facebook profilu nazvao »ustašom«, na što su reagirali predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov**, zastupnik u Skupštini Vojvodine **Nemanja Šarčević** i udruga *Slobodan grad* iz Subotice, zatraživši reakciju mjerodavnih državnih tijela.

Predsjednik DSHV-a Tomislav Žigmanov je reagirao priopćenjem u kojem je iznio zabrinutost koju pripadnici hrvatskoga naroda u Srbiji posljednjih nekoliko mjeseci intenzivnije osjećaju. Tim prije, jer kako navodi, neprihvatljivi sadržaji glasova koji dolaze s političke ekstremno desne margine najučestalije se u posljednje vrijeme mogu čuti iz Subotice, grada koji je središte kulturnog i političkog života Hrvata u Vojvodini.

»Konkretno, jezovite poruke koje osoba Branko Ćirjaković sa svojih naloga na društvenim mrežama kontinuirano upućuje pojedinim pripadnicima hrvatske zajednice u Republici Srbiji i njihovim institucijama izazivaju nesigurnost i strah. Posljednje koje navodimo jest njegov napad na bivšu ravnateljicu Suvremene galerije u Subotici Nelu Tonković, nazvavši je 'ustašicom', te verbalni napadi na predstavnike i članove Katoličke Crkve, koji su dodatno unijeli nemir u pripadnike hrvatske nacionalne zajednice. Predstavnici ekstremističkih grupacija ne biraju riječi kada je u pitanju negativno etiketiranje hrvatske zajednice u Srbiji, najčešće ih pogrdno nazivajući pripadnicima vojnih snaga

Nezavisne države Hrvatske. Postavlja se pitanje ima li bilo tko u jednom multikulturalnom gradu kakav je Subotica na početku XXI. stoljeća pravo prebrojavati krvna zrnca i određivati da li netko na osnovi svoga etničkoga identiteta ima pravo obnašati neku javnu dužnost. Ovakve poruke više sliče jednom aparthejdskom sustavu, nego društvu koje

teži postati članom velike europske obitelji. Posebno ističem da su one u izravnoj suprotnosti s porukama koje je predsjednik **Aleksandar Vučić** nekoliko puta jasno isticao – da se Hrvati u Srbiji nemaju razloga bojati te im obećao zaštitu. U tom smislu, ono što dodatno unosi nespokoj kod pripadnika hrvatske manjine je i to što službena tijela srbijanske države, prije svega tužiteljstvo, ništa ne čine kako bi zakonom zabranjen govor mržnje sankcionirale. Stoga očekujemo postupanje po službenoj dužnosti mjerodavnih tijela«, navodi se u priopćenju.

Dodaje se i kako »ovakve izjave najoštrije osuđujemo ali i izražavamo svoju zabrinutost, te još jednom postavljamo pitanje je li Republika Srbija spremna spriječiti nezakonito djelovanje pojedinaca i jamčiti sigurnost svakom svom građaninu«.

»Čvrsto vjerujemo da za ovakve društvene anomalije u jednom društvu koje je višeetničko i koje se nalazi na putu EU integracija nema mjesta, te shodno tome vjerujemo da država posjeduje i kapacitete i mehanizme da na ovakvo neprihvatljivo djelovanje adekvatno i odgovori«, zaključuje u svojem priopćenju Žigmanov.

H. R.

Žigmanov osudio napad na vaterpoliste

Reagirati odlučno ili demokracija trpi

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini (DSHV) **Tomislav Žigmanov** osudio je napad na vaterpoliste *Crvene zvezde* u Splitu i pozvao na odlučnu reakciju državnih tijela Hrvatske.

»U ovakvim situacijama mora se reagirati odlučno, jasno i nedvosmisleno. U protivnom, demokracija trpi...«, napisao je Žigmanov na svom twitter profilu.

On je rekao hrvatskim medijima u Vojvodini da »Hrvati u Srbiji uvijek sa zabrinutošću prime vijest o nerazumnim aktima nasilja spram građana Srbije«.

»Osobito kada je riječ o incidentima huligana spram sportaša iz Srbije i iste snažno i nedvosmisleno osuđujemo. Takvi slučajevi ne samo da negativno utječu na ukupne hrvatsko-srpske odnose, nego uveliko i otežavaju položaj Hrvata u Srbiji«, kazao je predsjednik DSHV-a.

Istaknuo je da su osude najviših zvaničnika Hrvatske i poduzeti koraci tijela vlasti, posebno MUP-a, ohrabrujući.

Vaterpolisti *Crvene zvezde* napadnuti su u subotu na splitskoj Rivi, a policija je u nedjelju ujutro zbog tog napada uhapsila trojicu mladića, te za dvojicom napadača još traga.

(Hina)

Širenje prosvjeda u Srbiji i odgovor vlasti na njih

Specijalni pat

*Na ulicama Srbije odvija se pravi verbalni rat između prosvjednika i vlasti u kom se koriste sva raspoloživa sredstva za međusobno ocrnjivanje, pri čemu se i jedna i druga strana za sada suzdržavaju od onoga čega se većina građana najviše boji: pre-laska »s riječi na tijela« * Inzistiranje da Vučić dragovoljno siđe s vlasti jednako je uto-pističko kao i očekivanje da će vlast promijeniti ignorantsku taktiku prema prosvjed-nicima * Aduti prosvjednika leže u istrajnosti koja se hrani naraslim nezadovoljstvom zbog općeg stanja u društvu, a vlasti u dosadašnjim izbornim rezultatima*

Sintagma o dvije Srbije već treći mjesec pokazuje svoje praktično lice, a što vrijeme više protiče njezini se obrisi ocrtavaju sve jasnije. Broj gradova čiji građani uslijed nezadovoljstva aktualnim režimom iz tjedna u tjedan izlaze na ulice sve je veći i sada na mapi Srbije ima sedamdesetak takvih točki-ca, a teško da je itko u stanju predvidjeti kada će ovoj pobuni biti kraj i kako će on izgledati.

Akcija i reakcija

Za razliku od prije dvije godine, ovoga puta mnogo konkret-niju ulogu predvodnika građanskog prosvjeda, u početku nazvanog *Stop krvavim košuljama*, preuzeli su glumci **Branislav i Sergej Trifunović**, te **Nikola Kojo**, animirajući svojom popu-larnošću i jasno iznijetim stavovima veliki broj građana na uli-ce Beograda. Režim je na to, samo da se podsjetimo, reagirao ishitreno, nervozno i podcjenjivački: prvo predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** riječima da na ulice izađe i pet milijuna ljudi on neće uvažiti nijedan njihov zahtjev, a zatim i ministar policije **Nebojša Stefanović** prebrojavanjem građana po četvornom metru ulice, umanjeno za bunde i zimske kapute, zamjenjujući pritom u startu suštinu (nezadovoljstvo građana) s (umanjenim, i to znatno) brojem prosvjednika.

To je, naravno, samo dodatno ubrzalo poznato načelo akcije i reakcije, pa stoga i nije dugo trebalo čekati da se građanima na prosvjedu u Beogradu svojim potpisima solidarnosti i progla-som u 26 točaka pridruže i profesori Beogradskog univerziteta, a sam prosvjed Nikola Kojo je (prema vlastitim riječima na Tele-viziji N 1) nakon prve Vučićeve opisane reakcije preimenovao u *1 od 5 miliona*. Jednu od do sada najbahatijih izjava predstavnika države svakako je dao ministar prosvjete **Mladen Šarčević** riječima da na popisu profesora koji su podržali prosvjed baš i nema ozbiljnih imena, minimizirajući na taj način ugled i kre-dibilitet potpisnika i dajući im jasno na znanje što o »takvima i sličnima« osobno misli.

Takav odnos vlasti dodatno je iziritirao sve veći broj građana, koji su iz tjedna u tjedan u sve većem broju počeli izlaziti na ulice sve većeg broja mjesta i gradova, a prosvjed je iz spontanog nezadovoljstva počeo dobivati konkretnije oblike: Sergej Trifuno-

vić, na veliko iznenađenje čak i samih prosvjednika, kandidirao se, a zatim je i izabran na mjesto predsjednika Pokreta slobod-nih građana, a prošlog je tjedna svoj potpis stavio i na »Ugovor sa narodom«, dokument od sedam točaka kog je potpisalo još 16 predstavnika Saveza za Srbiju. S druge strane, prosvjednici su, prije svega transparentima i rekvizitima, sve više počeli bo-gatiti svoje šetnje, pri čemu se do sada bez konkurencije ističu vješala što su ih u Beogradu 2. veljače nosili **Slobodan Glišić** i jedna maloljetna osoba, a tjedan dana kasnije i **Slobodan Ste-fanović** u Kragujevcu. Kao i u slučaju **Coraxove** karikature kada su početkom studenoga prošle godine u liku **Adolfa Hitlera** stranački kolege prepoznali svog predsjednika Aleksandra Vu-čića, nositelji vlasti su reagirali brzopleto, nervozno, odlučno i nezgrapno: pritvorili su nositelje vješala, optužujući ih za »rasnu i drugu diskriminaciju« kao da su pripadnici *Ku-Klux-Klana*, a pri tome ne navodeći niti tko je oštećena strana niti koja je to grupa (ljudi) diskriminirana!

Vladajućoj stranci (koaliciji) trebalo je dva mjeseca da i sama osmisli način na koji će se suprotstaviti osnaženim prosvjednici-ma, a da to ne budu uvijek iznuđeni potezi »obrane napadom«. Poučena ranijim iskustvima »dovoženja naroda«, a koje je kul-miniralo posjetom ruskog predsjednika **Vladimira Putina** Srbiji kada se u Beograd slilo na tisuće autobusa s putnicima koji su u njih ušli milom (dnevnice od 1.500 dinara, plus sendviči i soko-vi) ili silom (prijetnje otkazima u državnim poduzećima), vlast je i sama počela neku vrstu kontramitinga trajućem prosvjedu u vidu kampanje pod nazivom »Za budućnost Srbije« u kojoj se građanima obećavaju prosperitet, nova radna mjesta, viša pri-manja, bolji komunalni uvjeti, efikasnije zdravstvo...

Mnogo je toga još zanimljivoga u ovoj igri živaca između vla-sti i nezadovoljnih građana. Primjera radi, kako su u roveve uko-pani vlast i oporba (koja je napustila sudjelovanje u radu Skup-štine Srbije) tako se vodi još i veći medijski rat. S jedne strane, TV *Happy, Pink, Studio B, Informer, Srpski telegraf...* svakodnevno umjesto informacija građanima nude ogoljenu propagandu koja za cilj ima ocrnjivanje oporbe (ali i nezadovoljnih građana) dok se manje brojni TV N 1, *Vreme*, NIN i posebno *Danas* svojim kritičkim emisijama i tekstovima sami svrstavaju u red »stranih plaćenika i domaćih izdajnika«, kako se od milja u kriznim vre-

menima u Srbiji nazivaju politički protivnici i građani koji ne podržavaju režim. Tako je, recimo, potpuno normalno da čitatelji *Informera* uz ime **Dragana Đilasa, Vuka Jeremića** i drugih pročitaju da su tajkuni (ako za to postoje dokazi, zašto ih se ne hapši?, prim. a.), a uz naziv N 1 stoji da je to CIA TV! Javnim servisima nezadovoljni su i jedni i drugi, ali je činjenica da gledatelji na Radio-televiziji Srbije i Radio-televiziji Vojvodine u informativnim emisijama ne mogu saznati ničeg relevantnog o prosvjedima kao što je i činjenica da su udarnih desetak minuta (po potrebi i duže) svakodnevno posvećeni aktivnostima predsjednika ili Vlade, bez obzira na to koji je povod u pitanju.

Privlačnost tihe većine

Zanimljivo je, svakako, i ponašanje samih građana, i to one većine koja niti se priključuje prosvjedu niti ih zanimaju Vučićevi mitinzi, jer je upravo to kategorija ljudi koju bi na svoju stranu voljeli dobiti i jedni i drugi: prvi na prosvjedima, drugi na izborima (ili bar njihovom apstinencijom). U tom smislu i više je nego zbunjujući, a vjerojatno i naivan, Sergej Trifunović sa svojim kontradiktornim izjavama. Dok je, recimo, na prosvjedima u svojstvu običnog građanina zagovarao bojkot (neizvjesnih) izbora (što je pod određenim uvjetima i potpisao u »Ugovoru sa narodom«), dotle je kao svježe izabrani predsjednik Pokreta slobodnih građana u Kragujevcu izjavio kako se zalaže da izbori budu obvezni za svakog građanina uz novčane kazne za one koji na njima ne sudjeluju! Ili: dok kao glumac i obični građanin nije krio svoju ljevičarsku opredijeljenost, u svojstvu predsjednika Pokreta slobodnih građana u Kragujevcu izjavljuje kako mu je dosta podjela u Srbiji na »partizane, četnike i ljotićeve«, odnosno na ljevicu i desnicu s neskrivenom ambicijom objedinjavanja svih njih i s jedinim ciljem – smjenom aktualnog režima. Ovakav miks ideologija ne samo da je viđen i ranije i na drugim prostorima s poznatim (neuspjelim) ishodima, i ne samo da već postoji i u samom Savezu za Srbiju s kojim je i potpisao »Ugovor sa narodom« nego je i utopistički pokušaj privlačenja k sebi ljudi koji se već imaju kod koga opredijeliti: od krajnje desnice do nedefinirane ljevice, i u vlasti i u oporbi.

Izbori su, naravno, najjači adut kojim u svakom trenutku raspolaže Aleksandar Vučić i stranka na čijem je čelu. Dosadašnji rezultati daju mu pokriće za to, a buduću nadu u učvršćivanje (ili makar ne slabljenje) svoje pozicije. Pod ovakvim uvjetima, kada su sve poluge vlasti u njegovim rukama i većina medija pod njegovom kontrolom, djeluje kao da Vučić u svakom trenutku može raspisati izvanredne izbore i opet očekivati uvjerljivu pobjedu. Pravo je, međutim, pitanje: zašto to ne čini? Ima li, recimo, u svemu ovome utjecaja i moćni strani faktor koji se – s izuzetkom povremenih tekstova poznatih svjetskih medija o prosvjedima ili pak (indikativnog) izvještaja *Freedom Housea* po kom je Srbija pala u red djelimično slobodnih zemalja – gotovo i ne oglašava o aktualnom stanju u ovoj zemlji? Ili je možda, kao i u vrijeme **Slobodana Miloševića**, Vučić predosjetio da je dostigao svoj zenit, te da je stoga pametnije čekati i nadati se da će naraslo nezadovoljstvo vremenom splasnuti nego raspisati izvanredne izbore s rizikom da mu upravo nezadovoljstvo animira nepoznatu a šutljivu većinu koja bi mu možebitno uskratila povjerenje?

Ma kako teški bili, odgovori na ova pitanja manje su fiktivni od zahtjeva oporbe i nezadovoljnih građana da Vučić i njegov režim na svim razinama dobrovoljno siđu s vlasti, a da to prethodno nije ovjereno brojem glasova na jednoj i drugoj strani. S druge strane, građani (a zatim i oporba) započeli su nešto, kako sami definiraju, sudbinsko: proces iz kog nema povlačenja, jer je svaki neuspjeh ne samo još jednom utrošena energija nego i nepovratno izgubljena budućnost. Ako već pod ovakvim uvjetima (prije svega kada je riječ o medijskom tretmanu) ne želi na izbore, oporbi i građanima, uz istrajnost i riješenost da se dođe do uspjeha, trebat će i ideja kako da se to provede u djelo: od najobičnije građanske neposlušnosti do konkretnih akcija koje za cilj imaju odlazak s vlasti aktualnog režima. Recimo, potpisivanjem masovnih peticija za sudsko procesuiranje dužnosnika koji su se ogriješili o zakon, preispitivanje njihove imovine, utvrđivanje odgovornosti u prometnim nezgodama s tragičnim ishodom... Kako na državnoj, tako i na lokalnoj razini.

Z. R.

Obrtništvo u Šidu, nekad i sad

Sjećanje na zlatno doba

»U Šidu je nekada postojala Škola učenika u privredi u kojoj su bili zastupljeni različiti zanati. Bilo je to lijepo vrijeme i svi su mogli nakon školovanja pronaći posao. Trebalo bi da se djeca više odlučuju za zanate, jer se u društvu osjeća da nedostaju obrtnici«, kaže satar Jovan Timarac

Kovači, potkivači, abadžije, ćurčije, terzije, čizmari, sursabovi, kapamadžije, sapundžije... obrtnička su zanimanja koja su danas potpuno iščezla ili se njih tek mali broj ljudi sjeća. Od obrta se nekada moglo lijepo živjeti. Danas su ostali samo oni rijetki, i to uglavnom one obitelji koje se određenim obrtničkim poslom bave već generacijama. Povijesni podatci Šida i okolice govore da su se neki od obrta razvijali upravo na tim prostorima. Na razvoj obrtništva i trgovine utjecale su političke prilike, a presudnu ulogu na razvoj ovih privrednih grana u Šidu imalo je njegovo proglašenje komorskim gradom, kojom je carica **Marija Terezija** 1773. godine potvrdila taj privilegij i dala dozvolu da se u Šidu održavaju godišnji sajmovi. Obrti i trgovina su naročito imali veliki uspon od 1777. do 1848. godine, pa je to razdoblje poznato kao zlatno doba obrta u Šidu.

Zlatno doba zanatstva

Svojom naredbom u svibnju 1773. godine Marija Terezija potvrdila je nova pravila (kojima je predviđeno reguliranje odnosa među obrtnicima kao i cehovskim obrtnicima) i zahtjev Šidana da se Šid zajedno s okolicom stavi pod komorsku upravu i da kao komorski grad uživa sve privilegije. Pod tim se, među ostalim, podrazumijevalo da se mogu održavati godišnji sajmovi na Josipovo 19. ožujka, svetog Lovru 10. kolovoza i na Svisvete 1. studenog. Ovim privilegijem Šid postaje privlačno mjesto za zanatlije i trgovce. Ugled zanatlija i trgovaca znatno je porastao, jer su svoju robu mogli slobodno prodavati na tržnicama, sajmovima i drugim skupovima. U tom razdoblju naročito su bili poznati po svojim proizvodima ćurčije, čizmadžije i sapundžije,

čiji su proizvodi bili čuveni u Srijemu ali i mnogo šire. Prema popisu iz 1828. godine, na teritoriju Srijema bilo je 5.740 zanatlija raznih zanimanja. Između 1820. – 1830. godine, u Šidu ali i u ostalim mjestima u Srijemu, naročito je bio razvijen čurčijski zanat (iz tog razdoblja sačuvana je i zastava čurčijskog ceha koja se nalazi u Muzeju Srema u Srijemskoj Mitrovici. Osim čurčija, kojih je 1815. godine bilo 27, pominju se i kabaničari (abadžije), opančari, krojači, voskari, obučari, kazandžije, kovači i potkivači, tesari, šeširdžije, brijači... Ne mogu se izostaviti ni vodeničari. Pored poznatih vodeničara iz Šida, Erdevika, Berkasova, Bikić Dola i Sota, prema popisu Srijemske županije iz 1804. godine, spominju se mlinari u Kukujevcima (**Marijan Marošević, Marko Šorgut i Nikola Kraljević**), koji su uz pomoć *suvača* mljeli žito za potrebe mještana. Osim Šida i navedenih mjesta u okolini, u XIX. stoljeću, obrtničke radnje postojale su i u Tovarniku koji je u drugoj polovici XIX. stoljeća bio jače trgovačko mjesto od Šida. Koliko je bilo razvijeno obrtništvo u Šidu dovoljno govori podatak iz 1815. godine gdje se navodi da se u Šidu od ukupno 2.000 stanovnika, njih 250 bavilo obrtništvom, a određeni broj trgovinom i držanjem gostiona. Poslije ovoga popisa, a u svezi reguliranja i što uspješnijeg razvoja obrtništva u Šidu, car Franjo I. donosi tzv. Bulu kojom se reguliraju prava i dužnosti obrtnika, kalfi, šegrti, udovica itd.

Obiteljska tradicija

Zlatno doba obrtništva daleko je iza nas. Danas je u Šidu, kao i u mnogim drugim mjestima diljem Srbije, slika potpuno drugačija. Zanatlija i zanatskih radnji sve je manje. Nekadašnje poznate zanatske radnje danas su uglavnom prazne, ili u njima borave stare zanatlije, koji se danas svojim poslom bave više iz hobija i ljubavi prema svom poslu. Jedan od njih je satar **Jovan Timarac**, koji je u ovom zanatu 50 godina.

»Nastavio sam obiteljsku tradiciju. Rođeni brat mi je bio satar i ja sam kod njega izučio zanat 1963. godine. Nakon njegove pogibije, nastavio sam samostalno raditi. U vrijeme procvata

Jovan Timarac

obrnitštva u Šidu, bilo je sedam satarskih radnji i svi smo lijepo zarađivali od tog posla. Bilo je puno više ljudi koji su tada radili u velikim poduzećima, a dolazili su nam ljudi i iz okolnih mjesta iz Hrvatske. Pored satarskog posla, radili smo i kao optičari, zlatari, s obzirom na to da u to vrijeme nije bilo tih obrtnika u Šidu«, kaže Timarac, prisjećajući se zlatnog doba zanatlija i procvata grada.

»U Šidu je postojala Škola učenika u privredi u kojoj su bili zastupljeni različiti zanati. Bilo je to lijepo vrijeme i svi su mogli nakon školovanja pronaći posao. Trebalo bi da se djeca više odlučuju za zanate, jer se u društvu osjeća da nedostaju obrtnici. Smatram da u školama treba više praktičnog rada. Lako je naučiti teoriju, ali treba znati i raditi.«

Posao kao hobi

Kaže nam da je pronašao zadovoljstvo u svom poslu, od kojeg se nekada moglo solidno živjeti. Nakon odlaska u mirovinu, nastavio se baviti ovim zanatom, prvenstveno iz hobija, jer više nema zarade kao nekada.

»Trenutno u Šidu jedino ja radim ovaj posao. Teško je. Ljudi radije odlaze kod Kineza kako bi kod njih kupili sat nego što dođu kod mene da ga poprave. U svojoj radnji provodim vrijeme svaki dan. U radnji čuvam veliki broj satova koje su ljudi ostavili na popravci, a još uvijek nisu došli po njih. Neke od njih čuvam 15 i 20 godina. Jesu li zaboravili ili je nešto drugo u pitanju ne znam, ali se nadam da će doći po njih. Svi su oni uredno popisani i čekaju svog vlasnika. Prije nekoliko dana došao je čovjek u radnju i na osnovi reversa koji sam mu dao, našli smo sat koji je bio kod mene 16 godina«, priča Timarac.

I kako nam na kraju razgovora kaže, želja mu je da netko iz obitelji nastavi njegov zanat. Nada se da će to biti njegov sin koji je izučio zanat kod njega, ali s obzirom na to da trenutno u radnji nema posla, njegov nasljednik je našao drugi posao. Također, uvjeren je da će se, ako ne zlatno doba, onda barem doba zanatstva ponovo vratiti i da će se mladi u većem broju odlučivati za neka od zanatskih zanimanja.

Književnik **Branko Čegec**

Mi živimo privide

*Onoga časa kada je potrošnja postala mjera društvenoga standarda, kada je masovnost zagospodarila javnim prostorima, individualni prinosi su izgubili na cijeni * Vrijeme posvemašnjega grebanja po površini ne treba više intelektualni background, ne treba »dosadnih razglabanja« o biti stvari, ne treba postavljati pitanja i hraniti se sumnjom * Odgovorni, lojalni građanin rob je unutar privida gotovo potpune slobode * Politika se sjeti kulture samo kad joj treba neki reprezentativni sadržaj, zaboravljajući pritom da je organizam koji držiš na aparatima vrlo teško dovesti do faze reprezentativnosti * Meni osobno formalno obrazovanje nikad nije bilo garancija ni za što, najmanje za neku intelektualnu poziciju * Volio bih da mogu reći kako su populiški projekti stvar prošlosti, no naša me svakodnevnica prilično okrutno demantira*

Intervju vodio: Zvonko Sarić

U razgovoru koji slijedi s književnikom **Brankom Čegecom** nismo se dotaknuli njegovih prethodnih knjiga, niti nakladničke kuće *Meandar*, koju je pokrenuo i koja djeluje od 1993., u kojoj sada radi kao glavni urednik nego smo razgovarali o ulozi književnika u javnosti, popularnim osobama koje rentiraju svoju poznatost pišući i knjige, o poeziji, književnoj kritici i je li kultura investicija ili trošak, te o tome što određuje intelektualca.

Branko Čegec (1957.), diplomirao je jugoslavenske jezike i književnosti i komparativnu književnost na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Uređivao je književnost u omladinskim novinama i časopisima *Polet* i *Pitanja*. Od 1985. do konca 1989. bio je glavni urednik časopisa *Quorum*, a od 1989. do konca 1990. glavni i odgovorni urednik lista za kulturu *Oko*. Godine 1999. izabran je za predsjednika Odbora *Goranova proljeća*, najveće hrvatske pjesničke manifestacije, na čijem čelu ostaje do jeseni 2007. Nagradu *Goran* za mlade pjesnike dobio je 1980., što je rezul-

tiralo objavljivanjem prve knjige *Eros-Europa-Arafat*. Pjesme su mu uvrštene u tridesetak antologija, izbora i pregleda u zemlji i inozemstvu. Autor je ili suautor više izbora i pregleda hrvatske književnosti (poezije i proze) u zemlji i inozemstvu.

FR Očekuju li se od književnika danas važne riječi u hrvatskom javnom prostoru? Jesu li pisci bili važni u javnom prostoru sve dok je književnost imala nespornu socijalnu funkciju, kako u Europi, tako i u našem podneblju, sve do onog simboličkog trenutka koji označava pad Berlinskog zida?

Moguće je, naravno, pad Berlinskog zida uzeti kao prijelomnu točku, jer su time porušene i neke druge barijere, prije svega barijera prema potrošačkom stampedu, koji je provalio preko stvarnih i zamišljenih zidova i poharao društva na različitim razinama emancipacije, redom željna iskustva tzv. zapadnoga blagostanja. Onoga časa kada je potrošnja postala mjera društvenoga standarda, kada je masovnost zagospodarila javnim prostorima, individualni prinosi su izgubili na cijeni, e da bi danas bili dovedeni do razine vrlo skućena geta, u kojemu još uvijek ima mnogo uzbuđenja i zanosa, ali nema više javnog, ne usuđujem se reći društvenog utjecaja. U trenutku kada su starlete i *rialteri* (od reality, prim.a.) postali politički i kulturni komentatori, kolumnisti u nekad uglednim novinama, pisac je završio u mišjoj rupi, odakle zasad plasira ideju o širenju »područja borbe«, kako bi to rekao notorni **Houellebecq**, ne i stvarno područje borbe. Vrijeme posvemašnjega grebanja po površini ne treba više intelektualni background, ne treba »dosadnih razglabanja« o biti stvari, ne treba postavljati pitanja i hraniti se sumnjom. Književnost, dakle, više definitivno ne može, kako kažete, imati socijalnu funkciju, jer bi ona sama morala prije svega imati jasnu socijalnu poziciju. No, umjesto stvarnih kontekstualizacija mi živimo privide, pa i velik dio književnosti, koja želi izgledati onako kako se od nje očekuje, mora reflektirati uvjetovane standarde e da bi ju netko uopće registrirao, a to znači da prije svega mora pristati na iznevjeravanje svih drugih kriterija, tako da se uglavnom iscrpljuje na zadane ili izabrane obrasce koji isključuju svaki rizik, istraživanje, prekoračenje ograničenja ili njihovu literarnu artikulaciju, poput OULIPO-a nekad (Radionica potencijalne književnosti – skupina francuskih književnika i matematičara koji su istraživali potencijale književnosti, prim. a.). Više puta sam ponavljao kako bi roman *Ulysses* **Jamesa Joycea** danas vrlo teško pronašao izdavače, štoviše, možda ga uopće ne bi mogao pronaći. Jednako tako npr. glasoviti roman *Ime ruže* **Umberta Eca** danas više ne bi mogao biti svjetski bestseller, jer se publika promijenila i za najveći dio današnjih čitatelja takav bi tekst bio prezahvatljiv davež na koji ne bi imalo smisla gubiti vrijeme.

FR Zbog čega više politički poretci u epohi postmoderne ne traže svoj legitimitet u kulturi i posebno u književnosti?

Djelomično sam na ovo pitanje već odgovorio. Problematično je možda, osim u nekim posve »tehničkim« okvirima, kao npr. o vremenu poslije moderne, govoriti o postmoderni. Čini mi se, naime, kako je sve ono što je postmoderna ponudila kao neki umjetnički potencijal prvo, agambenovski rečeno, profanizirano, a onda i zatrpano lavinom banalnosti i smeća. Politika danas ne treba više graditi kompleksne odnose od različitih sastavnica kako bi uspjela izgraditi neki politički projekt. Smrt ideologija koja se dogodila nakon rušenja različitih, u praksi najčešće pri-

lično neuspješnih i neuvjerljivih derivata lijevih ideja omogućila je diktaturu kapitala kojoj danas robujemo, a političke garniture sa svakim su sljedećim izborima sve lošije i nepodnošljivije, tu su tek kao formalno pokriće za potpuno podređivanje moći financijskih središta. Svi smo mi taoci već na prvoj crti, ovisni o »povlasticama« koje nam daju banke, telekomunikacijske kompanije, veliki trgovački lanci ili, na razini državnoga aparata, zdravstveni i socijalni sustav, porezna politika i slično. Deviza je »plati mnogo da bismo ti dali malo«. Baš kao u najboljim epizodama *Alana Forda*. Ukratko, odgovorni, lojalni građanin rob je unutar privida gotovo potpune slobode, kada sloboda ne podrazumijeva pravo na neplaćanje nameta za precijenjene komunalije, participacije za kvalitetnije a preskupe lijekove, drakonske kamate na zakašnjele rate kredita i slično. Nekada su svi elementi nekoga ugovora bili pisani fontovima iste veličine. Danas na svakom ugovoru postoje dijelovi pisani sitnim slovima, koje pola potpisnika s lošijom dioptrijom ne uspijeva pročitati, a u njima je najčešće sve ono zbog čega bismo se ozbiljno zamislili prije stavljanja potpisa.

FR Svjedoče li knjige javnih, popularnih ličnosti, koje i na taj način unovčavaju svoju mas-medijsku poznatost, o promjeni koja je zahvatila javni status književnosti? Jesu li nakladnici oblikovali takvu postojeću situaciju ili se većinom prilogađavaju trendovima?

Govorim iz perspektive Hrvatske, zemlje u kojoj je knjiga posve istisnuta iz javne sfere i u kojoj se objavljujući knjige ne ostvaruje više nikakav utjecaj. Ovo je, naime, zemlja bez produktivnih medija, medija koji propituju, istražuju, valoriziraju, a kada su mediji isključivo u funkciji različitih interesnih skupina, od vlasnika, dakle kapitala, do realno dezideologizirane politike, onda knjiga kao medij jednostavno nema načina doprijeti do potencijalnog čitatelja. Kada do čitatelja ne dopire, to znači da ona čitatelja gubi i da se potencijalna publika rapidno smanjuje. Nakladnici se batrgaju u tom beznađu i pokušavaju objavljivati knjige s navodnim komercijalnim potencijalom, što je vrhunac apsurdna u zemlji koja nema pravo tržište niti za kruh i mlijeko, a mi, prisjetimo se, govorimo o knjizi. U Hrvatskoj je posljednji primjer kakvog-takvog unovčavanja bila knjiga **Nives Celzijus**, čemu je u velikoj mjeri pridonijela nevjerojatno nespretna reakcija tzv. struke, koja je podigla neviđenu graju zbog jedne nagrade u kategoriji koju je ona sama, struka dakle, izmislila projicirajući se u kontekst zakonitosti kapitala: masovnosti prodaje kao jedinoga vrijednosnog kriterija.

FR Kako da u silini i hrpetini novih naslova čitatelj prepozna dobru knjigu? Ima li danas književna kritika odjeka?

Ima li danas književne kritike? Da, nađe se ponešto što slični književnoj kritici po »mišjim rupama«, skromnim portalima NGO produkcije koji dopiru opet samo do onih u getu, jer svi ostali gledaju *realityje* na televiziji ili cucljaju ishlapjelo pivo iz dvolitarske plasične boce dok bulje u mučenje nogometne lopte među nogama višemilijunskih grla sa svjetskoga nogometnog tržišta. Današnji čitatelj mora biti znatiželjan i mazohistički uporan ako želi doprijeti do informacije o knjizi, pa onda i do knjige same. Naravno, takvi čitatelji još uvijek postoje, ali na žalost nismo uspjeli smisliti mehanizam kako ih klonirati. Pravi krater u posredovanju između knjige i čitatelja otvorio se onoga trenutka kada su, najprije, nestale jedine ozbiljne novine u Hrvatskoj,

kada je, dakle, ugašen list *Vjesnik*. I tu se pokazalo kako je Hrvatska jedina zemlja na ex-YU prostoru koja se olako odriče bitnih konstitutivnih sastavnica, a ozbiljan, pa ako hoćete i provladin dnevni list, sigurno je važan element ozbiljnosti neke sredine, u konkretnom slučaju države. Nijedna druga zemlja, nastala na prostoru ex-YU, svojega se dnevnog lista nije odrekla, iako je malo vjerojatno da je i ijedan od tih listova – *Delo*, *Politika*, *Oslobođenje*, *Pobjeda*, *Nova Makedonija* – tržišno uspješan i samoodrživ. *Vjesnik* je, naime, bio jedini list u kojemu se sačuvala relativno kvalitetna rubrika kritike, a imao je i tjedni kulturni prilog, u kojemu je kritički dio bio vrlo važan. Nakon toga uslijedilo je po domino principu ukidanje kritike u svim drugim dnevnim i tjednim publikacijama, e da bi se naposljetku odustalo i od široko profiliranih kulturnih rubrika, na čijem bi se mjestu, sve skućenijem doduše, počeli kočoperiti tzv. *lifestyle* sadržaji, gomila ispraznosti skinuta s *Googlea* ili pokupljena sa zagrebačke špice subotom.

FB Ponaša li se u Hrvatskoj prema kulturi kao da nije investicija, nego trošak? Opće poznato je da se kulturi retorički daje na značaju u svim prilikama, no, je li stvarni odnos prema kulturi razmjeran tome? Doživljavaju li populistička vremena kulturu kao formativnu i reprezentativnu snagu jednog društva?

Naravno da ne doživljavaju. Politika se sjeti kulture samo kad joj treba neki reprezentativni sadržaj, zaboravljajući pritom da je organizam koji držiš na aparatima vrlo teško dovesti do faze reprezentativnosti. I da to nije moguće »preko noći«. Kultura jest ulaganje u smisao, u sadržaj, u kompleksnost i ljepotu nekog društva. U socijalizmu se, ne bez rezona, čini mi se, govorilo o »nadgradnji«. Mi smo, međutim, danas vrlo daleko od ideje društva u posve sociološkom smislu. Kada postoji profilirana kulturna politika, kada neki politički projekt osvijesti da jednu zemlju ne može izgrađivati tek ritam protoka novca ili njegovih fiktivnih supstituta, onda kulturi daje važnost i mjesto u strukturiranju društva, u davanju sadržaja i smisla, u stvaranju izgleda i decentnosti *make upa*. U svim drugim situacijama, a pritom mislim ponajprije na ovu u kojoj živimo, kultura je tek ostarjela, zgužvana jadnica na »štajgi«, koja čeka svog Godota, posve svjesna da on ne može i neće doći. Mantra o kulturi na tržištu u zemlji kakva je Hrvatska vrhunac je cinizma i/ili neznanja tzv. političkog establishmenta koji uvijek navodi primjere zemalja s pravim, razvijenim tržištima poput SAD-a ili omiljene Njemačke, mjere svih stvari osim reda i discipline. Pritom namjerno ili glupavo zaboravljaju govoriti o zemljama od sto, dvjesto ili tristo milijuna ljudi, a da stanje možemo uspoređivati jedino sa susjedima u postjugoslavenskom jadu i bijedi ili sa skandinavskim zemljama, ako želimo uspješne i organizirane uzore, ali uz takve uzore nužno bi bilo prihvatiti i uzuse.

FB Je li književnost izgubila seksipil, zajedno s ljevicom?

Je li ljevica izgubila kompas pa sad više ne zna je li lijevo, desno, gore, dolje ili između? Uglavnom je između. Bez imalo seksipila. Ne znam kako TO i književnost uopće dovesti u vezu. Politika bez erosa i šarma ne zanima nikoga. To je ovo oko nas. Simulakrum. Književnost/umjetnost bez erosa nije književnost/umjetnost. Ako nešto može biti, a i ne mora, onda to zbilja nema nikakvog smisla. Iako se čini da je to naš stvarni svijet, umjetničke prakse pokazuju da je i u takvim konstelacijama moguće ostvariti uzbuđenje i strast. Književnost je vjerojatno izgubila ljevicu u ne-

kom povijesnom smislu, jer nekako sumnjam da je ljevica mogla izgubiti književnost u trenucima kada je gubila samu sebe. No, bez obzira na globalnu dezideologizaciju, mislim da književnosti ne treba ni ljevica ni desnica, pritom ne mislim da autori ne mogu imati lijeve ili desne izbore, čak ni kada bi postojale u nekom ideološkom formatu, jer bi se i prema jednoj i prema drugoj književnost/umjetnost morala odnositi kritički, čuvati distancu iz koje je moguće vrištati i gristi. U tome bi sigurno bilo i erosa i seksipila, iako mislim da i unutar recentne kastracije još uvijek ima mjesta erosu i seksipilu i da oboje, ne baš rijetko, zna isplivati na površinu i zvesti nas u najdoslovnijem i najklasičnijem smislu.

FB Griješim li ako ustvrdim da se danas poezija nalazi u za-pečku, na nevažnom mjestu, zapostavljenom položaju u vremenu viška riječi i vihora fraza, PR stručnjaka i marketinških istina? S druge strane, ovdje u Srbiji, objavljuju se hrpetine stranica nadri-poezije, kvazi-poezije i tzv. pučke poezije.

U pravu ste kada govorite o neselektivnosti i poplavi diletantizma. S druge strane, meni se čini da je publika poezije možda najstabilnija i najodanija književna publika. Mnogo toga joj je uskraćeno, čak je čitatelj i put do knjige poezije postao kompliciran i težak, mukotrpan, ali čitateljsku strast ništa ne može zaustaviti na putu prema dobroj poeziji. Govorim vam to ipak i iz nekog iskustva, a ono me uvjerilo da ne treba olako pristati na tezu o posve-mašnjoj marginalizaciji poezije i njezinoj nepotrebnosti, sve dok ima dovoljno ljudi, na posljatku, sve dok ima jedan čovjek kojemu je poezija potrebna. Posebna priča je objavljivanje poezije na internetu i na društvenim mrežama. Neselektivnost, izostanak urednika, istiskivanje lektora i korektora doveli su do tih »hrpetina stranica nadri-poezije, kvazi-poezije i tzv. pučke poezije« o kojima govorite. Internet je prašuma kroz koju morate prokrciti put ili ćete se izgubiti i pojest će vas neka zvjerad. Gomila pjesnika i »pjesnika« danas objavljuje svakodnevno pjesme na društvenim mrežama, skuplja *likeove* i, gotovo redovito, strahovito nepismene komentare pune nekritičke hvale, divljenja i divinizacije. Onda priča skrene u vrijednosne vode, pa broj *likeova* postane mjera kvalitete, razlog za negodovanje zbog nedovoljne javne valorizacije nekog pjesnika ili pjesničkog opusa, neuvrštavanja u antologije, nedobivanja nagrada i slično. Sve to bilo bi relativno lako izbjeći kada bi postojala kvalitetna i kontinuirana književna kritika, ali ona u toj prašumi nikako da proklija i počne rasti.

FB Je li i književna vrsta – esej, danas ekskluzivni književni žanr, namijenjen samo »stručnjacima« i studentima? Gubi li javni prostor bez kritike svaki smisao?

Esaj je forma koja se na knjižarske police probija teže od poezije i drame zajedno. Normalno da ga u takvoj situaciji čitaju jedino studenti i, kako kažete, »stručnjaci«. Kada ste, na primjer, vidjeli ozbiljan, opsežan kritički prikaz knjige eseja? Pa naravno da stvari gube smisao ako ih se ni na koji način ne valorizira, kritički propituje. Naime, što se eseja tiče, i on se prilično trivializirao otkad je obrazovni sustav, ili njegovi ostaci, svaki sastavak na zadanu temu počeo nazivati esejem, a esej je postao i jednim od najvažnijih elemenata tzv. državne mature. Sve to je, čini mi se, jedan dosta velik nesporazum u čije se korijenje ovom prigrdom nećemo zapetljivati, no odgovori na mnoga pitanja koja ste mi postavili nalaze se upravo u eroziji obrazovnog sustava, kojoj prilično nemoćno svjedočimo i čudimo se, nespremni i nesposobni suprotstaviti se, jer nemamo alternativna rješenja.

FR **Određuje li intelektualca njegova školska upućenost u određeno područje ili njegova sposobnost da kritički promišlja svijet, koji je unaprijed odlučan da bez kuknjave prihvati konzekvence tog promišljanja?**

Meni osobno formalno obrazovanje nikad nije bilo garancija ni za što. Najmanje za neku intelektualnu poziciju. Intelektualac je, iz moje perspektive, onaj koji čita, sumnja, propituje. Postavlja pitanja, ali ne daje odgovore po svaku cijenu. No, trebaju li intelektualci današnjem svijetu i jesu li uopće mogući kao kategorija kakvu najčešće pod tim pojmom podrazumijevamo?

Ako pokušamo sagledavati aktualni svijet iz različitih rakursa, bez prevelikog napora doći ćemo do zaključka kako je svijet ideja postao strahovito repetitivan, podložan trendovskim imperativima, oslonjen na trivijalne poticaje. I da se neprestano vrti u začaranom krugu. Podjednako se to odnosi na književnost, na film, na sve umjetničke prakse. Nadati se je da taj »čorsokak« neće potrajati i da će umjetnost otkriti nove prostore istraživanja, produbljivanja iskustva, nove oblike prevrednovanja i obnavljanja jezika koji se također troši u različitim marketinškim i inim relativizacijama.

FR **Masovna kultura ne postavlja važna pitanja, ona nije subverzivna. Naprotiv, ona je koruptivna, nudeći laku zabavu i obilje bezvrijednih sadržaja. Vidite li u tome jedan od osnovnih izvora populizma?**

Pop kultura je također bila masovna, a iz nje su se rađali umjetnički pokreti, individualni literarni i ini projekti. Hoću reći da masovnost i populizam ne moraju biti u nekoj izravnoj, naročito ne u negativnoj relaciji. Mnogi od nas, osobito moja i bliske mi generacije, formirali smo se u okrilju popularne kulture, čija je masovnost hranila naš individualizam i nikad nam nije stala na put prema slobodi i razlici. Populizam je jedna banalna politička strategija utemeljena na ideji stada koje slijedi vođu kojemu bezuvjetno vjeruje i prihvaća njegove ideje. Volio bih da mogu reći kako su populistički projekti stvar prošlosti, no naša me svakodnevica prilično okrutno demantira. Štoviše, najprimitivniji oblici populizma, uključujući one najmračnije poput nacizma i fašizma, zauzimaju sve više prostora na javnoj sceni i zlokožno se natkriljuju nad mukotrpno osvojene prostore slobode. Pri tom se religijske institucije, dakle Crkva, nameću kao glasnogovornici i pokrovitelji tih procesa, a tiha većina pokorno spušta glavu i sliježe ramenima na svaki ratni poklič, na svaki »Za dom spremni« i svaki »Sieg Heil«. Prostor masovne kulture o kojemu govorite samo je prilično i proziran, iz dana u dan prozirniji, paravan iza kojega se ti procesi odvijaju i preko čega se relativno uspješno relativiziraju.

FR **Može li umjetnost prethoditi društvenoj pobuni, artikulirajući umjetničkim sredstvima suštinu problema tako da umjetnička praksa bude paradigma društvenog procesa čime ga estetski legitimira? Dakle, da se umjetnička praksa inspirira pobunom i održavanjem duha živim i onda kada pobuna postane historijskom činjenicom, svedeno je li riječ o pobjedi ili porazu.**

Umjetnost je refleks vremena i prostora. Kada je vrijeme inertno i nezanimljivo, umjetnost se lako naljepi na to ljepilo. I onda, zalijepljenih nogu stoji na mjestu, ne postavlja pitanja, ne sumnja, ne buni se... Onoga trenutka kada osvijesti svoj subverzivni potencijal, ona se odlijepila. To je trenutak u kojemu počinje ponovno živjeti i u kojemu njezina uloga prestaje biti marginalna.

Pobuna bi trebala biti u temeljima umjetnosti, čak i onda kada se bavi »šaputanjima na jastuku« ili »ocvalim tratinčicama«. Svi jest o subverzivnom potencijalu umjetnosti kao da je otupila u procesu općega društvenog otupljivanja ili, bolje rečeno zatupljivanja, koje se odvija ponajprije posredovanjem medija slike, dakle televizije, a u posljednje vrijeme sve više i posredovanjem društvenih mreža na kojima se reflektira ponešto pozitivno, ali i sav mrak frustracija i loših emocija jednoga vremena.

FR **Nedavno je u vodećim europskim novinama objavljen manifest u kojem se među ostalim navodi kako potpisnici sebe ubrajaju u »tihe europske patriote, koji razumiju da je tri četvrtine stoljeća nakon pobjede nad fašizmom i trideset godina od pada Berlinskog zida, nova bitka za civilizaciju u tijeku«, naglašavajući kako moraju oglasiti uzbunu, jer »su na djelu trovači duše i duha, od Pariza do Rima, Barcelone, Budimpešte, Dresdena i Beča te Varšave, koji pale lomaču našim slobodama«, stoji u manifestu kojeg, među ostalima potpisuju i Agnès Heller, Ismail Kadaré, György Konrád, Milan Kundera, Bernard-Henri Lévy, Claudio Magris Ian McEwan, Herta Müller, Orhan Pamuk, Salman Rushdie, Abdulah Sidran, Mario Vargas Llosa, Adam Michnik. Što je potaknulo ove književnike na »uzbunu« i zbog čega književnike u našem podneblju teško nešto može potaknuti na uzbunu, pa makar i u vidu manifesta?**

Jako je važna pojava tog teksta, te geste, važnija možda i od samog sadržaja. Globalna je situacija danas doista zabrinjavajuća, posvemašnja dezorijentiranost rezultira inercijom pored koje tutnje najmračnije ideje, za koje bismo se još prije nekoliko godina kleli da nisu moguće. Fašizam ponovno postaje prihvatljiv oblik tumačenja odnosa u društvu, ljudi pristaju na strah kao normalnu dimenziju vlastitih života, pitanje slobode ugurava se u najkonzervativnije okvire, brišu se granice između izbora i diktata, u korist diktata, religije nasilno zadiru u prostore intime, u prostore privatnosti, koja postaje nesigurno utočište itd. U takvom kontekstu imena pisaca koji žive u sjećanjima iz vremena knjige kao društvene mjere iznimno su važna i pojavljuju se u trenutku kada se beznade osjeća, ali još uvijek nije posve zavladao svim sferama individualnih života. Ako želimo sačuvati nadu, onda nam trebaju takvi tekstovi i ta imena. A sami bismo trebali pronaći način kroz koji ćemo djelovati »u okvirima mogućnosti«. To, naravno, zvuči prilično grozno i defetistički, ali teško se u poplavi negativiteta uhvatiti nekih svijetlih točaka i jednostavno zaboraviti na sve loše što nas svakodnevno opterećuje. Gesta ove skupine velikih imena književnosti druge polovice dvadesetog stoljeća znakovito je podsjećanje na vrijeme u kojemu su pisci redovito artikulirali svoje stavove, pojedinačno ili skupno, i referirali se na svako važnije društveno i kulturno pitanje. Onda odjednom, kako je »stara garda« odlazila sa scene, takav oblik otpora ili poziva na otpor više nije bio zanimljiv. Sami su ga se pisci odrekli. A u nanosima vremena bilo je sve više razloga za otpor i subverziju. Kako u međuvremenu nije smišljen neki drugi, s vremenom usklađeniji oblik senzibiliziranja javnosti na negativne društvene procese, ova retro-gesta tim je značajnija i, nadam se, s dugoročnijim efektima. Inercija nam možda osigurava stanoviti komoditet, ali čak i nama, pomalo ocvalim generacijama, ona dokida budućnost, a budućnost nije nešto što je mjerljivo dosezima naših individualnih života i naših umjetničkih projekata.

Dosije: Zločini nad Hrvatima u Vojvodini (1)

Zagovornici i inspiratori kampanje

Rezime¹

Na teritoriji Autonomne pokrajine Vojvodine u Republici Srbiji u periodu od 1991. do 1995. godine sprovedena je kampanja zastrašivanja i pritisaka na hrvatske civile, sa ciljem da se isele iz svojih kuća i napuste Srbiju. Kampanja, čiji se intenzitet menjao i dostizao vrhunce u drugoj polovini 1991. godine, od proleća do jeseni 1992. i u leto 1995. godine, rezultirala je proterivanjem nekoliko desetina hiljada Hrvata iz Vojvodine. Nasilje nad Hrvatima u Vojvodini uključivalo je napade na privatnu imovinu i verske objekte, pretnje, fizičke napade i ubistva.

Glavni zagovornici i inspiratori kampanje zastrašivanja i pritisaka na hrvatsko stanovništvo u Vojvodini bili su Vojislav Šešelj i njegova Srpska radikalna stranka (SRS). Iseljavanje hrvatskih porodica vršeno je pod pritiskom različitih grupa bliskih SRS, sastavljenih od lokalnog stanovništva i militantnog dela srpskih izbeglica iz Hrvatske, kao i pripadnika dobrovoljačkih jedinica iz Srbije koje su učestvovali u ratovima u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini (BiH).

Kampanja zastrašivanja odvijala se uz znanje i prećutno odobravanje političkih struktura Republike Srbije. Dokazi predstavljeni u ovom Dosijeu pokazuju da su u pojedinim aktima nasilja nad Hrvatima učestvovali pripadnici Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP) Republike Srbije.

Osim toga, u prisilnom iseljavanju vojvođanskih Hrvata značajnu ulogu je imao i Resor Državne bezbednosti (RDB) MUP-a Republike Srbije.

Proterivanje hrvatskog i drugog nesrpskog stanovništva vršeno je širom Vojvodine po istom ili sličnom obrascu, što sugerise da se odvijalo po prethodno utvrđenom planu. Najpre bi se u naseljima nastanjenim hrvatskim stanovništvom pojavila lica nepoznata meštanim, koja su obilazila kuće lokalnih Hrvata i raspitivala se kod vlasnika za mogućnost zamene imovine. To je bilo praćeno telefonskim pretnjama, objavljivanjem i slanjem pretećih letaka i pisama, ispisivanjem pretećih grafiti, javnim prozivkama pojedinačnih ljudi i upadima u kuće, a zatim i podmetanjem eksploziva i bacanjem bombi. Pored navedenog, zabeleženi su slučajevi fizičkog nasilja nad vojvođanskim Hrvatima, kao i slučajevi ubistava hrvatskih stanovnika. Na javnim skupovima, najčešće u organizaciji SRS, Hrvatima su upućivane pretnje, kao i ultimatumi za iseljenje.

Pored toga, na postojanje plana za proterivanje ukazuje i interni dokument RDB Srbije iz oktobra 1995. godine, u kojem se navodi da je u Vojvodini registrovana delatnost srpskih militantnih grupa koja je sračunata »na podsticanje za etničko čišćenje« i »iseljenje lica hrvatske i muslimanske nacionalnosti«.

Takođe, u presudi Okružnog suda u Sremskoj Mitrovici iz aprila 1996. godine navodi se da je ubistvo jedne hrvatske porodice i građanina slovačke nacionalnosti počinjeno kao deo plana da se »ozbiljnim pretnjama i prinudom« izvrši »pritisak na Hrvate i na pripadnike drugih nesrpskih nacionalnosti« u Vojvodini, da bi se »ubrzalo prvenstveno iseljavanje Hrvata, ali i drugih nesrpskih nacionalnosti naklonjenih Hrvatima«.

¹ Nalog u vezi sa hronologijom događaja u delu optužnice vezanom za Hrvatsku, *Milošević*, dostupno na http://www.icty.org/x/cases/slobodan_milosevic/tord/bcs/mil-ord030408b.htm, 30. novembar 2018. godine.

U periodu između dva popisa stanovništva, 1991. i 2002. godine, na teritoriji Vojvodine primetno je smanjenje broja Hrvata i drugog nesrpskog stanovništva. Do smanjenja broja Hrvata došlo je u 39 od 45 opština u Vojvodini, a na teritoriji cele Vojvodine broj Hrvata smanjio se za 18.262, to jest za 24,41%.

U ovom Dosijeu predstavljeni su dokazi o događajima u vojvođanskim opštinama (Ruma, Šid, Stara Pazova, Indija, Petrovaradin i Apatin) u kojima su pritisci na Hrvate da se isele bili najsnažniji i u kojima je etnička slika najviše izmenjena. Dosije se zasniva na izjavama svedoka i porodica žrtava datih Fondu za humanitarno pravo (FHP), dokumentima RDB-a Srbije, presudama sudova u Srbiji, dokumentima koji su kao dokaz izvedeni pred MKSJ i medijskim priložima.

Uvod²

Tokom 1990. godine održani su prvi višestranački izbori u Hrvatskoj i Srbiji. U obe države na vlast su došle nacionalističke stranke, što je pokrenulo političku krizu unutar Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije (SFRJ).

Izbori u Hrvatskoj su održani u aprilu 1990. godine. Većinu glasova osvojila je Hrvatska demokratska zajednica (HDZ). Predsednik HDZ-a Franjo Tuđman narednog meseca postao je predsednik Hrvatske.³

U decembru 1990. godine održani su izbori i u Srbiji. Socijalistička partija Srbije (SPS) osvojila je većinu glasova, a njen predsednik Slobodan Milošević izabran je za predsednika Republike Srbije. Za predsednika vlade izabran je Dragutin Zelenović iz SPS-a.⁴ U decembru 1991. godine, nakon ostavke Dragutina Zelenovića, predsednik Vlade je postao Radoman Božović, takođe iz SPS-a.⁵

U junu 1990. godine Vojislav Šešelj je osnovao Srpski četnički pokret (SČP), međutim vlasti u Srbiji su odbile da registruju SČP kao stranku. Iz tog razloga Šešelj se na predsedničkim izborima u decembru 1990. godine kandidovao kao nezavisni kandidat,⁶ a u februaru 1991. godine, spajanjem neregistrovanog SČP-a i

² »Vlada Republike Srbije od 1990. godine do danas«, dostupno na <https://www.srbija.gov.rs/tekst/24880/vlade-republike-srbije-od-1990-godine-do-danas.php>, pristupljeno 29. novembra 2018. godine; »Socijalistička partija Srbije, istorijat«, *Istinomer*, dostupno na <http://www.istinomer.rs/stranka/30/Socijalisticka-partija-Srbije/>, pristupljeno 29. novembra 2018. godine.

³ »Sve srpske vlade od 1990. do 2012. godine«, *RTS*, od 26. jula 2012. godine, dostupno na <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/9/politika/1107744/sve-srpske-vlade-od-1990-do-2012.html>, pristupljeno 29. novembra 2018. godine.

⁴ Provostepena presuda MKSJ u predmetu *Šešelj* od 31. marta 2016. godine, par. 54.

⁵ Izveštaj veštaka Yvesa Tomića »Ideologija Velike Srbije u XIX i XX veku«, dok. pred. br. P00164.B, *Šešelj*, par. 5.2, str. 81.

⁶ Kao prvi cilj u svom programu SRS navodi se »obnavljanje slobodne, nezavisne i demokratske srpske države na Balkanu koja će obuhvatiti celokupno srpstvo, sve srpske zemlje, što znači da će u svojim granicama imati, pored sadašnje oktroisane srbijanske federalne jedinice, srpsku Makedoniju, srpsku Cmu Goru, srpsku Bosnu, srpsku Hercegovinu, srpski Dubrovnik, srpsku Dalmaciju, srpsku Liku, srpski Kordun, srpsku Baniju, srpsku Slavoniju i srpsku Baranju«. Videti u: »Programska deklaracija Srpske radikalne stranke«, *Velika Srbija*, br. 9, maj 1991. godine, str. 6, dostupno na <https://www.srpskaradikalnastranka.org.rs/lat/izdavstvo/casopis-velika-srbija/?pg=8>.

lokalnih odbora Narodne radikalne stranke, osnovana je SRS.⁷ Za predsjednika stranke izabran je Vojislav Šešelj. Jedan od osnovnih programskih ciljeva nove stranke bilo je zagovaranje ideje etnički čiste Velike Srbije.⁸ Šešelj je tokom 1991. godine i dela 1992. godine bio jedini poslanik SRS-a u Narodnoj skupštini Srbije,⁹ nakon čega je stranka ojačala i tokom dužeg perioda osvajala dvocifrene procenete glasova na izborima.¹⁰

U prvoj polovini 1991. godine došlo je do prvih oružanih sukoba u zemlji – najpre u Sloveniji od 27. juna do 6. jula 1991. godine u takozvanom Desetodnevnom ratu, nakon kojeg se JNA povukla iz Slovenije.¹¹

Usledili su oružani sukobi u Hrvatskoj. Do tada multietnička zajednička vojska, Jugoslovenska Narodna Armija (JNA) otvoreno je stala na srpsku stranu, granatirala hrvatske gradove i, zajedno sa jedinicama Milicije Krajine i paravojnim jedinicama iz Srbije, učestvovala u ofanzivnim dejstvima u Hrvatskoj.¹² JNA je najkasnije od leta 1991. godine bila pod kontrolom vlasti Srbije.¹³ Tokom 1991. godine na teritoriji Srbije je formirano više logora za hrvatske civile i pripadnike oružanih snaga, koji su uhapšeni i dovedeni u Srbiju nakon osvajanja gradova i sela u Hrvatskoj od strane JNA.¹⁴

Odmah po izbijanju sukoba u Hrvatskoj, SRS je počela da regrutuje, organizuje i upućuje dobrovoljce iz Srbije na ratište.¹⁵ Te dobrovoljačke jedinice su učestvovala u akcijama u Hrvatskoj zajedno sa jedinicama JNA. Vojislav Šešelj je smatrao da između

7 Svedočenje Vojislava Šešelja pred MKSJ u predmetu *Milošević* od 20. septembra 2005. godine, str. 44324.

8 Izbori za narodne poslanike Narodne skupštine RS održani su u decembru 1992. godine i na ovim izborima SRS je osvojila 22,58% glasova, dostupno na: <http://www.rik.parlament.gov.rs/latinica/arhiva-izbori-za-narodne-poslanike-1992.php>. Na narednim izborima za narodne poslanike održanim u decembru 1993. godine SRS je osvojila 13,85% glasova, dostupno na: <http://www.rik.parlament.gov.rs/latinica/arhiva-izbori-za-narodne-poslanike-1993.php>. U septembru 1997. godine na izborima za narodne poslanike SRS je osvojila 28,12% glasova, dostupno na: <http://www.rik.parlament.gov.rs/latinica/arhiva-izbori-za-narodne-poslanike-1997.php>. Na izborima u decembru 2000. godine SRS je na izborima osvojila 8,59% glasova, dostupno na: <http://www.rik.parlament.gov.rs/latinica/arhiva-izbori-za-narodne-poslanike-2000.php>.

9 Naređenje SSNO za premeštanje snaga i sredstava sa teritorije Republike Slovenije od 25. jula 1991. godine, dok.pred. br. P01095, *Stanišić i Simatović*; Drugi pretpretresni podnesak Tužilaštva MKSJ od 31. maja 2002. godine, *Milošević*, par. 303.

10 Dosije »JNA u ratovima u Hrvatskoj i BiH«, FHP, str. 14-18, dostupno na <http://www.hlc-rdc.org/?p=35208>, pristupljeno 30. novembra 2018. godine.

11 Dosije »JNA u ratovima u Hrvatskoj i BiH«, FHP, str. 12, dostupno na <http://www.hlc-rdc.org/?p=35208>, pristupljeno 30. novembra 2018. godine.

12 Dosije »JNA u ratovima u Hrvatskoj i BiH«, FHP, str. 57, dostupno na <http://www.hlc-rdc.org/?p=35208>, pristupljeno 30. novembra 2018. godine.

13 Izveštaj veštaka Yvesa Tomića »Ideologija Velike Srbije u XIX i XX veku«, dok. pred. br. P00164.B, *Šešelj*, par. 5.3, str. 83; Prvostepena presuda MKSJ u predmetu *Šešelj* od 31. marta 2016. godine, par. 106-111, dostupno na <http://www.icty.org/x/cases/seselj/tjug/bcs/160331.pdf>; Izvod iz knjige Vojislava Šešelja »Filipike četničkog vojvode« - Osnovne vojne organizacije dobrovoljaca SRS, dok. pred. br. P00213, *Šešelj*, str. 2-5.

14 Video-prilog, *Šešelj*: »Ja bi streljao svakog ko traži Srpsku armiju!«, dostupno na https://www.youtube.com/watch?v=UN3SL_HIVug, pristupljeno 3. januara 2018. godine; »Politika kao izazov svesti – Vojislav Šešelj«, dok. pred. br. P01163, *Stanišić i Simatović*, str. 4-8.

15 Proglašenje SAO Krajine Zapadne Slavonije, dostupno na <https://www.youtube.com/watch?v=aaqNKvsHYKA>, pristupljeno 29. novembra 2018. godine; Svedočenje Veljka Džakule pred MKSJ u predmetu *Martić* od 16. januara 2006. godine, str. 347-356.

dobrovoljaca SRS-a, JNA i TO više nema razlike i da su u pitanju delovi iste vojske koji se bore za iste ciljeve.¹⁶

Dana 12. avgusta 1991. godine čelnici Srpske demokratske stranke (SDS) Zapadne Slavonije su proglasili SAO Zapadnu Slavoniju, koja je obuhvatala opštine Pakrac, Podravska Slatina, Daruvar, Grubišno Polje, Virovitica, Bjelovar, delove opština Orahovica i Okučani, odnosno sela između Nove Gradiške i Novske.¹⁷

Hrvatska vojska je u jesen 1991. godine sprovela niz ofanzivnih akcija na teritoriji Zapadne Slavonije kako bi povratila kontrolu nad područjem koje su držale srpske snage. Krizni štab hrvatske opštine Slavenska Požega je 28. oktobra 1991. godine izdao naredbu o evakuaciji više sela požeške kotline koja su bila naseljena srpskim stanovništvom.¹⁸ To je dovelo do progona srpskog stanovništva iz požeške kotline, to jest prostora ispod Papuka i Psunja. Malobrojno srpsko stanovništvo koje je ostalo u ovim selima bilo je izloženo napadima pripadnika Zbora narodne garde (ZNG) i naoružanih hrvatskih ekstremističkih grupa.¹⁹

Iz slavonskih sela i gradova u kojima nije bilo ratnih dejstava deo srpskog stanovništva se povukao zajedno sa JNA.²⁰ Oni koji su ostali bili su izloženi pretnjama, fizičkim napadima i napadima na imovinu od strane naoružanih hrvatskih ekstremista i pripadnika ZNG, posebno od novembra 1991. godine. Usled nasilja, veliki broj srpskih civila bio je prinuđen da napusti svoje kuće i imanja u opštinama Grubišno Polje, Slavenska Požega, Podravska Slatina, Virovitica i Daruvar.²¹

Od novembra 1991. godine pa sve do sredine 1992. godine veliki broj srpskih stanovnika navedenih opština izbegao je u Vojvodinu.

Tako je, na primer, do početka maja 1992. godine u Hrtkovce, selo u opštini Ruma, došlo oko 500 izbegličkih porodica, za koje je obezbeđen privremeni smeštaj. Do leta 1992. godine u Hrtkovce se doselilo još 800 srpskih porodica iz Hrvatske, u Golubince oko 400 porodica, a u grad Rumu ukupno oko 10.000 izbegličkih porodica.

Dosije »Zločini nad Hrvatima u Vojvodini« objavio je Fond za humanitarno pravo (FHP) – nevladina organizacija osnovana 1992. godine s ciljem dokumentiranja kršenja ljudskih prava koja su masovno činjena na prostoru bivše Jugoslavije. Dosije »Zločini nad Hrvatima u Vojvodini« je u cjelini dostupan na internet prezentaciji FHP-a www.hlc-rdc.org. Tiskani primjerak može se dobiti slanjem podataka na office@hlc-rdc.org.

Dosije objavljujemo u originalu kako je objavljen uz nužnu redakcijsku opremu.

16 Naredba Kriznog štaba općine Slavenska Požega, dok. pred. br. 00018, *Martić*.

17 Izjava svedoka Đ. Z. data FHP-u; Izjava svedoka Lj. S. data FHP-u, decembar 2012. godine; Izjava svedoka Z.P. data FHP-u, decembar 2012. godine; Svedočenje Veljka Džakule pred MKSJ u predmetu *Martić* od 18. januara 2006. godine, str. 556-557.

18 Izjava svedoka A.K. data FHP-u, septembar 1993. godine; izjava svedoka S.P. data FHP-u, septembar 1993. godine.

19 The command of the 5th military district of the JNA informing the European Community, dok. pred. br. 00017, *Martić*; Svedočenje Veljka Džakule pred MKSJ u predmetu *Martić* od 18. januara 2006. godine, str. 536-538, 556-557.

20 Svedočenje C-037 pred MKSJ u predmetu *Milošević* od 30. septembra 2002. godine, str. 10507.

21 »Uznemiravanje, zastrašivanje i neposredno ugrožavanje lične i imovinske sigurnosti građana nesrpske nacionalnosti«, izveštaj NK, Arhiva FHP.

Bila je to velika škola...

Temelji velike jednokatne školske zgrade u Ulici Dragiše Mišovića postavljeni su vrlo važnom odlukom u povijesti subotičkog školstva o gradnji pet školskih objekata, donijetoj 14. veljače 1890. godine na sjednici Gradskog vijeća. Narednih godina podignute su zgrade u kojima se danas nalaze sljedeće škole: *Ivan Goran Kovačić*, *Ivan Milutinović*, *Sonja Marinković* (spomenuta zgrada prije izgradnje nove škole), *Matko Vuković* i Školski centar s domom učenika *Dositej Obradović*.

Prema podacima u dokumentima Povijesnog arhiva Subotica (F 68.1567), odakle potječe i skica školskih prostorija u zgradi, objekt je podignut ubrzo poslije spomenute odluke, 1891. godine. Iako godinama nije u prvotnoj funkciji, ovu zgradu i danas uobičajeno zovu *Senčanska škula*, a susjednu građevinu, opet, *Senčanska crkva*. Nazivi su ostali među ljudima iz generacije u generaciju, a potječu iz starih vremena, kada je cijelo ovo gradsko područje nosilo ime Senta: »To je bio naziv južnog dijela grada Subotice. Nalazio se između Senčanskog i Petrovaradinskog puta (Ulica braće Radić)...« (Rukovet, broj 4–6, 2006., **László Szekeres**: *Toponimi Subotice i njene okoline*).

Poslije Drugog svjetskog rata ovo je bila škola Drugog kruga sa šest učionica; imala je električno osvjjetljenje i vodovodnu mrežu. Spajanjem sa školom Prvog kruga (»mala škola«) šezdesetih godina prošlog stoljeća, nastala je Osnovna škola *Sonja Marinković*. Formiranjem novog gradskog naselja *Prozivka* od osamdesetih godina, postupno se »seli« i škola, u novoizgrađeni objekt.

»Dvostruki Laokonov sindrom«

Sigurno ste već čuli za »vijetnamski« ili za posttraumatski sindrom; za »Laokonov sindrom« siguran sam da prvi put čujete, iz prostog razloga što sam ga upravo izmislio kako bih opisao događanja od prošlog tjedna u našoj domovini. No, za početak trebamo definirati pojam »sindrom«. Po *Rječniku stranih riječi* ovaj izraz ima dva značenja; jedan u medicini: »više simptoma koji se javljaju zajedno i ukazuju na neki poremećaj ili bolest«, drugo značenje je: »skup nepovoljnih elemenata koji određuju neku pojavu«. Promatrajmo samo događanja od prošlog tjedna. Udružena oporba se uspjela dogovoriti i u srijedu je obznanila politički program nazvan »Sporazum s narodom« u sedam točaka, skoro istovremeno naš predsjednik Republike je počeo obilaziti okruge širom Srbije vodeći kampanju koja nosi naziv: »Budućnost Srbije« uz medijsku kampanju, prije svega na privatnoj »ružičastoj« televiziji. Čitajući točke »Sporazuma« i gledajući kampanju predsjednika, sjetio sam se jedne epizode iz grčke mitologije. Ide ovako: pošto su Grci deset godina bezuspješno opsjedali Troju, najlukaviji među njima, Odisej, je smislio plan. Izvršit će lažno povlačenje, a na obali će ostaviti jednu veliku drvenu skulpturu konja, svete životinje Trojanaca, kao žrtvu božici Ateni koja je bila zaštitnica Grka. Trojanci su željeli drvenog konja uvući na glavni gradski trg, a toj ideji suprostavio se Apolonov svećenik Laokon, govoreći: »ne vjerujem Grcima i kad darove donose«. Kako bi bio uverljiviji, bacio je i koplje na konja. Potom su se pojavile dvije velike morske zmije, koje su udavile Laokona i njegova dva sina. Trojanci su to protumačili kao loš znak i srušivši dio zidova, drvenog konja su uvukli u grad. Noću su se iz »konjske utrobe« iskrali tamo skriveni Odisej i njegovi ljudi, koji su skrivenim brodovima dali signal i otvorivši gradske kapije pustili grčku vojsku u grad, koji je potom uništen. Trenutačno, u želji da komentiram pomenute događaje u našoj zemlji, dobio sam »dvostruki Laokonov sindrom«, što znači ne vjerujem ni jednoj ni drugoj strani.

Rađanje novog DOS-a?

Svojedobno se za obaranje **Miloševićevog** režima tadašnja oporba ujedinila u DOS (Demokratska opozicija Srbije) i istaknuvši jednog predsjedničkog kandidata uspjela je pobijediti na izborima. To se događalo prije devetnaest godina. Današnje oporbene stranke svakakve političke orijentacije ujedinile su se u »Savez za Srbiju« s jedinim glavnim ciljem »da obore diktatorski režim koji predvodi današnji predsjednik Republike i prvi čovjek vladajuće partije«. No, povijest se ili događa kao tragedija ili ponavlja kao farsa, kažu neki Englezi, a potezi (djelomično) ujedinjene oporbe SZS često imaju elemente burleske. No, da zavirimo malo u »Sporazum« gdje u 4. točki piše: »obavezujemo se da ćemo objelodaniti

Detalj El Grecove slike »Laokon i sinovi«

i preispitati sve akte koji su do sada usvojeni i koje bi sadašnji nedemokratski režim usvojio, a koji ugrožavaju državne, nacionalne i ekonomske interese«. Što znači ova fluidna obveza? Sadašnja Vlada ima čvrstu i stabilnu većinu i legitimitet i može usvojiti bilo koji ugovor, npr. o razgraničenju s Hrvatskom na Dunavu ili s nekom drugom zemljom u okruženju. Nešto i vijeća nacionalnih manjina nisu SZS-u po ukusu jer »kroz izmjene Zakona o vijećima nacionalnih manjina osigurat ćemo demokratski izborni proces unutar vijeća u cilju kvalitetne zaštite prava nacionalnih manjina«. Što znači da oni bolje znaju »tko i što nama treba« nego mi sami? Ovo me podsjeća na davnašnja socrealistička vremena. Recimo, kako će izabrati »Vladu stručnjaka« koji će u roku od godinu dana ispraviti sve krive Drine našeg zakonodavstva poslije čega stiže Kanaan. Ili, ako se ne izmijeni izborni zakon, onda će ih bojkotirati, a kao povući će se iz rada parlamenta; a zastupničke nadležnosti će zadržati ili dijeliti u dobrotvorne svrhe, samo to još nisu objelodanili!

Bit će skoro izbori?

Predsjednik Republike žestoko je krenuo u kampanju »Budućnost Srbije«. Prvo je posjetio najzaostaliye južne dijelove zemlje. Otvara tvornice i posjećuje već otvorene, ide u škole i vrtiće, razgovara s građanima, igra šah s lokalnim majstorima ove igre, obećava lokalne i državne autoceste, polaže kamen-temeljce za stanove (zasad za vojsku i policiju, za ostale malo kasnije). Ponovo je obećao završetak Koridora 10, da podsjetim rok je bio kraj prošle godine, a sada otvaranje možda u lipnju? Nitko nije savršen. Nedavno je posjetio Južnobanatski okrug, koji također ne važi za najrazvijeniji dio Vojvodine. Tu je također obećao gradnju autoceste prema Rumunjskoj i izrazio želju »da za četiri godine otvori još sto tvornica«, osim onih 160 koje je otvorio. Nitko nije tako siromašan da ne može obećati. Mnogi »analitičari i stručnjaci« smatraju da su njegova putovanja kampanja za izbore. On je izabran na pet godina i tek je na početku svog mandata. Zašto bi raspisivao izbore? Parlament još ima dobrih godinu dana da »radi punom parom« zajedno s oporbom, ili bez nje. Vlada je stabilna, ima dovoljan broj mandata. Ali u ovoj zemlji ima bezbroj »trojanskih konja« (neriješenih pitanja), a tko zna »što i tko se krije u utrobi« i što nam donosi sutrašnji dan.

Diskriminacija po čistoći

Drugo lice SUBOTICE

Plaćamo li kao građani Subotice visoke račune za usluge koje nam pruža Javno komunalno poduzeće *Čistoća i zelenilo*? Najtočniji odgovor na ovo pitanje nalazi se svakako u **Einsteinovoj** teoriji relativnosti: po jednima – da, a po drugima – ne. Zanimljivije bi, samo kada bi ga bilo, izgledao odgovor na pitanje: plaćamo li realan iznos za usluge koje nam pruža JKP *Čistoća i zelenilo*? A da bismo do toga odgovora došli, poslužiti ćemo se analizom činjeničnog stanja koje je također zanimljivo.

Iako to jasno na računima ne stoji, osnovica po kojoj se utvrđuje cijena odvoženja otpada je četvorni metar stambene površine. Drugim riječima, da bi utvrdio zašto mu račun iz mjeseca u mjesec izgleda isto, potrošačka picajzla mora napamet znati s koliko četvornih metara stambenog prostora raspolaže, to podijeliti s osnovicom i na to dodati pripadajuće dodatke kao što su »cijena s PDV-om« i »cijena bez PDV-a« (obje se, naravno, sabiraju), pa na to još dodati i iznos računa za usluge JKP-a *Dimnjačar*, koje se u načelu obračunavaju na isti način kao i kod *Čistoće*. I, eto... jednostavno kao i sa svim ostalim računima, zar ne?

Ono što od apatije oboljelim građanima odavno ne bode oči jest osnovica računa, odnosno pitanje zašto se upravo četvorni metar uzima kao polazišna osnova za utvrđivanje cijene računa? Zašto se, recimo, u obzir ne uzme broj članova kućanstva ili, još bolje, količina »proizvedenog otpada« koja bi se utvrđivala na temelju stvarnog stanja, odnosno »koliko su čega« kamioni *Čistoće* odvezli tijekom mjeseca ispred nečije kuće ili stana. Postojeća

logika »četvornog metra« čista je uravnilovka, jer po njoj otpad pravi prostor a ne čovjek, a zbog čega je veliki dio građana diskriminiran jednako kao što je veliki dio povlašten. Pojednostavljeno kazano: zašto bi bakica koja živi sama u velikoj kući i od otpada ima uglavnom ambalažu od jogurta i lijekova plaćala veće račune u odnosu na brojnu obitelj koja živi u manjem stanu a odlaže neusporedivo veće količine raznovrsnog otpada?

Ako ovo pitanje ne djeluje kao »tema za razmišljanje«, poslužimo se primjerom iz susjedstva. Primjerice, praksom koju provodi Gradsko komunalno poduzeće *Pre-kom* iz Preloga u Međimurju, a koja je vrlo slična našem *Vodovodu i kanalizaciji* gdje se utrošena količina množi s cijenom vode po kubičnom metru. Pojednostavljeno kazano, na računima *Pre-koma* nalazi se osnovica od 54 kune za svako kućanstvo, a odvoz staje 7,5 kuna po kanti miješanog otpada. Ne ulazeći u kvalitetu usluga *Pre-koma* (koja je daleko raznovrsnija, znači i bolja, jer nudi odlaganje različitih vrsta otpada i mogućnost građanima da otkupe prerađeni biološki otpad, primjerice), praksa ovog poduzeća pokazuje da je logiku moguće uvesti i u zbrkani sustav izrade računa za građanstvo. Iako jednostavna, stabilna i predvidljiva, praksa *Čistoće i zelenila* u svezi računa sušta je suprotnost onoj u Međimurju i pojednostavljeno kazano glasi: prljao, ne prljao – svakako si nadrljao. Na korist pravih prljača.

Z. R.

Predstavljanje gradonačelnicima i načelnicima općina

Osječko-baranjska županija podupire aktivnosti Hrvata u Vojvodini, a u cilju unaprjeđenja te suradnje predstavnici DSHV-a, HNV-a i nekoliko udruga kulture bili su nedavno gosti sastanka koordinacije gradonačelnika i načelnika te županije sa županom **Ivanom Anušićem**. Na sastanku koordinacije predstavljene su aktivnosti ovdašnjih Hrvata te pozvani svi gradovi i općine iz županije na suradnju. Suradnja ne bi trebala značiti samo financijsku pomoć već, kako je naglašeno, u projekte prekogranične suradnje sa Srbijom, gdje je to moguće, trebalo bi uključiti i Hrvate iz lokalnih zajednica.

Na sastanku su se obratili predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**, predsjednik HKUD-a **Vladimir Nazor** iz Sombora **Mata Matarić** te predsjednik UBH-a **Dužijanica** mons. dr. **Andrija Anišić**, a nazočni su bili predsjednik Izvršnog odbora HNV-a **Lazar Cvijin**, predsjednik HKPD-a **Matija Gubec** iz Tavankuta **Ladislav Suknović** i direktor UBH-a **Dužijanica** **Marinko Piuković**.

Po riječima dužnosnika HNV-a Cvijina, prvi kontakti glede eventualnog uključivanja u prekograničnu suradnju ostvareni su s gradonačelnikom Donjeg Miholjca **Goranom Aladićem**, a riječ je o projektu *Interreg Dunav*. Kako dodaje, u kontekstu prekogranične suradnje jedan od planova novog saziva HNV-a jest upravo njihovo osnaživanje na polju projektnog menadžmenta.

D. B. P.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Podnositelj zahtjeva »ANDEX« d.o.o., Subotica, Segedinski put br. 110, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta »Promjena tehnologije industrijsko-skladišnog kompleksa«, zaveden pod brojem IV-08/I-501-51/2019, a koji se planira na katastarskim parcelama 3691/3, 3691/11, 3691/12, 3691/13, 3691/14, 3691/15, 3691/16, 3691/17, 3691/18, 3691/19, 3691/23, 3691/24, 3691/25 i 3691/27, KO Palić, Subotica (46.113347°, 19.755547°).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128). Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronski na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Завичајна галерија др Винко Перчић
Dr Vinko Perčić Képtár Szabadka
Zavičajna galerija dr. Vinko Perčić
Maksima Gorkog 22, 24000 Subotica
Del.br.: 01-2024/19
Datum: 11.02.2019.

Temeljem članka 35. i 36. Zakona o kulturi (*Službeni glasnik RS*, br. 72/09, 13/16 i 30/16 - ispr.), a temeljem članka 18. i 19. Statuta Zavičajne galerije dr. Vinko Perčić i Odluke Upravnog odbora Zavičajne galerije dr. Vinko Perčić br. 01-V-2023/19 od dana 11. 2. 2019. godine, Upravni odbor Zavičajne galerije dr. Vinko Perčić dana 11. 2. 2019. godine raspisuje:

JAVNI NATJEČAJ

Za izbor i imenovanje ravnatelja: Завичајна галерија др Винко Перчић Суботица
Dr Vinko Perčić Képtár, Szabadka
Zavičajna galerija dr. Vinko Perčić, Subotica

Ravnatelj Zavičajne galerije dr. Vinko Perčić Subotica (u daljnjem tekstu: Galerija) se imenuje na mandatno razdoblje od 4 godine.

Kandidat za ravnatelja Galerije treba ispunjavati sljedeće opće uvjete:

1. Da je državljanin Republike Srbije
2. Da ima visoku stručnu spremu, VII. stupanj stručne spreme, Akademije likovnih umjetnosti
3. Da ima najmanje 5 (pet) godina radnog iskustva u struci
4. Da posjeduje organizatorske sposobnosti
5. Da protiv njega nije pokrenut kazneni postupak za djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje dužnosti ravnatelja, odnosno da nije pravosnažnom sudskom odlukom osuđen za kazneno djelo koje ga čini nedostojnim za obavljanje dužnosti ravnatelja Ustanove.

Kandidati za ravnatelja Galerije uz prijavu podnose:

1. Prijedlog Programa rada i razvoja Galerije za razdoblje 2019.-2023. godine
2. Diplomu ili uvjerenje o stečenom visokom obrazovanju (ovjerenu presliku)
3. Dokaz o radnom iskustvu (preslika radne knjižice i/ili potvrda od poslodavca)
4. Uvjerenje o državljanstvu Republike Srbije (preslika uvjerenja na novom obrascu, u skladu sa zakonom)
5. Izvadak iz matične knjige rođenih (preslika izvoda na novom obrascu, u skladu sa zakonom)
6. Uvjerenje da se protiv njega ne vodi kazneni postupak (izdano od mjesnog nadležnog Osnovnog suda – prema prebivalištu kandidata)
7. Uvjerenje da nije osuđivan pravosnažnom sudskom odlukom (izdano od RS MUP PU – prema prebivalištu kandidata)
8. Detaljnu radnu biografiju

Prijave s potrebnim dokazima o ispunjenosti uvjeta se podnose Upravnom odboru Zavičajne galerije dr. Vinko Perčić Subotica, neposredno radnim danima od 10 do 18 sati, u prostorijama Galerije ili preporučenom pošiljkom u zatvorenoj omotnici s naznakom »Prijava za natječaj ravnatelja – ne otvarati«, na adresu: Zavičajna galerija dr. Vinko Perčić Subotica, Maksima Gorkog br. 22, 24.000 Subotica, najkasnije u roku od 8 dana od dana oglašavanja.

Natječaj za ravnatelja će biti objavljen u dnevnom listu *Politika*, tjedniku *Hrvatska riječ*, kao i na internetskoj stranici Nacionalne službe za zapošljavanje.

Ravnatelj
Spartak Dulić

Pozivamo Vas

na predstavljanje autorskih udžbenika
i nacionalnih dodataka za osnovnu školu na hrvatskom jeziku.

Knjige će biti predstavljene
21. veljače 2019. godine u 18 sati
u Gradskoj knjižnici Subotica (Cara Dušana 2, Subotica).
Srdačno Vas očekujemo!

Hrvatsko nacionalno vijeće
i autori udžbenika

Bogata povijest uz drevno jezero

»U većim količinama kuhinjsko povrće potrebno za gradska domaćinstva gaje u obližnjim Segedinskim vinogradima, a također i baštovani iz Kelebije i Ludoša...« – pisao je Iványi krajem devetnaestog stoljeća

Za upoznavanje prošlosti i atmosfere Subotice u osamnaestom stoljeću, u vrijeme kada je dobila status varoši, od velikog značaja je Analitički inventar »Protokol Magistrata povlaštene Kraljevsko-komorske varoši Sent Marija – prije zvana Sabatka (1743. – 1756.)«, s prijevodom s latinskog jezika, Povijesnog arhiva Subotice. Tu je opisana i povijesna promjena statusa grada:

»Poveljom ugarske kraljice Marije Terezije, izdane 7. svibnja 1743. godine u Pragu, dotadašnje vojno-graničarsko naselje Sabatka dobilo je, na molbu svojih stanovnika, status varoši. Poveljom je varoš stekla novo ime Sent Marija (Szent Maria) i određena prava i slobode s kojima kao vojni komunitet ('Communitas Loci Militaris Szabatka') ranije nije raspolagala, kao ni druga sela i mjesta u županijama Ugarske. Varoš Sent Marija, pored vašarskih privilegija i ekonomskih koncesija, dobija građanski status umjesto dotadašnjeg vojnog s odgovarajućom, ograničenom lokalnom samoupravom.

Povlaštena Kraljevsko-komorska varoš Sent Marija u upravnim stvarima bila je podređena Bačkoj županiji, a u vlastelinsko-gospodarskim Ugarskoj kraljevskoj komori. Njena lokalna uprava regulirana je spomenutom poveljom kraljice i ugovorima koje je varoš kasnije sklopila s Ugarskom komorom i vlastitim stanovnicima – plemićima. Tijela lokalne uprave su, po tim dokumentima, Magistrat ili Unutrašnje vijeće i Izabrana općina ili Vanjsko vijeće.»

Zahtjev za proširenje vrta

Zapisnici Magistrata autentično svjedoče o događajima starog vremena, problemima i temama uprave i stanovnika, imovnom stanju, promjenama, riječju, o atmosferi koja je vladala u našoj varoši još polovinom osamnaestog stoljeća i o ambijentu u kojem su živjeli naši davni preci.

Tom ambijentu svjedočio je **Ivan (Ioannes, Jano) Korponai (Korponay, Korponaj)**, prvo stanovnik Vojnog šanca Sabatka, a potom varoši Sent Marija, daleki predak naše obiteljske loze. Životni put Ivana – Jana velika je obiteljska zagonetka koja krije tajnu o podrijetlu i postojbini obiteljskih korijena. U spomenuto vrijeme mlad je čovjek, u životnoj dobi formiranja obitelji; upravo

u to prelomno vrijeme rađaju se njegova djeca s **Katarinom**. U razdoblju od 1743. do 1756. godine Ivan se jednom obratio gradskoj upravi, još u prvo vrijeme formiranja civilne vlasti u Sent Mariji. U protokolu Magistrata izavnog vremena ostao je sljedeći zapis i dokument za obiteljsku povijest:

Vrijedna karta Ludoša iz 1817. godine (Povijesni arhiv Subotica)

»1744. studenog 20.

Na sjednici Magistrata, u prisustvu svih senatora, izuzev senatora **Mihajla Bačina (Michaël Bacsin)** odlučeno je da će dva senatora ispitati mogućnost dodjele zemljišta za proširenje vrta na pustari Ludoš (Ludas) sljedećim stanovnicima grada: **Šimonu Čurčiji (Simon Tyurcsia)**, **Ivanu Kozaračkom (Ioannes Kozaracsky)**, **Đerđu Korponaiju (Georgius Korponaj)** i Ivanu Korponaiju (Ioannes Korponaj).«

U brojnim zapisima u protokolu Magistrata, koji su uslijedili 1744. i narednih godina nema više ni riječi o ishodu molbe. Ne znamo je li našem pretku Ivanu, utemeljivaču ovih obiteljskih korijena u Subotici prije gotovo tri stoljeća odobreno proširenje vrta u Ludošu. Ali, zahvaljujući ovom upisu, saznajemo podatak o posjedovanju vrta na Ludošu i želji za proširenjem vrta. Znamo s kim je surađivao, ili bio u susjedstvu. Pisac monografija o Subotici, povjesničar **István Iványi** moguće je, u vrijeme nastanka njegovih knjiga o povijesti grada krajem devetnaestog stoljeća, raspolagao još nekim podacima i dokumentima, jer navodi kako su Čurčija, Kozarački i Korponai dobili zemljišta za vrtove u Ludošu. Iványi ističe veliku ulogu Ludoškog jezera u povijesti subotičkog stanovništva i razvoj područja navodeći podatke: 1832. godine sagradili su školu i crkvu, a u gradu je organizirano i posebno katoličko kapelanstvo za potrebe ove pustare. Na Ludošu je 1832. stanovalo 202 oženjenih i 36 neoženjenih gazda.

Razglednica u znaku jubileja povodom godišnjice prvog podatka o Ludošu u povijesnim dokumentima

»Ova pustara je postupno izrasla u pravo selo naročito u crkvenom šoru, a treba znati da je ta ista pustara prema podacima popisa stanovništva obavljenog 1880. godine brojila ukupno 4.129 stanovnika.« (*Istorija slobodnog kraljevskog grada Subotice*, II. dio, izdanje 1892., str. 136)

Opskrba grada

Zanimljivo je Iványijevo zapažanje o ambijentu grada u njegovom vrijeme (1845. – 1917., važnija djela nastajala su između 1885. i početka dvadesetog stoljeća), pri čemu navodi ulogu Ludoša u opskrbi stanovništva:

»Vrtovi igraju kod nas tek neznatnu ulogu. U okućnim vrtovima se uzgaja samo toliko da se dijelom pokriju kućne potrebe različitog zelja i drugog povrća. Za potrebe kuhinje sadi se nešto malo maka, paprika, salate, rajčice, krastavaca i sličnog, tu je zatim i poneka leja cvijeća i nekoliko stabala vočki uz nekoliko redova vinove loze izraslih u vidu sjenice. Prema tome, od svega ima po nečeg. U

Unutrašnji izgled crkve sv. Katarine 1962. godine

većim količinama kuhinjsko povrće potrebno za gradska kućanstva gaje u obližnjim Segedinskim vinogradima (danas Kertvaroš – prim. a.), a također i vrtlari iz Kelebije i Ludoša...« (str. 214).

U osamnaestom stoljeću, međutim, Ludoš je u odnosu na ostale pustare oko Subotice uvjerljivo prednjačio po uzgoju duhana, uz dobar profit proizvođača. Neko »zlatno doba« Ludoša. Ne zauvijek... Država je uvela monopol. Iványi piše:

»Prije 1750. godine ludoški povrtlari su već proizvodili i duhan, a budući da im je iz toga proistekla zamašna korist, a gradu još nisu plaćali porez, 18. travnja 1754. je subotički Magistrat donio odluku

po kojoj se u vidu poreza po svakom lancu isporučuje pola maže duhana.

Vremenom su s uzgajanjem duhana počeli i u drugim mjestima, pa tako prema jednom izvješću od 14. prosinca 1788. godine u Ludošu je na duhanskim poljima površine 483 katastarskih jutara proizvedeno 4.405 maža i 15 funti duhana... (Nekoliko puta više u odnosu na proizvodnju u Tavankutu, Kelebiji, Zobnatici, Žedniku, Pavlovcu i Đurđinu – prim. a.).

Duhan se jednako kao i ostali poljoprivredni proizvodi prodavao slobodno na tržištu. Međutim, carska i kraljevska komora, koja je u Austriji već 1783. prigrabila isključivo pravo prodaje duhana, nastojala je ovo isključivo pravo prisvojiti za sebe i u Mađarskoj...

Težnja za stjecanjem monopolističke pozicije, koja nije trpjela uz sebe konkurenta u kupovini, snažno se odrazila i na sam uzgoj duhana, koji je počeo izrazito opadati, da bi na više mjesta bio čak i obustavljen. Tako su 1813. godine uzgojili samo 2.600 maža, da bi 1815. ta količina opala na jedva 1.600 maža... Tako je uzgajanje

Fotografija crkve svete Katarine iz 1962. godine (iz povijesnih župnih dokumenata)

duhana nastavljeno s manjom ili većom ambicijom, pri čemu proizvođači više nisu ostvarivali veliku korist.« (str. 214 i 215)

Pustara Ludoš se u povijesti subotičkog područja ističe po razvijenosti od strane više kroničara; Ludoš (Ludoš) u zapisima se spominje još 1335. godine. Arhivist i publicist **Gašpar Ulmer**, analizirajući »Plan grada Sent Maria zajedno s njegovim pustarama i mjestima gdje su se nalazile crkve, pješčani brežuljci, vode, s naznakom pograničnih sela i pustara kako ih je u mjesecu studenom i prosincu 1747. godine našao, istražio i snimio T. Kaysser, kapetan i inženjer« (original se čuva u Beču), bilježi sljedeće: »Navedene činjenice upućuju nas na pretpostavku kako su sve subotičke pustare nekad bile naseljena mjesta, vjerojatno sela, o kojima nam kroničari tako malo umiju pričati. Od svih pustara najznačajnije su vjerojatno ipak bile Tavankut, Ludaš i Šebešić, jer su, pored Subotice, najčešće naznačene na rukopisnim kartama iz razdoblja između 1528. i 1696. godine.« (*Rukovet* 3–4, 1974. godina, str. 148).

U Ludošu (Šupljaku) sačuvana je crkva sv. Katarine, podignuta 1832. godine. Na sajtu Povijesnog arhiva Subotica uz podatke iz registara matičnih knjiga s područja gradskih župa i Bajmaka, objavljeni su i podaci o krštenima u crkvi u Šupljaku od 1832. do 1849. godine.

Katarina Korponaić

(Podaci i fotografije iz knjige Katarine Korponaić *Tajanstvena Subotica*, u izdanju Povijesnog arhiva Subotica 2017. godine, i župe sv. Katarine)

Gdje je nestala Ambrozovićeva *Žalostica*?

U prošlom broju *Hrvatske riječi*, u rubrici *Godina hrvatskih velikana*, objavljen je tekst o Somborcu **Ivanu Ambrozoviću**, pjesniku, pedagogu, gradskom senatoru. Autor teksta **Vladimir Nimčević** pominje u svom napisu i Ambrozovićev rukopis *Žalostica žalosna*, napisan 1850. godine u Somboru, koji nema veliku književnu vrijednost, ali je značajan za lokalnu povijest jer prikazuje događanja u Somboru tijekom 1848. i '49. godine. Nekoliko autora navelo je da je rukopis u somborskoj knjižnici, pa je tako i krenula moja potraga za ovim Ambrozovićevim djelom.

Knjižnica, arhiv, muzej, knjižnica

Vodilja su bili tekstovi objavljeni u *Leksikonu Podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca* i knjiga *Znameniti Somborci*. U *Leksikonu* (Svezak broj 1, Subotica, 2008. godine) dr. **Stjepan Beretić** piše da se djelo čiji je puni naziv *Žalostica žalosna Ivana Nep. Am-brozovića, u zomborskoj kralj. varoši pen-zioniratoga senatora, bižajućeg od kućepak do Kalacse, kad su raci-serbianci ume-djuboju mađarskom 1848-49. progonili katolike, po njemu istom ispi-vana u Zomboru god. 1850.* nalazi u Gradskoj knjižnici u Somboru. Isto to 1989. godine u knjizi *Znameniti Somborci* piše i **Stevan Vasiljević**. I u jednoj i u drugoj knjizi objavljena je fotografija prve strane tog rukopisa. Za početak činilo se da će potraga biti jednostavna, a prva adresa bila je znanstveni odjel somborske knjižnice. Neočekivano, prva reakcija bila je da takav rukopis vjerojatno ne postoji u knjižnici.

Da bi djelovalo uvjerljivije, moj sljedeći korak bio je dostavljanje teksta iz *Leksikona*, što je bio povod za novu detaljnu pretragu u knjižnici, ali opet bezuspješno. Rukopisa tamo nema, a je li ga nekada i bilo mlađi djelatnici knjižnice nisu mogli ni potvrditi ni demantirati. Nije mi ostalo ništa drugo nego upitati dr. Stjepana Beretića, autora teksta o Ambrozoviću u *Leksikonu*. Prema njegovim riječima, on se, pišući o Ambrozoviću, pozivao na pisanje **Matije Evetovića** koji navodi da je Ambrozovićev rukopis u Hi-

storijskom društvu Sombor. Nametnuo je taj odgovor sljedeću adresu moje portage, a to je Povijesni arhiv u Somboru. U košuljici koja nosi natpis *Ivan Ambrozović* samo su dva lista hartije. Jedan rukopis na mađarskom jeziku **Ede Margalića** o Ivanu Ambrozoviću i drugi strojno tipkani tekst o Ambrozoviću, bez datuma i potpisa autora u kome *Žalostica* nije ni spomenuta, a ništa bolje rezultate nije dala ni pretraga arhivske građe Histo-rijskog društva Sombor. Bez mnogo nade sljedeća adresa bio je Gradski muzej Sombor, koji inače i ne čuva takve dokumente, ali sam neočekivano tamo dobila dragocjenu informaciju – 1998. godine Ambrozovićev rukopis bio je u knjižnici, jer su ga te godine proučavali povjesničari Gradskog muzeja. I opet sam bila

na početku – u knjižnici. I opet nova pretraga i isti odgovor: rukopisa nema. Sadašnja ravnateljica Gradske biblioteke **Karlo Bi-jelicki Nataša Turkić** kazala je da ne može govoriti o onome što se u knjižnici događalo prije njenog dolaska, a i ne može davati izjave jer rješenje o njenom imenovanju još nije stiglo iz Pokrajine. Posljednja adresa bio je Rukopisni odjel Matice srpske, gdje sam upućena iz Biblioteke Matice srpske, ali je i tamo odgovor bio isti – takav rukopis nemaju.

Tjedan u Somboru

Skupo, skuplje,
najskuplje

Jadaju mi se ovih dana poljoprivrednici, oni manji koji imaju 20-30 jutara svoje zemlje i još 20-30 jutara zemlje u zakup da je arenda sve skuplja, pa se na zakupljenim njivama sve manje isplati organizirati proi-

zvodnju. Razlog je to što neki od njih, kada cijena zakupa dostigne 250 eura po katastarskom jutru, otkazuju arendu. Kažu, s tom cijenom arende, nesigurnom proizvodnjom i isto tako nesigurnim cijenama onoga što rodi na tim istim njivama, preveliki je to rizik. Ali to ne znači da oni koji imaju zemlju, a ne obrađuju je, muku muče s time kome je dati u zakup. Slobodne oranice prosto se razgrabe, a cijena zakupa kvalitetnije zemlje dostiže i 300 eura po jutru. Za to poljoprivrednici imaju logično objašnjenje – zarada po jutru je sve manja, pa zemlje treba sve više. Oni koji su u tom poslu desetljećima tu tvrdnju potvrđuju prostom računicom – prije 30 godina arenda je bila 20 metara kukuruza po jutru, a rodilo je 60 metara. Pojašnjeno to izgleda ovako: 30 posto od roda dano je za arendu, 30 posto bili su troškovi proizvodnje, a ostatak je bila zarada poljoprivrednika. Poslije 30 godina taj posljednji dio sveo se na stotinjak eura. Po jutru. A za tih 30 godina dogodila se još jedna promjena – poljoprivrednici su se opremili mehanizacijom koja prosto guta hektare i hektare oranica i koju ne samo da treba iskoristiti već i otplatiti. Pa nema druge već se otimati za njive, jer tih stotinjak eura pomnoženo sa 70-80 jutara daje brojku od koje se može platiti godišnja rata nekog kredita. To znači da će zemlja i dalje biti tražena, pa samim tim i skupa. I što reče jedan poljoprivrednik: onima koji rade 10-20 jutara zemlje više će se isplatiti da idu u tvornicu raditi za 30.000 dinara nego obrađivati zemlju. I nije ovim riječima otkrio toplu vodu već potvrdio ono što već svi znaju – napredovat će samo veliki, oni srednji batrgat će se, a oni mali bataltit će posao svojih djedova ili će im to biti tek dodatni način zarade.

Z. V.

I. Ambrozović, *Žalostica žalosna*,
Gradska knjižnica, Sombor

Ispravljanje slike o Bunjevcima

I definitivno Ambrozovićevog rukopisa nema. Ili ga ima u nekoj privatnoj knjižnici, zaboravljenog tamo slučajno ili namjerno. Pouzdano, iz knjižnice je iznijet i nije vraćen u posljednjih 20 godina.

»S historiografske točke gledišta nestanak Ambrozovićevog rukopisa predstavlja osjetan gubitak za hrvatsku kulturu s ove strane Dunava. Naime, on je osim pregleda tijeka revolucije 1848./49. godine donio i pogled bačkih Bunjevaca na te događaje. Odsustvo takvog sagledavanja dalo je mogućnost **Fedoru Nikiću** i odriješene ruke da za *Književni sever* 1927. godine napiše članak u kome je doveo u pitanje političku zrelost bunjevačkih intelektualaca koncem XIX. stoljeća, nazvavši ih jednostavno zastupnicima mađarskih interesa, tj. *mađaronima*. Rukopis donosi potpuno drugačiju sliku o Bunjevcima kao etničkoj skupini koja je usprkos svim pritiscima ostala živa i itekako imala svoje interese«, kaže povjesničar Vladimir Nimčević.

»Nadamo se da ovaj rukopis ipak nije trajno izgubljen. Dovoljno je negativna stvar to što on nije na mjestu gdje bi trebao biti i gdje je, suđeci prema dostupnim informacijama, sa sigurnošću i bio. Ambrozovićev rukopis veliko je kulturno dobro za hrvatsku zajednicu i bila bi loša poruka ako taj rukopis ne bude nađen. Očekujem od onih koji vode somborsku knjižnicu da učine napore na pronalaženju ovog rukopisa kako bi on bio dostupan zainteresiranoj javnosti«, kaže ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**.

Ivan Ambrozović *Žalosticu* je napisao prije 169 godina. Sačuvana je kroz godine raspada Austro-Ugarske, formiranja nove države na ovim prostorima, kroz godine Drugog svjetskog rata i poratnog razdoblja, a onda joj se gubi svaki trag u godinama u kojima ne bi trebao biti problem sačuvati takvo pisano blago.

Z. Vasiljević

U Šidu održana gastronomska manifestacija *Sremski svinjokolj i kobasicijada*

U cilju očuvanja srijemskog brenda

Tijekom proteklog vikenda u Šidu je održana gastronomska dvodnevna manifestacija posvećena starom tradicionalnom kolinju i suhomesnatim proizvodima od svinjskog mesa pod nazivom *Sremski svinjokolj i kobasicijada*. Tradicija održavanja ove manifestacije posvećene prerađevinama i specijalitetima od svinjskog mesa duga je 22 godine, a svake godine broj sudionika i posjetitelja, kako iz Srbije tako i iz susjednih država, je sve veći. Upravo je u tome smisao i cilj ove manifestacije, privući što veći broj sudionika kako bi degustirali nadaleko poznat srijemski brend. Sa sigurnošću se može reći da su organizatori u tome i uspjeli, jer je ovogodišnja manifestacija, kako u natjecateljskom dijelu tako i po broju posjetitelja, nadmašila sva očekivanja.

Zajedno k istom cilju

Prvog dana manifestacije održano je natjecanje u tri kategorije: u brzou obradi mesa, izradi svježih srijemske kobasice i u natjecanju u kojem vlada najveće zanimanje – brzom jedenju kobasica. U brzou obradi mesa, koje je i ove godine privuklo najveću pozornost posjetitelja, najbrža je bila tročlana ekipa iz Podravske Slatine s vremenom od 3 minute i 57 sekundi.

»Veliki broj gostiju došao nam je iz Slovenije, Slovačke, Hrvatske, Mađarske kao i naši domaći gosti iz Srbije. Zadovoljni smo što je prijavljen veliki broj ekipa. Četiri ekipe su se prijavile za natjecanje u brzou obradi mesa, 24 ekipe za pravljenje kobasica, a veliki broj natjecatelja se prijavio i za brzo jedenje kobasica. Osnovni smisao ove manifestacije jest privlačenje što većeg broja ljudi kako bi degustirali naš brend, srijemsku kobasicu. Mi kao udruga imamo svoj cilj: razvijanje brenda ovog našeg nadaleko poznatog srijemskog proizvoda. Na taj način će i naš seljak u Srijemu biti malo bogatiji, a i svinjogojstvo će biti isplativije kada se prerađevine od svinjskog mesa plasiraju na tržište«, kaže predsjednik Udruženja građana *Sremski svinjokolj i kobasicijada* **Stanislav Đerčan**.

Na putu da razviju svoj brend, kako navodi Đerčan, od izuzetne važnosti im je međunarodna suradnja s udrugama koje imaju istovjetan cilj: očuvanje svojih autohtonih proizvoda.

»Pokrenuli smo priču o *Dunavskom putu kobasice* s Hrvatskom, Mađarskom i Slovačkom. Tu ideju nećemo propustiti. Guramo dalje svi zajedno kako bismo tu ideju i ostvarili, a sve u cilju razvoja našeg brenda, naših autohtonih proizvoda.«

Zajednički interes

Punu podršku u tome već dugi niz godina pružaju im prijatelji iz udruge *Zlatna šajba* iz Samobora, organizatori dugogodišnje tradicionalne respektabilne manifestacije *Samoborske salamijade*, koja je po svojoj brojnosti, ustroju i organiziranosti uzor brojnim manifestacijama u Hrvatskoj i širem okruženju.

»Već deset godina dolazimo na *Srijemsku kobasicijadu* i mogu reći da sam ove godine najradosniji zbog toga što sam vidio nešto čega sam se prethodnih godina pribojavao. *Srijemski svinjokolj* je običaj koji je povijesno prevladan, jer onoga momenta kada uđete u Europu, toga neće biti jer su kriteriji sasvim drugačiji u Europskoj uniji. Ovakav način klanja i prerade svinja Europa ne prihvaća. Ja kao predsjednik europskog udruženja kobasara i salamera mogu reći da sam se pribojavao što će se dogoditi s ovom manifestacijom. Ovakvim izlaskom iz okvira samog kolinja, proizvodnje kobasice i sajma koji je prvi puta organiziran u sportskoj dvorani i natjecanja, čime je proširena dimenzija ove manifestacije, siguran sam da je njena budućnost zagarantirana«, kaže predsjednik udruge *Zlatna šajba* **Dubravko Viduč**, koji je i predsjednik koordinacije srednjoeuropskog društva salamare i kobasičara i inicijator ideje da se zemlje dunavske regije ujedine na putu europske kobasice.

»Prije tri godine sam pokrenuo inicijativu i prvi osnivački sastanak je održan u Samoboru. Na sastanku sam saslušao predsjednike udruga iz Slovačke, Mađarske, Slovenije, Srbije, Bosne i Hercegovine i Hrvatske, o ideji ujedinjenja naših udruga. Bez toga ne možemo aplicirati ni za jedan projekt. Svaki od nas može nešto učiniti u svojoj sredini, ali to ne prolazi. Imamo zajednički interes, a to je očuvanje tradicije, proizvodnje autohtonih proizvoda, u krajevima iz kojih dolazimo. Ne želimo ništa mijenjati u pogledu srijemske kobasice ili drugih proizvoda, niti bilo tko ima pretenziju nešto mijenjati što se proizvodi u drugim državama u regiji. Ono što nas vezuje jest interes prema očuvanju tradicije u proizvodnji u kojoj mi radimo«, kaže Viduč.

Dodaje da je inicijativa dobila suglasnost svih sudionika i da su za dvije godine napravili puno toga.

»Konzultirali smo sva veleposlanstva u Hrvatskoj i u drugim zemljama i svi su nam dali punu podršku i suglasnost. Sve predradnje koje su trajale godinu i pol dana su gotove i sada smo pred registracijom Društva koje će biti registrirano u Hrvatskoj. A prema Statutu, svake četiri godine udruga će se seliti u jednu od zemalja članica, gdje će se birati predsjednik i predsjedništvo, a programi će nam biti zajednički. Izdefinirat ćemo zajedničke predstavnike svake organizacije od svih zemalja, zajedničke programe kojima ćemo ići prema Europi. To Europa prihvaća. Predsjednici svih udruga su to i shvatili, jer će na takav način biti jednostavnije raditi i svaka udruga će dobiti dio sredstava kako bi očuvali i unaprijedili ono što rade.«

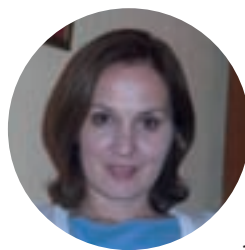
Europsko tržište

A od kolike važnosti je očuvanje autohtonih proizvoda, potvrdila nam je **Vera Tadić**, koja je u udruzi iz Samobora zadužena za međunarodnu suradnju.

»U Europi i nama bliskim zemljama Europske unije postaje sve popularnije čuvanje tradicionalnih proizvodnji i recepata,

Tjedan u Srijemu

Potencijal novih generacija

Zavod za vrjednovanje kvalitete obrazovanja i odgoja na popis od devet najboljih osnovnih škola u Srbiji uvrstio je i tri osnovne škole s područja Grada Srijemske Mitrovice:

Osnovnu školu *Jovan Jovanović Zmaj*

i *Slobodan Bajić Paja* iz Srijemske Mitrovice i Osnovnu školu *Branko Radičević* iz Kuzmina. Zavod je kao kriterije prilikom vrjednovanja škola uzeo rezultate učenika postignute prilikom polaganja male mature i broj svršenih osmaša koji je nakon ispita upisao željenu školu (navedenu na prvom mjestu na listi želja). Tim povodom prošloga tjedna u Gradskoj kući u Srijemskoj Mitrovici održana je konferencija za novinare na kojoj su, osim predstavnika lokalne samouprave, prisustvovali i ravnatelji najboljih škola s područja srijemskomitrovačke općine. Tom prilikom svi profesori složili su se da je za postignute rezultate na prvom mjestu zaslužan kontinuirani rad, satovi pripreme za polaganje male mature koji počinju već početkom drugog polugodišta, zatim sudjelovanje u raznim projektima, konstantnim edukacijama nastavnog osoblja, kao i dobra suradnja istih s timom za profesionalnu orijentaciju koji funkcionira u sve tri škole. Da djeca iz ruralnih mogu i trebaju parirati djeci iz gradskih sredina pokazatelj je škola u Kuzminu, koja je također svrstana na popis najboljih. Svakako da rezultata ne bi bilo bez kvalitetnog nastavničkog osoblja i dobre i vrijedne djece, kojima će ova nagrada biti samo još veći poticaj za daljnji rad. Izražena je želja da ovo priznanje bude poticaj i drugim školama da svoj rad unaprijede, kako bi učenicima omogućili kvalitetnije obrazovanje. Rezultati rada ovih škola još jednom su pokazali da potencijal novih generacija u Srijemu postoji i da ih treba dodatno nagraditi za njihov rad. Neke od mjera da se najbolji učenici nagrade su u raznim drugim pogodnostima, poput subvencioniranog gradskog prijevoza, besplatnih udžbenika, besplatnih ulazaka na bazene i mnogim drugim, koje se prakticiraju u nekim gradovima u Srijemu. A vrijedna djeca zaslužuju pohvale i nagrade kao vid ohrabrenja da tim putem nastave i dalje.

S. D.

čuvanje baštine ne samo u kulturnom smislu nego upravo s područja gastronomije. To je ono što Europa traži. Zato ovaj dio, koji se može vezati na regionalnu baštinu, trebamo ponuditi Europi. Smatramo da se udruge slične nama, prema aktivnostima koje imaju, s područja Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine, a animirat ćemo i Austriju, trebaju povezivati, razmjenjivati informacije i iskustva, posjećivati se i utjecati na standardizaciju nekih naših proizvoda. Smatramo da bismo na taj način zainteresirali Europu«, kazala je ona.

Brend koji opstaje

A da je je kvaliteta srijemske kobasice iz godine u godinu sve bolja potvrdio nam je **Lazar Bošnjaković**, diplomirani inženjer tehnologije iz Novog Sada, dugogodišnji član komisije za ocjenjivanje srijemske kobasice.

»Mogu reći da se svake godine osjeća poboljšanje u proizvodnji domaće fermentirane srijemske kobasice. Ono na čega bi sudionici trebali posebno obratiti pažnju jest da meso bude dobro rashlađeno, da začini budu svjež i dobre kvalitete i da prilikom mljevenja mesa nož i rešetka budu oštri kako bi se dobio dobar presjek. Također, nadjev treba biti dobro izmiješan, da se dobro napuni, da nema zraka, jer ukoliko ima zraka može doći do kvarenja kobasica. Savjetujemo da se poslije punjenja kobasice ostave desetak do dvadeset sati da se osuše, zatim da se dobro udime kvalitetnim drvetom, najbolje bukovim. Mislim da su Srijemci te metode dobro svladali i sa sigurnošću mogu reći da brend srijemske kobasice postoji i opstaje i da je svake godine sve bolji«, istaknuo je Bošnjaković.

Da je tehniku proizvodnje kvalitetne srijemske kobasice dobro svladao, pokazao je ove godine **Predrag Lemać** iz Šida, koji je u četvrtoj natjecateljskoj kategoriji za dimljenu srijemsku kobasicu osvojio prvo mjesto. Obitelji Lemać, koja se inače bavi proizvodnjom suhomesnatih delicija, ovo nije prva pobjeda. Nastupaju na brojnim natjecanjima na više razina na kojima su osvojili brojna priznanja. I ova nagrada bit će im samo još veći poticaj u očuvanju nadaleko poznatog srijemskog brenda.

Srijemski svinjokolj i kobasicijadu otvorili su pomoćnik pokrajinskog tajnika za poljoprivredu **Vladislav Krsmanović** i zamjenik pokrajinskog tajnika za turizam i privredu **Pavle Počuć**.

S. D.

HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Brega organiziralo je *Šokačko prelo*, koje je uz smotru tamburaša *Mikini dani* najznačajnija manifestacija ove udruge. Bila je to večer pjesme i plesa, koju su upotpunili *Kranjčevići* prijatelji iz Hrvatske, kako svojim nastupom, tako i kao gosti prela. Program su otvorili domaćini prikazom običaja – *Dolazak mlade i đuvegije s vinčanja*. Nakon njih na pozornicu su izašli gosti iz Hrvatske – članovi KUD-a *Luka Ilić Oriovčanin* iz mjesta Oriovac, kraj Slavonskog Broda.

»Večeras je ovdje deset tamburaša i 22 plesača. Malo su nam drugačije pjesme, običaji, nošnja, ali vidi se i kroz nastup domaćina da postoji zajednička šokača nit«, kaže dopredsjednik ovog KUD-a **Stjepan Milinković**.

»Ove godine došli smo neobvezno, nas 35 članova KUD-a, da se malo podružimo jer su oni naši dragi prijatelji. Mi se trudimo uvijek surađivati s hrvatskim udrugama izvan Hrvatske, pa tako imamo lijepu suradnju s bereškom udrugom«, kaže predsjednik HSKPD-a *Seljačka sloga* iz Nuštra **Nikola Šuća**.

A revija na kojoj redovito sudjeluju članovi udruge iz Brega je *Zimsko sprimanje u Antinu*, pa je ovoga puta gost na prelu bio predsjednik antinske udruge **Stjepan Belić**.

»Mene kao čovjeka impresionira vaša nošnja i naponi koji se čine na njenom očuvanju. Zato smo prije nekoliko godina i pozvali Šokce iz Brega i Monoštora da sudjeluju na našem natjecanju i od tada svake godine imamo na *zimskom sprimanju* i zanimljive prikaze šokačkih nošnji iz Podunavlja. Mogu reći da ranije mnogo ljudi u Slavoniji nije znalo kako izgleda tradicijsko odijevanje Šokaca u Podunavlju, a sada se zna da Šokci žive i u Bregu, Monošturu, Plavni, Vajskoj, Baču«, kaže Belić.

»Ovo godine imamo oko 100 gostiju iz Hrvatske, što sudi onika programa što gostiju, a tako nešto na našem prelu nije bilo godinama. S nama su večeras i **Marija Pavković Snaša** i Tamburaški sastav *Čokanj* iz Našica. Mogu reći, oni su već postali naši prijatelji i uz njih dobra zabava je zagwarantirana«, kaže predsjednik HKPD-a *Silvije Strahimir Kranjčević* **Milorad Stojnić**.

A da je dobra zabava zagwarantirana vidjelo se već na početku, jer je odmah poslije službenog dijela programa krenula preljaska zabava.

Ono što nije izostalo ni na ovom prelu je pjesma **Zlatka Gornjaca** koji za svako prelo napiše novu pjesmu o svom rodnom selu. Među uzvanicima bili su i predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** i dogradonačelnik Sombora **Antonio Ratković**.

Z. V.

XI. Gupčev bal u Tavankutu

Zabava uz tamburaše i klapu

HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta organiziralo je u subotu, 9. veljače, tradicionalno pokladno okupljanje *Gupčev bal* jedanaesti puta. Bal se organizira povodom dana *Seljačke bune*, koju je predvodio **Matija Gubec** u Stubičkom kraju 9. veljače 1573. godine. Taj dan i lokalna osnovna škola, koja također nosi Gupčevo ime, obilježava kao Dan škole.

Više od 250 gostiju na *Gupčevom balu* nazočilo je druženju. Za dobru zabavu gostiju pobrinuli su se domaćini, kao i tamburaški sastav *Biseri* iz Subotice te klapa *Levanda* iz Zagreba. *Gupčevom balu* nazočili su i predsjednik skupštine Zagrebačke županije sa suradnicima **Damir Mikuljan**, predstavnik Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici **Tonka Tomić**, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov**, ravnatelj NIU *Hrvatska riječ* **Ivan Ušumović**, vlč. **Franjo Ivanković** te predstavnici mjesne samouprave.

I. D.

Predstavljena monografija o Bačkom Podunavlju

NOVI SAD – Prošloga je petka održana promocija monografije *Rezervat biosfere »Bačko Podunavlje«* u kojoj su predstavljene prirodne, kulturne, povijesne i druge odlike ovog dijela Bačke uz Dunav. To je područje izuzetne biološke raznovrsnosti i centar rijetkih prirodnih staništa, kao i bogatog kulturnog naslijeđa.

Pokrajinski tajnik za urbanizam i zaštitu životnog okoliša **Vladimir Galić** je rekao kako je danas svaka aktivnost na zaštiti prirode itekako značajna i poželjna.

»Činjenica da je Bačko Podunavlje uvršteno na UNESCO-ovu Svjetsku listu rezervata biosfere posebno je značajna za unaprijeđenje suživota čovjeka s prirodom, a monografija je jedan od koraka koji treba osigurati veću prepoznatljivost ovog područja«, izjavio je Galić.

V. d. ravnateljica Pokrajinskog zavoda za zaštitu prirode **Mari-na Tomić** je istaknula kako je upisivanje Bačkog Podunavlja na Svjetsku listu rezervata biosfere velika odgovornost za sve koji se bave očuvanjem prirode.

Šokačko veče u Vajskoj

VAJSKA – U organizaciji mjesnog HKU-a *Antun Sorgg*, u Vajskoj će sutra (subota, 16. veljače) biti održano *Šokačko veče*. Pokladna zabava tamošnjih Hrvata bit će održana u restoranu *Bački dvor* na jezeru Provala, s početkom u 19 sati. Goste očekuje bogata večera (predjelo, juha, odresci, prilozi, desert u ponoć, lovačka kobasica) kao i bogata tombola. Za dobru zabavu bit će zadužen tamburaški sastav *Dike* iz Vinkovaca s gostima.

Pretpremijera Skupštine na čoši u Žedniku

ŽEDNIK – Dramski odjel HKK-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice ima novu predstavu koja se zove *Skupština na čoši*. Predstava će biti pretpremijerno izvedena u nedjelju, 17. veljače, u Žedniku, u Domu kulture, s početkom u 19 sati. U pitanju je još jedna komedija iz života bunjevačkih Hrvata iz Subotice i okolice, čiji je autor teksta i redatelj **Marjan Kiš**, koji je ujedno i voditelj Odjela. U predstavi igraju: **Nikola Brčić Kostić, Lazo Jaramazović, Ana Ivković, Nataša Vojnić Tunić, Svetlana Kajčić Šarčević, Julijana Lajić, Ana Stanković i Ana Kesegi**. Cijena ulaznice je 200 dinara. Nakon Žednika, predstava će idućeg vikenda gostovati na Danima hrvatskog pučkog teatra u Hercegovcu, a uskoro se očekuje i njezina subotička premijera.

Novosadska promocija knjige Vedrana Horvackog

NOVI SAD – U Kulturnom centru LAB (Dr. Hempta 2) u Novom Sadu, u utorak, 19. veljače, bit će predstavljena

knjiga pjesama *Slike iz beskraja* **Vedrana Horvackog**. U pitanju je književni prvijenac mladoga autora objavljen u nakladi NIU Hrvatska riječ iz Subotice. Uz autora, o knjizi će govoriti književnici **Tomislav Žigmanov i Željka Zelić Nedeljković**. Početak je u 20 sati.

Prelo u Đurđinu

ĐURĐIN – HKPD *Đurđin* organizira *Prelo na salašu* koje će biti održano u iduću subotu, 23. veljače, s početkom u 19 sati u župnoj dvorani u Đurđinu, na adresi Salaši 325. Cijena karte je 1.300 dinara, a u nju je uračunata večera (*krumpirrača i fanki*), neograničeno piće, tombola za sve goste te zabavni program u režiji folklorne i literarno-dramske sekcije Društva. Za glazbu će biti zadužen ansambl *San* iz Subotice.

Bunjevačko prelo u Zagrebu

ZAGREB – *Bunjevačko prelo* u Zagrebu bit će održano u subotu, 23. veljače, u restoranu *Brezinka* (Stubička 216A, Jablanovec). Cilj organizatora je okupiti bačke bunjevačke Hrvate i sve njihove prijatelje kako bi i u svojoj novoj sredini očuvali ovaj svoj običaj i vidjeli se bar jednom u godini. Cijena karte za odrasle je 170 kn, a uključuje hranu i neograničeno piće. Za djecu do 5 godina karta je gratis, a djeca od 6 do 12 godina plaćaju 75 kuna. Sviraju tamburaši *Banda odabrana*. Tombola će biti 10 kuna.

Prelo u Somboru

SOMBOR – HKUD *Vladimir Nazor* priređuje 85. *Veliko bunjevačko-šokačko prelo*. Prelo će biti održano 2. ožujka u Hrvatskom domu, a okupljanje gostiju je u 19 sati i 30 minuta. Domaćini najavljuju preljusku večeru, zabavu uz tamburaše i bogatu tombolu. Cijena ulaznice je 1.800 dinara, a mogu se rezervirati putem telefona 025-416-019, od ponedjeljka do četvrtka, od 17 do 19 sati.

Z. V.

Poziv za Liru naivu 2019.

SUBOTICA – Hrvatska čitaonica i Bunjevačko-šokačka knjižnica *Ivan Kujundžić* pri Katoličkom društvu *Ivan Antunović* Subotica uputili su poziv za sedamnaesti susret hrvatskih pučkih pjesnika Vojvodine pod nazivom *Lira naiva 2019*. Zainteresirani pjesnici trebaju poslati 3-5 svojih (neobjavljenih) pjesama koje mogu biti pisane standardnim hrvatskim jezikom ili ikavicom (bunjevačkom ili šokačkom), a bit će objavljene u zbirci. Susret *Lira naiva 2019* bit će održan 25. svibnja 2019. godine u Surčinu. Pjesme i prijavu (s kraćom biografijom te fotografijom/portret), u wordu, treba poslati do 7. travnja 2019. na adresu: Hrvatska čitaonica, Bele Gabrića 21, 24000 Subotica ili putem elektroničke pošte na adresu: katarina.celikovic@gmail.com. Detaljnije informacije mogu se dobiti putem telefona broj +381/64-211-3186.

Dužnosnici HNV-a u Vajskoj

Potporna planovima udruge

Predstavnici Hrvatskog nacionalnog vijeća – predsjednica **Jasna Vojnić** i član Izvršnog odbora zadužen za kulturu **Darko Sarić Lukendić** posjetili su prošlog tjedna Vajsku, gdje su održali sastanak s predstavnicima HKU-a *Antun Sorgg* i

mjesne katoličke župe. Predstavници HKU-a *Antun Sorgg* na čelu s predsjednikom **Mladenom Šimićem** upoznali su predstavnike HNV-a s radom i planovima te udruge. Kao jedan od glavnih projekata udruge istaknut je plan kupnje kuće (*Šokačke kuće*) koja bi poput onih u Sonti i Beregu, bila sjedište lokalne udruge te spomen kuća mjesnih Hrvata. U realizaciji ovog projekta očekuju potporu Vukovarsko-srijemske županije, koja, kako je naglašeno, uveliko potpomaže rad vaištanske udruge.

Udruga je za ovu namjenu već odabrala jednu od rijetkih autentičnih kuća u selu, koja se nalazi u tzv. Šokačkom kraju. Nakon sastanka u župnom domu, predstavnici udruge i HNV-a obišli su izabranu kuću. Kako je konstatirano, kuća je u dobrom stanju te će biti potrebne samo male preinake. U kontekstu samoodrživosti ovog projekta, bilo je riječi i o uključivanju *Šokačke kuće* u lokalnu turističku ponudu, te i u turistički klaster Hrvata u Vojvodini koji se planira oformiti. Kada je u pitanju rad udruge, razgovarano je i o mogućnosti osnutka folklorne skupine za djecu i mlade. Istaknuta je i velika potpora mjesnog župnika **Vinka Cvijina** radu ove udruge, a na tomu su mu se zahvalili i predstavnici HNV-a.

»Ova udruga ima jasne ciljeve koji se poklapaju s ciljevima HNV-a da u svakom mjestu u kojem Hrvati žive u značajnijem broju ima jedna udruga sa svojim prostorijama gdje bi se članovi okupljali i radili na očuvanju tradicije i kulture Hrvata toga kraja«, izjavila je predsjednica HNV-a Jasna Vojnić.

A. Š.

Sastanak predstavnika udruge *Zlatna šajba* iz Samobora i HKD-a *Šid*

Obećana pomoć u daljnjem radu

Tijekom posjeta Šidu 9. veljače, predstavnici udruge *Zlatna šajba* iz Samobora sastali su se s predstavnicima HKD-a *Šid*. Inače, ove dvije udruge imaju višegodišnju suradnju, a Samoborci su baš kao i ovog puta, udruzi iz Šidu donirali više desetina knjiga. Na sastanku su domaćini upoznali goste sa svojim aktivnostima, ali i s problemima s kojima se susreću. Predstavници udruge iz Samobora ponudili su svoju pomoć prilikom realiziranja projekata.

»Mi smo i do sada udruzi iz Šida pružali potporu. To ćemo činiti i ubuduće ali je potrebno da imaju konkretan projekt koji podupire lokalna samouprava, Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Beogradu, kao i naše državne institucije u Zagrebu. Drugi način je da se neki projekti

apliciraju zajedno s nama iz Hrvatske koja je već zemlja članica europske zajednice. Postoji masa sredstava za to koja pokrivaju određene djelatnosti: od čuvanja kulturne baštine, školovanja, čuvanja jezika, izdavačke djelatnosti...«, kazao je predsjednik udruge *Zlatna šajba* **Du-bravko Viduč**.

Kao jedan od prioriteta članovi udruge iz Šida iznijeli su potrebu za većim prostorom za rad, kako za održavanje proba svojih sekcija, tako i za adekvatno odlaganje glazbala, fundusa slika i knjiga. Dogovoreno je da će na jednom od narednih sastanaka Šidani izložiti

konkretan projekt kako bi im prijatelji iz Hrvatske mogli pomoći u njegovom realiziranju.

S. D.

Druga obljetnica Kreativne sekcije Hrvatske čitaonice Fischer iz Surčina

Kreativna godina

Filmskom retrospektivom događaja iz protekle godine kreativna sekcija Hrvatske čitaonice Fischer iz Surčina je 5. veljače obilježila drugu obljetnicu svoga rada. Voditeljica sekcije **Veronika Živanović** je tom prilikom istaknula da se prethodna godina u radu sekcije može okarakterizirati kao veoma aktivna. Realizirano je deset izložbi, kreativna i edukativna radionica, kao i jedan edukativni izlet. Prisutni su upoznati s koncepcijom rada sekcije: oslanjanje na tradiciju i njezin prijenos mladima uz istovremeno posvećivanje pozornosti suvremenom izrazu.

»Rad u sekciji planiramo tako da članovi na najbolji mogući način ispolje svoje sposobnosti. Članovi se potiču na razvijanje svojih sposobnosti, ali tako da nitko ne zasjenjuje druge već da svojim sjajem osvjetljava put drugima. Druženje i rad u sekciji ojačavaju karaktere i osmišljavaju jedan segment naših života«, kazala je Živanović.

Predsjednica udruge **Katica Naglič** pohvalila je rad članica kreativne sekcije u protekloj godini, ističući dva događaja koja su značila poseban iskorak: sudjelovanje na Sajmu nacionalnih manjina u Beogradu s radovima s početka 20. stoljeća i krea-

tivnu radionicu gdje je 18 žena pripremlilo stotinjak darova mališanima za blagdan sv. Nikole.

Dodijeljene su i zahvalnice članovima koji su naročitim zalaganjem pridonijeli radu sekcije, a dobili su ih: **Ljerka Vlačina**, **Snežana Viskup** i **Željko Srdić**, kao i snimatelj **Zoran Milojević** koji kao pomažući član prati sekciju na svim događanjima. Poslije programa upriličena je tombola, a nagrade su bile upravo radovi kreativne sekcije.

S. D.

Kazalište iz Omiša gostovalo u Beogradu

Tragikomedija i monodrama

Gradsko kazalište **Mali Princ** iz Omiša gostovalo je u Beogradu, odigraivši dvije predstave u dva dana. Prvi puta u Beogradu, Omišani su se tamošnjoj publici predstavili sa »životnom komedijom« (tragikomedijom) **Kumovi Dušana Kovačevića** u zemunskom **Madlenianumu** te monodramom **Klite-**

mnestra rađenom po tekstu **Marijana Matkovića** u beogradskom teatru **Kult** (UK **Vuk Karadžić**).

Obje predstave režirao je **Petar Buljević**.

»U Kovačevićevom tekstu **Kumovi** ništa nije iznenada, iznenađujuće, ništa to nije na prvu, ali iza, u kontekstu, u dubini u koju često zaranjamo, mi vidimo da se radi o jednom suvremenom društvu gdje mladi ljudi odlaze jer ne mogu naći posao u struci, vidimo da kriminalne bande haraju, da voze bijesna auta, da se obični ljudi bore za svoju голу egzistenciju. Ovom prilikom se zahvaljujem Kovačeviću koji nam je ustupio taj tekst potpuno besplatno. S druge strane, monodrama **Klitemnestra** afirmira ženu i ženska pitanja – majčinstvo, djevojaštvo, odnose sa svojim mužem koji je poprilično patrijahalan«, kaže za HR Buljević.

Kazalište **Mali Princ** postoji 25 godina i djeluje pri omiškom Centru za kulturu. Kroz njihov su ansambl prošli mnogi, kako profesionalci tako i amaterski glumci. Njihove su predstave dobile više nagrada.

Omišani su u Beogradu gostovali zahvaljujući potpori hrvatskog Ministarstva kulture, a domaćin im je bila Zajednica Hrvata Beograda **Tin Ujević**.

Lj. Crnić

Godišnja skupština KUDH-a *Bodrog* iz Monoštora

Sve brojnija skupina najmlađih članova

Željko Šeremešić i
Anita Đipanov-Marijanović

KUDH *Bodrog* iz Monoštora održao je svoju redovitu, godišnju skupštinu, koja je bila prigoda da se detaljno izvješće o radu ove udruge u prošloj godini, izlože planovi za ovu godinu te da novo jednogodišnje povjerenje ljudima koji vode *Bodrog*.

Izrečeno jezikom brojki, u 2018. godini najaktivnija je bila njihova ženska pjevačka skupina *Kraljice Bodroga* koja je imala 24 nastupa, pojedinačno članovi udruge sudjelovali su u 15 programa, znanstvenih skupova, okruglih stolova... Kao udruga *Bodrog* je imao deset nastupa, dječja folklorna grupa devet, a muška pjevačka grupa *Bodroški bečari* četiri nastupa. U prošloj godini organizirano je i sedam manifestacija. Financijski rad udruge pomogli su Grad Sombor, HNV, ZKVH, Središnji državni ured za Hrvate izvan Hrvatske, Osječko-baranjska županija i AP Vojvodina.

Detaljno izvješće na skupštini su podnijeli predsjednik udruge **Željko Šeremešić** i dopredsjednica **Anita Đipanov-Marijanović**, dok je **Sonja Pejak**, voditeljica dječje skupine govorila o radu najmlađih članova *Bodroga*.

»Dječja skupina trenutačno ima 24 člana, ali imamo najave da će nam se pridružiti još petero mališana. Do sada smo radili u jednoj skupini, ali sada zbog brojnosti djece i raspona godina

planiramo s njima raditi u dvije skupine«, kazala je Pejak i podsjetila na uspjeh mališana na natjecanju *Igračka u srcu* na kome su djeca iz Monoštora osvojila drugo mjesto, a prikazali su tradicijske dječje igre iz Monoštora i izradili lutku – bebu.

Osvrćući se na proteklu godinu, predsjednik Šeremešić istaknuo je značajan doprinos *Bodroga* prilikom izbora za HNV, jer je udruga na izornoj skupštini imala četiri elektora. Govoreći o daljnjim planovima, Šeremešić je kazao da su u tijeku razgovori o mogućnostima korištenja dijela prostora koji pripada monoštorskoj crkvi, u kome su nekada bile časne sestre, a koji je godinama prazan i ne koristi se.

»Prostor zahtijeva obnovu, a novac za to osigurali bismo kroz natječe i donacije, ali bismo imali prostor ne samo za rad KUD-a, već i za organiziranje seminara i druge aktivnosti«, kazao je Šeremešić. Uz manje izmjene, dosadašnje vodstvo *Bodroga* dobilo je povjerenje za novi jednogodišnji mandat.

Z.V.

Izložba slika s monoštorske likovne kolonije

Priroda ispjevana bojama

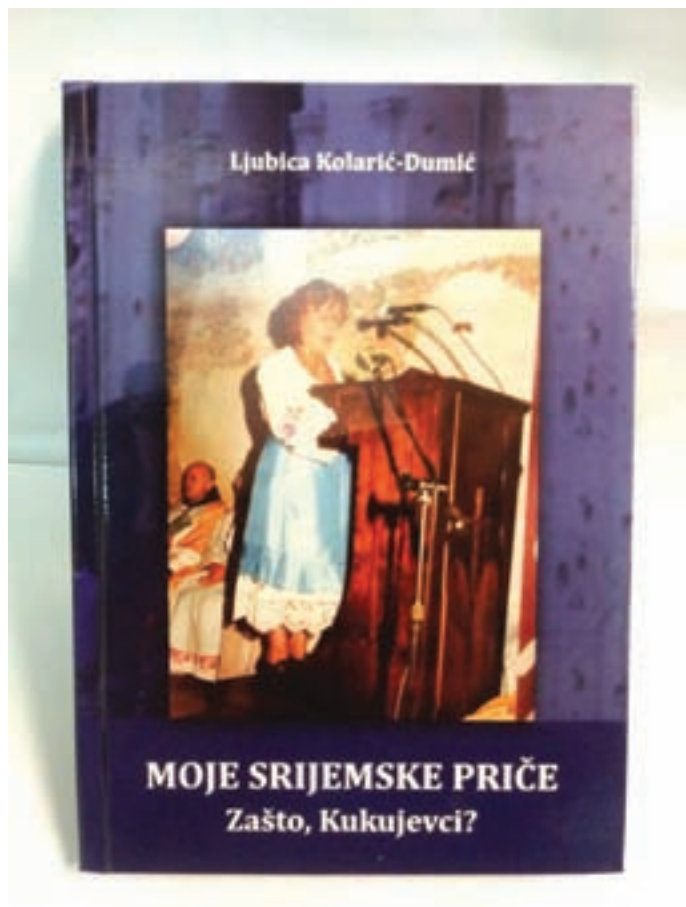
Na inicijativu Udruge građana *Bodrog* iz Monoštora, na čelu s dr. **Daliborem Forgićem**, a u suradnji s Mjesnom zajednicom Monoštor, rodila se ideja poticanja likovnih umjetnika da pokažu koliko ih inspiriraju krajolici monoštorskih ritova. Udahnut je tako život likovnoj koloniji koja se stacionirala u turističkom naselju *Dondo*, u rezervatu biosfere *Bačko Podunavlje*, nedaleko obale Dunava. U listopadu 2017. organizirana je prva, a godinu dana kasnije i druga likovna kolonija. Pozivu organizatora odazvala se skupina likovnjaka iz Sombora, Bačke Palanke, Zrenjanina, Beograda i Vrnjačke Banje. Izložba nastalih djela priređena je 9. veljače u maloj dvorani Mjesne zajednice Monoštor. Dvojica autora **Milorad Rađenović** i **Stipan Kovač** te Dalibor Forgić govorili su na otvorenju izložbe. Njihova osnovna ideja je trajno govoriti o vrijednosti prirode i njezinoga čuvanja, uz poziv da im se pridruže i umjetnici s desne obale Dunava, iz Hrvatske, kao i iz Mađarske.

M.T.

Nova knjiga Ljubice Kolarić-Dumić pod nazivom *Moje srijemske priče – Zašto Kukujevci?*

Lirski memento

Nedavno je iz tiska izašla nova knjiga **Ljubice Kolarić-Dumić**, knjiga priča naslovljena *Moje srijemske priče – Zašto Kukujevci?* Nakladnik je *Tomagraf* iz Zagreba. Ova hrvatska književnica rođena je upravo u Srijemu, u Kukujevcima, 1942. godine. Osnovnu je školu završila u rodnome mjestu, a gimnaziju u Vinkovcima. Hrvatski jezik i književnost studirala je u Rijeci i Zagrebu. Živi u Rijeci gdje je do mirovine radila kao učiteljica hrvatskoga jezika. Piše poeziju i prozu za djecu i odrasle.

Tragična sudbina

Jedan od recenzenata **Igor Žic**, zbirku *Moje srijemske priče* opisao je kao lirski memento i potvrdu postojanja Hrvata u Srijemu, baziranu na tragičnoj sudbini jednog marljivog i ponosnog naroda.

»Kod Ljubice Kolarić-Dumić umjetnička riječ najbolje zvuči kad se ona najmanje trudi, kad svojim mračnim sjećanjima tek da određenu ritmičnost. '...Na grobu moje majke drveni je križ. Kameni ne bi moglo nositi njezino bolesno tijelo. Uzeli su nam

zemlju, rekavši da više nije naša. I ključ naših vrata da se više ne možemo vratiti...'«, naveo je, između ostalog, recenzent Žic.

Glas u ime dostojanstva

Knjigu čitateljima preporučuje i urednik Biblioteke *Srijemski Hrvat*, urednik časopisa *Zov Srijema* **Zlatko Žužić**, ali i urednik nekoliko prijašnjih književnih djela Ljubice Kolarić-Dumić. U svojoj recenziji je posebno istaknuo da su najpotresnije one priče »kojima autorica diže svoj glas u ime dostojanstva, prava na svoj zavičaj, nacionalnu pripadnost, vjeru, prava da se bude čovjek i svoj na svome«.

»Dugo su Srijemci posrtali pod križem nabujale mržnje, ali i opstali u očuvanju vlastitog identiteta, dostojanstva i demokratskih načela. Dok je erupcija mržnje prštala na sve strane, sva ta ljudska širina, kršćanska kultura, tolerancija i suživot, ta jedinstvena riznica duhovnih vrijednosti koja teče srijemskim venama, izdržala je ispit vremena i moralno trijumfirala. Ljubica Kolarić-Dumić podsjeća nas da je čovjekov dom domovina, a domovina dom u čovjekovom srcu, ma gdje on bio. A Srijem je tisućljećima bio naša domovina, naša snaga, naše nadahnuće. Zaboravimo li ga, zaboravit ćemo sebe same i nestati, kao što nestaje sve što svoju povijest u zaboravu izgubi«, ističe Žužić.

Izvandomovinske suze

Jedan od recenzenata knjige je i prof. **Ante Selak**, koji je istaknuo značaj ove knjige u suvremenoj hrvatskoj književnosti.

»Možda je prigoda da se i u ovoj prilici kaže kako je nezahvalno na osnovi rukoveti od dvadesetak memoarskih priča i priča – među kojima uz posve završene, postoji i više njih koje su u fazi zrenja, u fazi brušenja, stilizacije i cizeliranja (a koliko je to nedokrajčiv posao znade svatko tko se nađe u omčama, odnosno u zagrljaju riječi!) – srljati u nekakve konačne i bezprijizne sudove. Takvi su sudovi, bar u ovoj prilici, posve suvišni. Kao što je suvišno i raspredanje o mjestu i ulozi ove proze u suvremenoj hrvatskoj (dječjoj/školskoj, pečalbarskoj, protjeranoj, prognaničkoj/domoljubnoj...) književnosti. Jer, bar do sada, čini se, hrvatske iseljeničke suze rosiše (samo!) u izvandomovinskoj Hrvatskoj, snatriše je i oplakivaše. Odkora, eto, i u njoj samoj«, navodi prof. Selak.

S. D.

Donacija za obnovu crkve

Sredstva prikupljena od prodaje ove knjige, književnica **Ljubica Kolarić-Dumić** donirat će za obnovu crkve Presvetog Trojstva u Kukujevcima.

Knjiga *Morekazi* Saint-Johna Persea

Pjesnički hvalospjev moru

»**M**ore, naša očigledna granica, prema kojoj hitaju sva nestrpljenja i sva vjerovanja, ukazalo mi se u srcu pjesme kao samotna arena i središte obreda, 'kružna pozornica' ili žrtveni stol antičke drame, okolo kojeg se zbiva radnja i raspoređuju se najprije statisti ili protagonisti, kao djelići čovječanstva koji zastupaju staro ljudsko kopno, zauvijek u pitanju«, navodi **Alexis Leger**, čije je pjesničko ime **Saint-John Perse**. Rođen je na otočiću uz samu obalu Gvadelupe 1887. godine i to će obilježiti cijeli njegov život i stvaralaštvo. Bio je francuski pjesnik i diplomat. Dobitnik je Nobelove nagrade za književnost 1960. godine. Perse za sebe kaže da je čovjek s Atlantika, a taj Atlantik je za Persea izvor nadahnuća. Od početka do kraja svog stvaralaštva, od *Pohvala* do *Morekaza* Perse je okrenut moru i bogatstvu simbola koje u njemu pronalazi.

Prvo cjelovito izdanje *Morekaza* objavljeno je 1957. godine. *Morekazi* su hvalospjev moru, kolijevci koja je odnijela civilizaciju, iz pera zrelog pjesnika. Sam pojam *morekazi* predstavlja nepokretne i izdaleka vidljive predmete koji moreplovcima služe kao orijentiri na obali.

Izvorište života

Morekazi se sastoje od četiri cjeline. Prvi dio, *Prizivanje* je prolog u kome se pjesnik obraća moru kao izvorištu života i obnove. Pjesnik u ovom prologu priziva nadahnuće.

Drugi dio je *Strofa*, a koji Perse određuje kao kretanje oko žrtvenika. Radnja je usmjerena na more, ali se sve vrijeme očekuje neki Stranac koji treba doći s mora, koga očekuju s velikim počastima i koji će biti ljubavnik neke besmrtnice kao Kirke ili Calypso ili čak personificiranog mora. Ovaj stranac mogao bi biti Odisej.

Treći dio, *Hor*, ima pjesnika kao zborovođu i predstavlja zajedničko ljudsko ushićenje morem. Ovdje je dano more kao element moći i izvor saznanja, more Svebiće. Ovdje se čovjek spaja s morem, prikazano je čovječanstvo koje gazi u more, prema svojoj sudbini.

U četvrtom dijelu *Posveti* Perse razrješava pjesnika i vraća ga samome sebi izvan nadahnuća i zanosa. »Mi što ćemo možda jedared umrijeti kazuje o čovjeku besmrtnom u žiži magnovenja.« Ovo je jedan od završnih stihova u *Posveti* i može se uzeti kao geslo *Morekaza*.

Pohvala traganju

Morekazi su pohvala ljudskom traganju, obiluju poviješću i mitovima raznih kultura i naroda. Pretapaju se i prepliću keltska i grčka mitologija, kao i Persija, Rim, Egipat i Indija kao kolijevke civilizacija. Perse kao da briše granice među ovim kulturama i sve ih zajedno izranja iz mora maternice, mora kolijevke.

U *Morekazima* Saint-Johna Persea civilizacije se gube i prepliću i opet javljaju te u svom gotovo idiličnom poretku izranjaju iz

U poemi francuskoga nobelovca civilizacije se gube i prepliću i opet javljaju te u svom gotovo idiličnom poretku izranjaju iz mora. Perse je odabrao more kao ogledalo ljudske sudbine, kao vječitu snagu za ostvarivanje čovjeka

mora. Perse je odabrao more kao ogledalo ljudske sudbine, kao vječitu snagu za ostvarivanje i nadvladavanje čovjeka. Perse hod ka moru vidi kao izraz nepokornosti modernog duha koji uvijek negdje skita, kao dramu ljudskog života. *Morekazi* slave život, od njegovih prapočetaka. Perse kao da pokušava premostiti jaz između božanskog i ljudskog, što uostalom svekolika poezija pokušava. Perse poziva svoju poeziju da prati jedno kazivanje u čast mora, da bude obred oko oltara povijesti. Vidi more koje svi nosimo u sebi do posljednjeg daha. Ovo je njegova počast moru. More je za njega vječnost koja sjedi na prijestolju i koja traži da joj se klanjaju, ali i ona koja traži žrtve. More žudnje u njegovim stihovima je more žudnje u nama, ali i more koje žudi za obnavljanjem, vječnim kretanjem i vječnom promjenom. Ono je uvijek isto, ali sve se u njemu i po njemu mijenja.

Klara Dulić

Raspisan natječaj za XIV. HosanaFest

Organizacijski odbor Festivala hrvatskih duhovnih pjesama - HosanaFest raspisao je natječaj za ovogodišnji XIV. po redu Festival, koji će biti održan 22. rujna ove godine u Subotici. Slogan četрнаestog HosanaFesta je *Na tragu vječnosti*.

Natječaj je otvoren od 1. veljače do 1. travnja, a uvjeti natječaja su sljedeći:

- skladbe tematski moraju imati kršćanski karakter;
- skladbe ne smiju biti već objavljene niti javno izvedene;
- trajanje skladbe ne smije prijeći 4 minute;
- uredno potpisani autori glazbe, teksta i obrade;
- autor i glavni izvođač pjesme ne smije biti mlađi od 16 godina;
- u vokalno-instrumentalnom sastavu ne smije biti više od 15 osoba.

Prijava na natječaj dostavlja se na CD-u ili putem elektroničke pošte, a obavezno mora sadržavati sljedeće:

- oglednu demo snimku pjesme (snimka ne mora biti studijska, ali glazbeno-produkcijski treba biti što sličnija izvedbenoj verziji). Pjesma može biti poslana i u mp3 formatu s minimalnom rezolucijom od 192 kbps;
- tekst pjesme (preporuča se u Word formatu);
- kraću biografiju izvođača sa svim potrebnim podacima (adresa, telefon, e-mail, web i sl.), te navesti zajednicu u kojoj se djeluje;
- potvrda svećenika.

Prijave koje ne budu ispunjavale gore navedene uvjete, kao i skladbe upitne originalnosti neće uopće biti razmatrane od strane Stručnog povjerenstva.

Napomena: Autori slanjem skladbe na natječaj jamče za njezinu originalnost, te daju svoju suglasnost za izdavanje skladbe na festivalskom CD-u, DVD-u, kao i radijskom i televizijskom emitiranju bez traženja nadoknade. Naknadno utvrđivanje neoriginalnosti skladbe povlači za sobom sankcije određene pravilnikom HosanaFesta.

Prijavljene skladbe ne mogu se povući, niti će biti vraćene.

Rezultati natječaja bit će autorima javljeni do 20. travnja 2019. godine. Izvođači čije se skladbe uvrste u program Festivala trebaju studijsku snimku dotične skladbe, te njenu matricu dostaviti u roku do 60 (šezdeset) dana po javljanju rezultata.

Redoslijed nastupa na HosanaFestu određuje festivalski Organizacijski odbor.

Radove slati ili dostaviti na adresu:

HosanaFest 2019.

Starine Novaka 58.

24000 Subotica

Vojvodina - Srbija

tel. +381(0)64/4616-394

ili na e-mail: hosanafest@yahoo.com

Zahvala za bračnu ljubav

U nedjelju, 10. veljače, na Svjetski dan braka u župi Marija Majka Crkve u Subotici sedamnaest bračnih parova zahvalilo je Bogu i jedni drugima za bračnu ljubav.

Misno slavlje predvodio je župnik vlč. dr. **Marinko Stantić**, a

jubilarci su svojim primjerom posvjedočili bračnu ljubav, koju su jedni drugima obećali do groba prije 5, 10, 25, 30, 35, 40, 45 i 50 godina. Svi oni sudjelovali su pod svetom misom, predvodili čitanja, prinosili darove, a na kraju slavlja im je župnik podijelio uspomenu na ovu proslavu.

Istoga dana proslavu bračnih jubileja imala je i mađarska zajednica, a misno slavlje predvodio je kapelan ove župe vlč. **Arnold Lukács**.

Ž. V.

Posljednji pozdrav voljenom suprugu, ocu, svekru i didi.

Vojnić Hajduk Petar

1936. – 2019.

Pokoj vječni daruj mu Gospodine!

Supruga Giza, sin Branislav, snaja Irena,
unučad Marijan i Marijana

Mlada misa vlč. Skenderovića

Mladomisnik Subotičke biskupije vlč. **Dražan Skenderović** svoju mladu misu slavit će u župnoj crkvi Presvetog Trojstva u Maloj Bosni u subotu, 16. veljače, u 16 sati. Ovome slavlju prethodi trodnevica, dakle još danas, 15. veljače, s početkom u 18 sati.

Ž. V.

Mlada misa vlč. Katačića

Mladomisnik Subotičke biskupije vlč. **Daniel Katačić** mladu misu prikazat će u župnoj crkvi Sv. Mihovila arkandela u Bregu u nedjelju, 17. veljače. Prije mise roditelji mladomisnika udijelit će mu mladomisnički blagoslov u obiteljskom domu, nakon čega kreće procesija do župne crkve, gdje u 12 sati počinje euharistijsko slavlje. Propovjednik na ovoj mladoj misi bit će vlč. **Stjepan Matezović**, svećenik Đakovačko-osječke nadbiskupije. Mladomisnički moto vlč. Katačića je »Pristupit ću žrtveniku Božjem« (Ps 43,4). Na kraju mise ovogodišnji mladomisnici podijelit će vjernicima mladomisnički blagoslov.

Susreti u somborskom Karmelu

Svakog četvrtka u somborskoj karmelićanskoj crkvi održavaju se kateheze za mlade i odrasle, uz euharistijsko klanjanje. Započinju u 19.30 sati. Subotom se održava Škola molitve, koja započinje u 19.30 sati.

Susreti kod franjevaca u Zemunu

Susreti za produbljivanje vjere kod otaca franjevaca u Zemunu održavaju se subotom nakon svete mise koja počinje u 17 sati. Susreti se održavaju u samostanskoj dvorani, a namijenjeni su vjernicima Zemuna i svim ostalima koji su zainteresirani.

M. T.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Kome je »blago«, a kome »jao«

Isus svoje učenike nikada nije zavaravao lažnim obećanjima lijepog i lagodnog života kako bi ih pridobio. Naprotiv, iskreno im je govorio da njega nasljedovati nije lako i da onog koji ide njegovim stazama čekaju brojne poteškoće i nedaće, čak i progonstva. No, onome koji u svim tim nedaćama ustraje i ostane njegov učenik obećavao je puno, a to puno je nagrada kod Boga. Mnogi nisu bili spremni onda, kao ni danas, podnijeti žrtvu zarad nasljedovanja Krista i odreći se ovozemaljskog komfora te im je zemaljski »sada« bio važniji od vječnosti. Ipak, Isus stalno poziva ljude da ga počnu slijediti. Upozorava ih na teškoće, ali zato nudi vječnu nagradu. Zamislimo se i mi nad tim pozivom. Nije li lakše otprijeti teškoće na zemlji, gdje je sve prolazno, pa dobiti za nagradu vječnu radost?

Što nam Isus želi poručiti?

Evandelist Luka prenosi Isusov govor u kojem najprije stoji višestruki »blago« iza kojeg odmah dolazi višestruki »jao« (usp. Lk 6,17.20-26). Zbunjuje nas što ono zbog čega se jednima prijeti, drugima će doći kao nagrada (posjed, sitost, radost, dobar glas). Zato mnogima dok slušaju ove Isusove riječi, početni osjećaj sigurnosti i nade jer vide sebe u prvoj skupini brzo izmiče i ostaje sumnja i strah, jer postaju svjesni kako bi sve učinili da se u ovom životu ne nađu među gladnima, siromašnima, žalosnima niti progonjenima. Svatko želi biti među bogatima, sit i radostan, prihvaćen i hvaljen od ljudi. Nije Isus imao ništa protiv toga da ljudi na ovom svijetu imaju to za čim teže, ali je znao da su često oni koji nemaju sve te ugodnosti žrtve onih koji imaju, koji su u svojim težnjama za boljitkom izgubili mjeru i postali nezasitni. Baš zato je tako oštro naglasio ove suprotnosti, te ih ostavio ljudima kao stalni ispit savjesti. Ovaj Isusov govor o blaženstvima znak je i njegove solidarnosti sa svima koji pate, koji su potčinjeni i ugroženi, koji su gladni, siromašni, progonjeni i nesretni, koji unatoč tome ljube Boga i slijede njegovog Sina te se zalažu za mir i ljubav.

Govor o blaženstvima je i izraz Isusove želje da svoju sigurnost ne stavljamo u zemaljska blaga nego da se pouzdajemo u Božju providnost. Kraljevstvo Božje koje on donosi ima drugačija mjerila nego kraljevstva ovoga

svijeta. Veličina se u njemu ogleda poniznošću, malenošću i spremnošću na služenje. Oholost, arogancija, želja za vladanjem ništa ne vrijede. U kraljevstvu koje on donosi sve se mjeri prema čovjekovom odnosu prema Bogu i drugom čovjeku te je njegove kriterije teško zadovoljiti ukoliko je čovjekova težnja usmjerena na ovozemaljsku dobrobit. Nije lako shvatiti i ispuniti Isusove zahtjeve, zbog toga nije bio omiljen među velikašima svog vremena koji su tražili priliku da ga uklone. Isto tako nije bilo lako biti njegov učenik i naviještati ono što je i on naviještao. Zato su i njegovi učenici bili progonjeni; ipak do kraja su bili navjestitelji Radosne vijesti i promicatelji Kristovog nauka.

Preispitajmo se

Isusov četverostruki »blago« i »jao« upozoravaju i današnjeg vjernika. Mi »obični« ljudi nismo bogati, teško se danas živi. Nismo baš gladni, ali skromno jedemo, ne posjećujemo luksuzne restorane, niti jedemo neke delicije, teško nam je, život nam je prepun različitih problema, a ne uživamo nikakvo posebno poštovanje i ugled. Nitko nas baš ne progoni, ali nitko za nas posebno ni ne mari. Iz takvog pogleda na evanđelje lako se svrstati u prvu skupinu i nadati se da ćemo biti jednom među nagrađenima. Ipak, iako nismo među bogatim uglednicima i moćnicima, nalazimo li mi dovoljno vremena za Boga i bližnjega u našim svakodnevnim nastojanjima da osiguramo sebi pristojan život. Koliko puta smo zanemarili nedjeljnu misu zbog nekog društvenog događaja, jer »svi će biti, pa moram i ja« ili zbog toga što previše preko tjedna radimo pa želimo taj dan posvetiti obitelji, a misa se ne uklapa u taj plan? Koliko puta smo zanemarili molitvu jer toliko toga moramo uraditi, pa nemamo vremena? Koliko puta smo zatajili Isusa da ne bismo bili drugačiji od ostalih, u strahu da ne doživimo podsmjeh i odbacivanje? Jesmo li ikada umjesto zabave i druženja odabrali volontiranje?

Ako na ovaj način pogledamo svoj život, vrlo brzo ćemo shvatiti da imamo razloga za brigu. Nije se lako naći među blaženima. I Isus je više puta rekao da nije lako biti njegov učenik. Stoga bez obzira kako i gdje živjeli stavimo Boga i bližnjega na prvo mjesto, a Bog će se pobrinuti za sve ostalo. Što je najvažnije, nagradit će nas u vječnosti.

Josip Šarčević, učenik

Umjetnik i sportaš

Osamnaestogodišnji **Josip Šarčević** učenik je Politehničke srednje škole u Subotici, obrazovnog profila likovni tehničar na području rada kulture, umjetnosti i javnog informiranja. Josip živi sa svojom obitelji: roditeljima, dva brata i djedom. Zbog škole, a i u slobodno vrijeme, Josip voli crtati. Kako nam je rekao, isključivo crta olovkom, bez boja, a najviše voli crtati stvari koje su vezane za video igrice, te također uživa crtajući

portrete. Odnedavno je počeo igrati folklor u HKC-u *Bunjevačko kolo*, a ujedno igra gradsku ligu u stolnom tenisu. Osim toga, bavi se i ultimate frisbeejem, to je jedan još uvijek nerasprostranjen sport na ovim područjima, gdje je glavni rekvizit frizbi. Rekreativno Josip voli igrati basket, nogomet, voli se klizati... No, kako je rekao, sve je to pomalo naporno, te kako bi se od svega odmorio, Josip najradije uzima knjigu u ruke. Najviše voli čitati knjige vezane za Crkvu i katoličanstvo, posebice mu je draga knjiga *Pismo iz Rima*. Josip ima dosta planova za budućnost, ali prije svega bi volio pronaći posao u svojoj struci, a kako je rekao želi biti dobar umjetnik, imati sretnu obitelj, jednoga dana biti dobar otac i na kraju otići u Raj. U životu ga najviše ispunjavaju molitva, društvo, pjesme, sport i crtanje.

L.V.

KUPOVINA – želje i mogućnosti

Bilo da ste od onih koji vole kupovinu ili od onih koji to obavljaju samo po naređenju uz napravljen popis, onu osnovnu za svakodnevni život morate obaviti.

Siječanj smo preživjeli, a uskoro ćemo i veljaču. Ako niste baš sve potrošili, sada je pravo vrijeme za kupovinu zimskih stvari ili kako bi mlađi naraštaji rekli – vrijeme je za *shoppingiranje*.

Velika većina ljudi svjesna je svojih mogućnosti te na početku nove sezone, primjerice zimske, u studenome i prosincu niti ne razmišlja o novoj odjeći. Nose one jakne i kapute koji imaju bar po nekoliko godina staža, da ne kažem da ima i onih koji se desetljećima broje. Iako je želja prisutna, obično iskrasne nešto važnije, bitnije i najčešće ova želja ostane i za sljedeću sezonu.

Snižjenja i akcije

Možda je realna cijena zimskih jakni, kaputa, obuće... baš ova koja je sada. Sve vrvi od akcija i sniženja, a u kategoriju ozbiljnih sniženja svrstavam ona viša od 40-50 posto. Da, zaista se isplati kupiti zimske čizmice, duboke cipele, tenisice koje su u pojed-

nim radnjama na sniženju i do 80 posto. Naravno, potrebno je imati i sreće, ne samo novaca. Brojevi i veličine su uglavnom poizбирани, pa ako vam se posreći, eto radosti.

Ovo je posebno zanimljivo za obitelji s više djece, jer za odrasle iako kupite i uložite u kvalitetnu jaknu, pa i čizme, možete ih imati godinama (da ne spominjem opet desetljeća). Ako ste

roditelj troje, četvero ili više djece, onda mlađa djeca uglavnom nasljeđuju od starijih, no i stariju treba zaodjenuti. Jasno je da djeca jaknu nose sezonu ili dvije, pa ju prerastu, dok je s obućom stanje još gore; zapravo nose je tek jednu sezonu i sljedeće godine ju više ne mogu obući. Stoga se roditeljima isplati pratiti sniženja i bar dio potrebnoga pripremiti za sljedeću zimu.

Veći trgovački lanci imaju još bolje ponude, pa pojedine radnje nude i sniženje na sniženje, dakle na već sniženu robu, dobijete dodatnih 50 posto, ili za tri para obuće platite dva. Tada za prvobitnu cijenu jednog para obuće, možete kupiti tri.

Brojne mogućnosti

Spominjala sam siječanj i veljaču, a usudila bih se reći da je kod nas tako tijekom cijele godine. Dobro, ne kupujemo zimske jakne, ali se prate i brojna sniženja i akcije po radnjama gdje se kupuje hrana i osnovne životne namirnice. Nažalost, puno je ljudi prinuđeno i hranu kupovati na sniženjima. Ako pratite sniženja, mogu se pronaći identični proizvodi po povoljnijim cijenama, i to neki puta znaju biti začuđujuće razlike između dvije prodavaonice s gotovo istom robom. Kako bi se sve to olakšalo, nude se i brojne pogodnosti. Postoje razni internet portali koji se bave time, gdje možete vidjeti cijene u pojedinim prodavaonicama i gdje je koji proizvod najjeftiniji. Na takozvanim pametnim telefonima nude se i brojne aplikacije u kojima možete vidjeti cijene određenih proizvoda, što je do kada na sniženju, koliko još akcija traje pa čak i u kojoj prodavaonici što ima na stanju.

Ima prodavaonica koje recikliraju tako što vi vašu garderobu (malu, nepotrebnu) odnesete i oni ju dalje prosljeđuju, što za reciklažu, što potrebitima, a vi za dobro djelo dobijete kupon za 10-15 posto sniženja. Dakle, sve nam je na dlanu, samo se sa svim tim mogućnostima treba snaći i biti upoznat s njima. I još jedna važna stvar: trebate u to određeno vrijeme sniženja imati i novaca. Priznat ćete kako je ovo posljednje najteže. To je ona muka koja često zaboli, da pored svih mogućnosti i sniženja ima onih koji ni ono osnovno ne mogu priuštiti. Stoga, ukoliko vam je primjerice stara jakna u dobrom stanju, a vi baš poželjeli novu ili ih imate nekoliko, onda bar jednu koju više ne planirate nositi, prosljedite onima kojima će to značiti. Crveni križ i brojne župe znat će kome je što potrebno, a i vama će biti bolje, jer ste svojom gestom nekoga ugrijali.

Ž. V.

RECEPT NA TACNI

PUNJENI SKONSI

Doručak je jedan od lijepih dijelova vikenda. Bez pretjerivanja, ima neku posebnu notu. Opuštenost, početak, ugađanje, nonšalantnost. Biti lagan kao fini, mrsni, mirišljavi, domaći doručak, to je umjetnost. Možeš mirisati na kobasicu, slaninu i jaja, mladi luk ili hrenovke, ili jaja. Krasi te toplota rerne u kojoj buja domaći kruh. Tijela su opuštena i ona nigdje ne žure. Obrok koji se ne mora, a voli se, dobija svoju punu pažnju, bar nas gurmana, vikendom i tada je vrijeme za sve specije i ugađanja. I ne, nije mi teško ustati ranije i pripremiti za ukućane doručak. Mesiti, peći i čekati. Može sve. Drugačije i ne bismo stigli do imena skonsi. Odmah da priznam da je ova riječ prvi put uplovila u moj život i to na svoj modificiran način.

Skonsi su u svom nekom izvornom značenju pogačice sa sirom. E sad, da odmah bude jasno, ovo što sam ja pripremila proteklog vikenda nisu niti pogačice, niti je sir jedini sastojak. A kada u to umiješam i zdrava brašna i naflujem, vrlo je vjerojatno da ovo pecivo nije ni srelo prave skonse, ali ne mari. Ukusno je i samo se to računa. Stavljam recept na tacnu, pa sami prosudite.

Potrebno: 8 dl brašna – mješavina heljde, spelte i ječma / 3 dl mineralne vode / prstohvat soli / 100 g maslaca / pršuta / kačkavalj / ajvar / origano.

Postupak: Umijesiti meko tijesto i podeliti ga na četiri loptice. Svaku lopticu razviti u disk. Na dva diska nanijeti fil, te preklopiti s preostala dva diska i utisnuti krajeve. Svaki disk rezati na četiri ili osam dijelova. Peći u pećnici na 250 stupnjeva, 12 minuta.

Napomena: Ukoliko razvijete tanke diskove, smanjite vrijeme pečenja. Ja sam dva diska razvila vrlo tanko, dok su druga dva bila deblja i svaki od njih je imao svoju čar. Probajte i sami otkrijte što vam odgovara.

Imajte pri ruci kiselo mlijeko ili grčki jogurt, odlično paše u kombinaciji. Dobar tek!

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište (150)

Razdoblje Shakespeare-festa

Krajem lipnja 1986. izvođački ansambl segedinske operne kuće, **Verdijevim** *Macbethom*, označava početak *Shakespeare-festa* [Miković, SN, VI., 1986.]. Uslijedili su: *Henry IV.*, *San ljetne noći*, potom projekcija filma *Hamlet*, nastup zbora koledža *Shorter* iz SAD-a, koncert ansambla *Renesans* i ansambla *Acezantes* iz Zagreba, a u međuvremenu su pripremljene premijera *Hamleta* u režiji **Vita Taufera** i *Tita Andronica*, u re-

Ljetna pozornica na Paliću

žiji **Dušana Jovanovića**. Kada je već postalo izvjesno kako će *Shakespeare-fest* uistinu započeti operom, dio se znalaca svoj-ski trudio nametnuti uvjerenje, prema kojem subotička publi-ka ovo zapravo ne smatra prikladnom gestom, napose zbog njezina (pre)kratkog postojanja i nikada razjašnjenog ukidanja Opere nakon dvadesetak uistinu uspjelih premijera, početkom pedesetih godina XX. stoljeća!

Međutim, zainteresirani su se okupili u lijepom broju. Od oko 800 mjesta na Ljetnoj pozornici, bezmalo sva su (upotrebljiva) sjedala bila popunjena. Prema zapažanjima uvaženih *shakespeareologa*, ni jedna se njegova drama ne čita više od prvog i drugog dijela *Henryja IV.* – Zašto? Malo tko bi znao pružiti va-ljan odgovor. Dakle, *Henryja IV.* treba čitati! I da sam ovu poru-ku blagovremeno razabrao, ostao bih doma one večeri kada je segedinsko Nacionalno kazalište izvodilo spomenutog *Henryja*, kada je jedina svijetla točka bio tumač lika sir Johna Falstafa, jer se isključivo snagom svoje darovitosti uspio potpuno otrgnuti namislama iz redateljskog postupka. Na žalost, ne mogu saop-ćiti njegovo ime – budući da su organizatori *Shakespeare-festa* propustili na vrijeme tiskati programske afiše. O ostalim sudio-nicima ne bih ni riječi.

Uistinu, potpisnik ovih redaka iskreno žali što nije mogao na-vesti imena glumaca, glazbenika i ostalih sudionika predstave – *San ljetne noći*, budimpeštanskog teatra *Szkéné*, koju je režirao **István Somogyi**. Smatra se da je **Shakespeare** sam smislio fa-bulu za ovu komediju, u kojoj na dobrotiv način ismijeva jade

Miodrag Krivokapić i Rade Šerbedžija u *Titusu Andronikusu*

mladih ljubavnika, pjenušavu plimu i oseku njihove nestabilnosti, zaludenosti, uzavrelih strasti i snova. »Jer ljubav gleda srcem a ne okom; / I baš zato Amora krilatog i lijepog, / Slikaju s krpom na očima, slijepog«. Ovaj čudesan izvor kipućih životnih sokova Sha-kespeare je prekrrio, već u tekstu, finom mrežom sjena vila i plašila, koji u mirisnoj proljetnoj, ivanjskoj noći povlače osjetljive konce ljubavnih čarolija. Redatelj je cijelu stvar s mjerom propustio kroz malo ironije, i ne previše sarkazma, tek tu i tamo uz poneku gestu sprdnje, ali one fine, lišene opore žuči, kao da je htio komediju oč-istiti od svega ovozemaljskoga – »gdje dvojica za jednom šize«. Čak i kada se narugao žalosno-smiješnoj igri atenskih trgovaca, učinio je to tako, da se ni oni sami ne bi mogli na njega naljutiti. »Ako nisu slutnje naše / zadovoljstvo stekle Vaše / zamislite da ste snili / i tek žrtve varke bili. / I da ove slike tašte / tek su san i porod mašte. / Ne budite zle nam volje / drugi put će biti bolje. / Puk se kune svojom glavom / sve će stazom poći pravom. / Ili lažem to kad velim?! / Laku noć Vam svima želim /«.

Budimpeštanski *Szkéné Színház* prikazalo je Shakespeareov svijet vrcajući svim svojim glumačkim, igračkim i pjevačkim umijećem. Gradeći dražesnu, bajkovitu predstavu, da bi ju većina gledatelja požalila što i ona, kao i sve ostalo, podleže zakonima hitronogoga vremena. Dodajmo, tomu je pridonio i sretno odabran scenski pro-stor: smješten u jednu krošnju bezmalo džinovskog hrasta u Zoo-loškom vrtu i unutar nje prozirna scenografija i vrtoglave ljuljačke šumskih duhova i đavolaka. I još jednom o publici. Ista je pokazala potrebnu domišljatost, budući da je u velikom broju navalila upra-vo na ovu predstavu, pa u gledalištu nije bilo mjesta za sve. No, uvaženi se publikum nije dao zbuniti, pa se lijepo rasporedio po okolnim krošnjama. Dosta ih se ispelo i na plato kaveza čimpanze Denyija (uključujući i potpisnika), a ostali su jednostavno prestajali više od dva sata, premda ih nitko nije tjerao da to čine. Nije li sve to pomalo – čudno? Volimo čuda!

Uslijedila je brutalno krvava Shakespeareova kazališna povijest *Titus Andronicus*. Slavom ovjenčani, hrabri vojskovođa Tit Andronic

vraća se iz posljednjeg, pobjedničkog pohoda, u kojem je svladao Gote, zapatio brojno roblje među kojima su i kraljica Tamora i njezini sinovi. Rim ga slavi, i iz zahvalnosti nudi krunu, a ostarjeli i umorni Tit je se odriče u korist Saturnina, sina preminula cara. Ni ta mu gesta neće donijeti očekivani spokoj, niti će njega i njegovu djecu spasiti zlehude sudbine. Tit Andronic je hrabar, dokazan i omiljen u narodu, što naročito uznemirava one koji takvi nisu! Napose među poraženim Gotima i kraljicom Tamorom koju Andronic uzima za ženu, a ona mu vješto uzima vlast iz ruku. Iz ovog se polazišta nezaustavljivo odmota užas tragedije – ubojstva, sakaćenja, silovanja, kanibalizam – sveopće ludilo, surova lavina krvi i suza, u čijem je epicentru volja za moć i žudnja za osvetom. Svekoliko lo pokreće sve likove, a sjajni redatelj Dušan Jovanović zbog toga uvodi protagoniste ove tragedije u bezizgledno zatvoreni krug zida smrti, po kojem povremeno projuri motociklist **Milana Maksimovića**, dok urlik njegova motora gledateljima, dodatno, zaustavlja dah.

Budući da je redatelj uskratio glumcima scenski prostor, uputio ih je da iz sebe iščepkaju, svatko svoga vlastitoga demona, što su vrhunski izveli **Rade Šerbedžija**, **Miodrag Krivokapić**, **Inge Appelt**, **Aleksandar Cvjetković**, **Damir Šaban**, **Danilo Čolić** i **Petar Radovanović**, te **Ana Kostovska** i **Sreten Mokrović**. Mjereći klasičnom, antičkom, bistrinom postupke i djela ličnosti koje je pokrenuo u zidu smrti, Dušan Jovanović ih je stjerao u prostor vlasti, moći, osvete i njihovom užasnom patnjom upućuje željenu poruku gledateljstvu. Naravno, nije se libio ni poruge: demontirajući mehanizam vlasti i države, pravdu je dodijelio klaunu, dozvolivši mu da tek neartikularno cmizdri, i licemjerno suosjeća s ubogima što je u gledalištu izazvalo očekivani podsmjeh.

Vodilo se računa o svakoj sitnici

Jedna od poznatijih Sončanki, pučka pjesnikinja **Pavka Domić**, zimske dane provodi u samoći. Kadgod može, odlazi u crkvu; kad vrijeme dopusti, obiđe neku od bliskih prijateljica, često obilaze i prijateljice nju. »Sve je to lijepo, dani mi tako još i prolaze, no, zimske večeri su duge, preduge. Ponešto od pjesama napišem, ponešto dotjerujem, no, ne ide to baš uvijek. No, tu su mi albumi sa starim fotografijama, kad ostanem sama, najviše se družim s njima. Svaka od ovih fotografija me podsjeti na nešto, svaka ima svoju priču«, kaže Domićeva, tražeći i nalazeći baš jednu određenu, crno-bijelu, staru više od pola stoljeća. Na fotografiji je njezin pokojni suprug **Mato**, uvjetno rečeno na svojem radnom mjestu. Bio je uposlenik Jugoslavenskih željeznica. S još nekolicinom svojih kolega obilazio je pruge od Bukovačkih Salaša do Erduta, od Svilojeva do Doroslava, u središtu, odnosno na mjestu križanja ovih relacija bila je Sonta. Sonta se kroz sve ove godine nije pomjerala, jedino se mijenjalo stanje pruga. Nagore. Mijenjao se i značaj kolodvora Sonta. Od jakog središta u kojem se križalo puno vlakova, uvijek čistog i uređenog poput maloga vrta, živog poput mravinjaka zbog pretovara velikih količina roba, u većini poljoprivrednih proizvoda, danas je samo usputno stajalište, dobrim dijelom zaraslo u korov. »Ova fotografija nastala je negdje 1967. ili '68. godine prigodom Matinog obilaska pruge na relaciji Sonta – Erdut. Moj Mata je od 1965. godine radio kao čuvar pruge. Pješice bi obilazio pruge na relacijama Sonta – Bukovački Salaši, Sonta – Erdut, Sonta – Karavukovo i Sonta – Svilojevo. U jednom pravcu ophodio bi prugu pješice, u Sontu bi se vratio vlakom, ili obrnuto, ovisi kako bi mu se bolje uklopila veza. Sa sobom bi nosio torbicu s nekim ključevima, što li, i crvenu zastavicu kojom bi strojovođa dolažećih vlakova signalizirao ukoliko bi na tračnicama uočio neko eventualno oštećenje koje bi moglo ugroziti sigurnost vožnje. Ni sama ne znam koliko je kilometara propješačio, jer je na tom radnom mjestu dočekao i odlazak u mirovinu«, sjetno priča Domićeva. Prisjeća se i nekih, u odnosu na današnje, posve drugačijih pravila za uposlenike na željeznici. »Tada su na željeznici za uposlenike bila postavljena neka poluvojna pravila, od ponašanja, od odnosa spram nadređenih, do odijevanja. Mata se uvijek na poslu morao pojaviti svježe obrijan, uredno podšišan, čiste i ispeglane

Mata Domić na mostu Bratstva i jedinstva

odore, ulaštenih cipela. Podrazumijevalo se i trijezan. U ophodnji na relaciji Sonta – Erdut osobitu pozornost morao je obraćati na tračnice i pragove na mostu *Bratstva i jedinstva*. Tada je taj most služio za prijelaz preko Dunava i željezničkih i cestovnih vozila. Promet je i kod jednih i kod drugih bio vrlo gust, pa su se na cesti s obiju strana mosta redovito stvarale dulje kolone, a čekanja od nekoliko sati bila su redovita pojava. Kako most baš i nije bio širok, nije postojala niti mogućnost da se promet odvija u dvije trake. Tako bi se, čim bi prošao posljedni vagon pored ceste na bogojevačkoj strani mosta, rampa podizala i vozila bi kretala odmah iza vlaka prema Erdutu, a dolaskom na drugu obalu podizala bi se ona rampa i ta vozila propuštala. Po njihovom prolasku, ta rampa bi se spuštala, a uz isti postupak vozila bi se kretala iza posljednjeg vagona vlaka Erdut – Bogojevo. Taj sustav funkcionirao je sve do izgradnje novog mosta za cestovni promet«, prisjeća se Domićeva. Nažalost, u posljednja tri desetljeća sve se promijenilo. Nagore. »Tuga me uhvati kad vidim željezničku stanicu Sonta, zaključanu i bez osoblja, kad vidim zakorovljene tračnice, otpiljene brklje. Nikako mi ne ide u glavu zbog čega se ovo danas ni u čemu ne može ravnati sa stanjem od prije pola stoljeća«, suznih očiju završava priču Domićeva i pažljivo posprema fotografiju na njezino mjesto u albumu.

Ivan Andrašić

Obilježen Dan škole u Tavankutu

bili generalni konzul Generalnog konzultara R. Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**, predsjednik skupštine Zagrebačke županije sa suradnicima **Damir Mikuljan**, pomoćnica Pokrajinskog tajništva Vlade Vojvodine zadužena za nacionalne manjine **Milinka Hrćan**, članica Gradskog vijeća Subotice zadužena za kulturu **Miroslava Babić**, predstavnik HNV-a **Marina Ivanković Radaković**, te ravnatelj osnovnih škola iz Hrvatske i Srbije s kojima tavankutska škola surađuje.

Nakon programa, u prostorijama škole u svečanom raspoloženju prisutni su nastavili druženje na koktelu.

I. D.

Dan OŠ *Matija Gubec* u Tavankutu organizira se na spomendan *Seljačke bune*, koja se dogodila u Gornjoj Stubici 9. veljače 1573. godine. Tim povodom je u subotu, 8. veljače, u školi održan okrugli stol na temu međuregionalne suradnje, a u crkvi Presvetog Srca Isusova organiziran je prikladan program. Učenici, djelatnici škole te mnogobrojni gosti iz zemlje i inozemstva ispunili su crkvu do posljednjeg mjesta. Klapa *Levanda* iz Zagreba se predstavila sakralnim te klapskim dalmatinskim pjesmama.

O dobroj suradnji tavankutske škole s drugim školama i institucijama svjedoči veliki broj zvanica i gostiju. Prisutne goste je pozdravila ravnateljica škole **Stanislava Stantić-Prčić**, a među njima su

Prvo Dičije prelo

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Đurđin* iz Đurđina organizira prvo *Dičije prelo* u Đurđinu.

Neće to biti obično prelo, nego pod maskama, s glazbom, plesom, pjesmom, raznim igrama, a kako organizatori najavljuju bit će tu i slasnih *fanaka* (krafni).

Dičije prelo će biti održano sutra, 16. veljače, u dvorani župe sv. Josipa Radnika, a početak je u 16 sati.

Maskenbal u vrtiću

Marija Petković-Sunčica

Mališani iz vrtića *Marija Petković-Sunčica* i ove godine prošetali su po improviziranoj pisti i roditeljima, bakama i djedovima, te svojim odgojiteljicama pokazali što oni mogu biti. Nemoguće je nabrojati sve maske, ali bilo je tu kuhara, kraljevni, raznih životinja, liječnika, nogometaša, pa čak je na

maskenbal stigao i brod *Titanic*, te ozbiljni transformers. Dječja mašta uz roditeljsku pomoć može sve!

Ovogodišnji maskenbal održan je 12. veljače, a nakon revije maski, slijedili su pjesma i ples.

Već sutradan djeca su nastavila svoje uobičajene radne navike i obveze, ali će se o maskenbalu još dugo pričati, jer tada su mogli biti netko drugi.

Ž. V.

Hrckov maskenbal

Samo tjedan dana ostalo je do XVI. po redu *Hrckovog maskenbala*, koji će biti održan u petak, 22. veljače, u dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici. Bit će ovo prava rođendansko-karnevalska zabava. Nemojte zaboraviti najvažniju stvar – masku.

Ukoliko još nemate pripremljenu masku, krajnje je vrijeme da se primite posla. Maska može biti jednostavna i laka za napraviti, samo je potrebno malo mašte. Ako je potrebno, posavjetujte se s roditeljima, a tko je bio bolji u izradi svoje maske, vidjet ćemo na maskenbalu.

Hrcko vas sve poziva i s veseljem očekuje.

Nemojte zaboraviti: početak je u 16 sati!

Vidimo se!

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com

Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel: 0638560635.

Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m², III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsk obalu ISTRE. Tel: 065/689-35-47.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel: 024 754760 ili 064 2394757.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel: 024-456-12-05.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel: + 4917621561026 ili 064/1826160.

U predgrađu Subotice prodajem trosobnu katnicu sa suterenom. Parket u svim sobama, dvije kupao, legalizirano, sa svim priključcima. Plac 560 m². Moguća i zamjena za slično u okolici Zagreba. Tel: 062-332-247.

Prodajem aparat za zavarivanje, monofazno i trofazno napajanje, kao i sjeme uljne rotkve (pogodno za golubare). Tel: 064/3910182.

Subotica - Bajnat, prodaje se uknjižena dvosobna kuća od miješanog materijala, površine 90 kvm s većim dvorištem i nusprostorijama. Monofazna struja, telefon, kablovska, gradski vodo- vod i kanalizacija. Cijena 32.000 eura. Interesirati se na 064-2943798 ili 064-1611709.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupatila, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel: 061 2323223.

Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobozadni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel: 024/532-570.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupao, tri štale, svinjci, dvije garaže, vlasnik. Tel: 064 247-09-49.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel: 063 596840 i 024 547204.

Prodaje se stambena zgrada u Kertvarosu površine oko 120 m². Tel: 024 546800.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća na kat s dva trosobna stana, 210 m², plac 650 m², Subotica, Mali Radanovac, s kompletnom infrastrukturom, plinom, dva strujna brojila legalizirana. Informacije na tel/024-546-061.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Podnositelj zahtjeva Andraš Pletikosić, Palić, Nikole Tesle br. 32, ovlašten od investitora HEMOTEHNA d.o.o., Subotica, Pap Pala br. 35, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta »Rekonstrukcija i dogradnja objekta drvene industrije i prenamjena u poslovno-proizvodni skladišni objekt«, zaveden pod brojem IV-08/I-501-48/2019, a koji se planira na katastarskoj parceli 1031 KO Čantavir, Subotica (45.925554°, 19.756947°).

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gorenavedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 19. 2. 2019.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od 649 din

TIPPNET
SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765 WWW.TIPPNET.RS

Sumirani dojmovi s drugog, ali i najavljen treći Subotički polumaraton

Utrka kroz povijest

Lijepa ideja da i Subotica dobije jednu pravu uličnu utrku koje se ne bi postidjele ni brojne svjetske metropole brzo se ustalila u »gradu sportova«. Tako je, u okviru proslave Dana grada, ubačen novi element - Subotički polumaraton, koji se održava i pod sloganom »Trči kroz istoriju«, jer na lijep način povezuje sport, rekreaciju, ali i značajnu »povijesnu« rutu kroz centar Subotice koji odiše upravo tim tonom.

Organizatori iz Udruženja *Horizont* su, uz podršku Grada Subotice, prošle godine pripremili drugo izdanje polumaratona, uz kraću »utrku zadovoljstva« i utrku za najmlađe, a konferencija održana prošlog petka bila je prilika da se još jednom iznesu dojmovi, ali i najavi treće izdanje Subotičkog polumaratona, zakazano za 1. rujna 2019. godine.

»Dosadašnja dva izdanja ove značajne utrke su u potpunosti ispunila očekivanja, te su potvrdila da kombinacija sporta i secesije može biti veoma uspješna i zanimljiva, da je ovo bila prava 'utrka kroz povijest'. Subotička lokalna samouprava podržava ovu sportsku manifestaciju u kojoj se broj sudionika iz zemlje i inozemstva povećava, koja promovira zdrav način života i potiče rekreativni sport i razvoj turističkog potencijala Subotice«, kazala je zamjenica gradonačelnika **Timea Horvát**, te je i sama pozvala sve sportaše i rekreativce da se u još većoj mjeri priključe lijepoj ideji koja promovira, kako je već rečeno, sport, rekreaciju, ali i brojne turističke potencijale Subotice, te bogato kulturno-povijesno naslijeđe ovog grada na sjeveru Bačke.

Kako su istaknuli u *Horizontu* svake godine se bira i primjeran promoter cijele manifestacije, a tu ulogu je imao prošle godine **Đula Mešter**, osvajač dvije olimpijske medalje, te brojnih europskih i svjetskih medalja. Upravo je Mešter dočekivao sudionike, uručivao medalje »finišerima«, ali i darivao najbolje.

Mešter se zahvalio organizatorima na pozivu, podržao je ideju ovakve manifestacije, pozvao sve ljubitelje trčanja, ali i sporta općenito da budu dio jedne lijepe priče. Na kraju je i najavio svoje novo, malo drugačije sudjelovanje.

»Moram priznati da sam već polako počeo s pripremama da i sam sudjelujem u trećem izdanju Subotičkog polumaratona. Mislim da bi mi polumaratonaska distanca u ovom momentu bila možda preveliki izazov, pa bih radije izabrao utrku na 5 kilometara.«

Veliku podršku čitavoj organizaciji dao je i **Bálint Pásztor**, republički zastupnik, ali i veliki zaljubljenik u trčanje. Preporučio je

Mešteru da se oproba možda i u novoj utrci na 10 kilometara koja će od trećeg izdanja Subotičkog polumaratona biti uvrštena u program, a sve na zahtjev grupe trkača kojoj je 21 kilometar puno, a opet 5 km malo.

»Uz postojeće utrke na 21 km i 5 km, te dječje utrke, uz utrku od 10 km ulazimo u društvo rijetkih utrka u regiji s takvom ponudom. Utrke na 5 i 10 km trče se jedan, a utrka na 21 km dva kruga na certificiranoj stazi s A licencom«, kazao je Pásztor, te je naglasio važnost šireg angažiranja cijele zajednice, organizacija, udruženja, volontera:

»U cijeli prošlogodišnji događaj uključeno je bilo oko 300 ljudi iz policije, Hitne pomoći, Crvenog križa. Na ulicama Subotice, osim trkača, bili su i naši mladi sugrađani, volonteri iz tri srednje škole - Medicinske, Ekonomske i Gimnazije, Učiteljskog fakulteta i Crvenog križa. U organizaciji je sudjelovalo oko 50 ljudi. Ove godine taj broj će se povećati, u skladu s proširenjem događaja i povećanjem broja sudionika.«

Kako je istaknuo **Žika Savin** iz Sportskog udruženja *Horizont*, očekivanja su da treće izdanje bude još posjećenije i još bolje organizirano.

»Plan nam je da se ove godine na bazi reciprociteta povežemo s utrkama u regiji i Mađarskoj kako bismo, prije svega, razmijenili iskustva. Želimo se upoznati s ljudima koji misle kao mi, a svakako želimo dovesti njihove natjecatelje u Suboticu, kao što bismo voljeli da naši natjecatelji obilaze njihove utrke. Velika želja nam je i da se proširimo po pitanju turističke ponude, kao i da prilikom prijave sudionicima koji namjeravaju ostati više dana u našem gradu ponudimo i smještaj«, dodao je Savin.

Kako je to i običaj, iz *Horizonta* su iskoristili priliku da se uručenjem spomen-plaketa zahvale svima onima koji su podržali ovu značajnu sportsku manifestaciju, te ujedno sudjeluju u promociji sporta i Subotice uopće.

D. Vuković

Počele prijave

Treće izdanje Subotičkog polumaratona zakazano je za nedjelju, 1. rujna. Prijave su već počele, a u službenoj »ponudi« su tri utrke: na 21 km, na 10 i na 5 km. Svi koji žele, prijavu mogu obaviti i preko sajta <https://subotickipolumaraton.com/> U momentu pisanja ovog teksta bilo je prijavljeno već 84 sudionika.

Nogomet

Vojvođanska liga Sjever

Uspješna prva provjera *Mladosti Apa*

APATIN – OFK *Mladost Apa* uspješno je startala s pripremnm utakmicama za proljetnu polusezonu, koja će se igrati od početka ožujka. Seriju prijateljskih utakmica započeli su mečom protiv lidera jesenske polusezone, *Radničkog 1912* iz Sombora. Apatinci su bili za nijansu konkretniji i jakog protivnika svladali rezultatom 2:1 (1:1). Domaćini su u prednost došli nakon odlične solo akcije **Rodića**, koji se probio po desnoj strani i nakon nekoliko uspješnih driblinga, dobrim udarcem poslao loptu u mrežu vratara Somboraca. Poravnanje je uslijedilo pred sam kraj prvog poluvremena, nakon nekoliko grešaka domaće obrane. Pobjedu Apatincima donijelo je jedno od ovozimskih pojačanja, **Mitrović**. Ovaj ofenzivni veznjak perfektno je izveo slobodnjak s dvadesetak metara i kad je izgledalo da će lopta otići preko grede, naglo je propala i završila u mreži nemoćnog vratara Somboraca. »Zadovoljan sam danas pokazanim, iako su noge još malo krute. Veseli me odlično uklapanje pridošlica u našu prepoznatljivu igru, a isto tako i pruženo od naših golobradih mladića. Nadam se dobrom proljeću, a uz ozbiljan rad vjerujem da ćemo tijekom polusezone formirati i osnove ekipe za više godina unaprijed«, kaže strateg Apatinaca **Slobodan Bačić**.

Među najboljim sportašima i Sonćanin Silađi

APATIN – Na tradicionalnoj manifestaciji Sportskog saveza Općine Apatin, održanoj prošlog vikenda u velikoj dvorani

Doma kulture, svečano su proglašeni najbolji u području sporta za 2018. godinu. Priznanja najboljima uručili su nekadašnji proslavljeni košarkaš *Partizana* **Goran Grbović** i predsjednik Sportskog saveza Srbije, hrvatski prvak **Davor Štefanek**. Zvanje sportašice i sportaša godine ponijeli su šahistkinja **Marina Gajčin** i kuglač **Strahinja Jovanić**. U kategoriji mladih spor-

taša nagrađeni su rukometaš **Dušan Čeran** iz RK PIK *Prigrevica* i **Noémi Hegybel** iz Ženskog kuglaškog kluba *Apatin*. Za najuspješnijeg stručnjaka u sportu proglašen je trener Odbojkaškog kluba *Apatin* **Miloš Popović**, a za najuspješnijeg sportskog radnika **Biljana Popović** iz Ženskog kuglaškog kluba *Apatin*. Među laureatima je i jedan Sonćanin, **Damir Silađi**. Ovaj vrijedan mladić, dugogodišnji član Košarkaškog kluba *Dunav* iz Apatina i reprezentativac Srbije u košarci u kolicima, proglašen je najuspješnijim sportašem s invaliditetom. Za najbolju sportsku manifestaciju proglašen je NBC KUP u kuglanju, u organizaciji Sportskog saveza Općine Apatin.

Mali nogomet

Bukovčanima Zimska liga

SOMBOR – Prošlog vikenda odigrana je završnica 4. Zimske lige u organizaciji Gradskog nogometnog saveza Sombor. Za

titulu pobjednika izborila se, potpuno zasluženo, ekipa *Omladinca* iz Bukovca. Bili su dominantni u finalnom programu, uvjerljive pobjede nad jakim rivalima nitko im ne može osporiti. Tako su u četvrtfinalnom meču porazili ekipu staparskog

Hajduka s čistih 4:1, a u polufinalu, neočekivano, ekipi *Radničkog* očitili su pravu nogometnu lekciju i položili ga na plečke s vrlo uvjerljivih 6:1. U finalnom meču, i pored najjačeg mogućeg protivnika, lidera Vojvođanske lige Sjever, ekipe *Radničkog 1912*, nastavili su pobjednički pohod i osvojili naslov sigurnom pobjedom od 2:0. Kao i ostale rivale, Bukovčani su protivnika u finalu slomili svojom igrom s pet nogometaša u polju. Njihov najbolji igrač **Vuković** je bombom s desetak metara zatresao mrežu Somboraca, nakon čega je njemu i suigračima bilo znatno lakše kontrolirati zbivanja na parketu. Nogometaši *Radničkog 1912* nisu uspijevali naći protulijek za takvu igru, pa su do kraja primili još jedan zgoditak i zadovoljili se drugim mjestom. Treće mjesto zauzeo je *Radnički*, pobjedom od 4:2 u malom finalu protiv najugodnijeg iznenađenja turnira, *Jedinstva Lemeš* iz Svetozar Miletića. Prije toga, u četvrtfinalnim mečevima odigrane su utakmice: *Kordun – Jedinstvo Lemeš* 1:3, *ŽAK – Radnički* 1:3, *Metalac – Radnički 1912* 1:1 (3:4 penali), *Hajduk – Omladinac* 1:4. U polufinalu su igrali: *Jedinstvo Lemeš – Radnički 1912* 1:3, *Radnički – Omladinac* 1:6. Najveće, ujedno i najneugodnije iznenađenje turnira priredio je do sada trostruki prvak, ekipa čonoplanske *Sloge*, koja je nakon neočekivanog neodlučnog 1:1 protiv *Telečke* ostala bez prolaza u završnicu.

Atletika

Početni uspjesi Apatinaca

APATIN – Članovi Atletskog kluba *Apatin* proteklog vikenda su uspješno započeli natjecateljsku 2019. godinu. Nastupili su na natjecanjima u Beogradu i Kaposváru. U Beogradu je, na 2. Zimskom noćnom polumaratonu nastupilo četvero Apatinaca; najuspješnija je bila **Aleksandra Burkanović** s osvojenim drugim mjestom u utrci na 7 kilometara, rezultatom 28 minuta 40 sekundi. U istoj utrci peto mjesto u muškoj konkurenciji osvojio

je **Nemanja Đurić**, a u polumaratonskoj utrci četvrto mjesto u ukupnom poretku osvojio je **Zoran Radičanin**. Polumaraton je istrčao i **Predrag Knežević**. Istog dana u Kaposváru, Mađarska, na polumaratonskoj utrci nastupio je **Predrag Vejin** koji je stazu od 21,097 km istrčao za 2 sata 6 minuta i 31 sekundu. Na *Bijelom krosu* nastupio je mladi **Miroslav Pešić**. U izuzetno jakoj seniorskoj utrci na 6 kilometara zauzeo je 20. mjesto i za minutu popravio prošlogodišnji rezultat na istoj stazi. Ovi rezultati ohrabruju pred početak službenih prvenstava Srbije, gdje se očekuju nova odličja za apatinske atletičare.

Ivan Andrašić

POGLED S TRIBINA

Četvorka

Poslije dugo vremena u 1. HNL, prošlo prvenstveno kolo donijelo je sve četiri pobjede velikih hrvatskih nogometnih klubova tzv. Velike nogometne četvorke. Istina, nisu to bile uvjerljive pobjede, s izuzetkom *Rijeke*, ali su donijele ono najvažnije u prvenstvenoj utrci – bodove.

Mnogo teže nego što je očekivao lider *Dinamo* je doma svladao *Istru 1961* (1:0) i zadržao golemu prednost od 14 bodova u odnosu na pratitelje koji su također slavili u 20. kolu. *Osijek* je svojim minimalcem (1:0) slavio na gostovanju kod fenjeraša *Rudeša*, dok su jedino *Riječani* bili izdašniji u golovima (3:0) u susretu protiv *Intera* u Zaprešiću. Konačno, ove sezone pomalo izgubljeni član velikog »kluba«, *Hajduk* je u prvom susretu pred svojim navijačima nakon kaznenih sankcija, uspio upisati izuzetno važnu pobjedu protiv *Lokomotive* (2:1) i primaknuti se vrhu tablice. U biti to je i najveće rezultatsko dostignuće proteklog ligaškog kola, jer uključivanje splitskih *bilih* u borbu za europska mjesta (2.- 4. pozicija) donosi toliko željenu dramatičnu čar cijeloga prvenstva. Istina, *Hajduk* je

još uvijek na neuglednom šestom mjestu, ali je sada od »Europe« i *Lokomotive* na poziciji četiri udaljen svega pet bodova, što je itekako dohvatljivo sa serijom dobrih rezultata. Hoće li tako biti, pokazat će se već u narednom kolu kada na Rujevici slijedi jadranski derbi između *Rijeke* i *Hajduka*.

Peti susret 20. kola između *Slavena* i *Gorice* (2:0), osim sigurne pobjede domaćeg sastava donio je i jednu zanimljivost koja ulazi u anale hrvatskog prvoligaškog nogometa. Naime, vodeći zgoditak za *Slaven* je postigao **Ivan Krstanović**, koji je tijekom zimskog prijelaznog roka stigao iz *Lokomotive*. Gorostasnom centarforu (196 cm) i 2011. godine najboljem strijelcu lige (Zagreb), to je već šesti klub za koji nastupa u 1. HNL (Zagreb, *Dinamo*, *Rijeka*, *Zadar*, *Lokomotiva*, *Slaven*) i u svakom klubu je zabijao za svoju momčad. Zgoditak *Gorici* je njegov 82. prvoligaški i trenutačno se nalazi na 10. mjestu najboljih strijelaca u povijesti, ali s obzirom na to da planira još igrati nesumnjivo je kako će se na toj ljestvici uspjati mnogo više.

Nogometno proljeće sve više uzima maha, susreti su sve bolji i zanimljiviji, a navijači Velike četvorke žele svoje ljubimce gledati i ove godine na europskoj sceni.

Hoće li im to uspjati pokazat će ligaška kola i susreti pred nama...

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Prelo u Bregu

Iz Ivković šora

Privridit...

piše: Branko Ivković

Faljnjs, čeljadi. Evo mene opet da vam samo štogod izdivanim pa onda idem dalje za mojim poslom. Niki dan gledim priko taraba u ovu našu zapuštanu zadrugu, pa skoro da čovik zaplače: nigdi žive duše, a i kad se kogod pojavi to sve ništa stranjsko, tuđe. Nikad i niko u selu nije vidio, dotiraju velike mašinerije, štogod rade i nestanu. Eeee, a kadgod od ove naše zadruge živilo cilo selo; radili tu sva domaća čeljad skoro, nisu se ni na nadnice žalili, pravili se kojikaki obekti. Ta napridova-lo. A sad, borme, ne zna se ni čije je ni ko to sve hasnira. Sićam se, kadgod se primo josag, primale višnje, zardelije, šljive pa jaja, pa sve fele žitarica a dvared godišnje se primali i golbovi za nike Talijane. Mi ondašnja dica cilo lito smo štogod išli brat, pa smo tako i dolazili do novaca. Čim krenu višnje, a mi po salaši. A ondak vam je bilo salaša i salaša. Nije bilo ni njive izmed, već skroz od ograde do ograde. Krenemo mi lipo, pa nabereimo i odnesemo u zadrugu. Lozo Lošan nam to izmiri, da niku ciduljicu i na bla-gajnu pa oma dobijemo novce, i eto nov fodbol, jal kaka druga sigračka. Doduše, sad ni salaša nema, digod koji, a ni da ima ova današnja dičurlija ne bi imali vrimenta za berbu, propuštili bi fajin tog na tim internetu. A tek kad se kupovali s prolića i s jeseni golbovi... Da ste onda vidili ti miškulan-cija. Znali smo se, borme, i podrpat oko kojikaki tavana, di se više nađe vadoca, to su vam oni diviji golbovi što se sami nasele u tavan pa i se niko ne mož vazdan rišit. Ukućani su nam olako davali da i povaćamo jel su pravili fajinsku štetu oko salaša: poili od pileža ranu, po okolnim njivama pokupili sime kad se posije, pogotovo su tiskali na cincokret. Njega su tako znali smlatit da je upolak osto ridak na njivi. E, mi se lipo uzveremo na tavane i pokupimo i u džak i pridamo, ukućani viču odozdol »pokupite i sve i začepite budže«, a mi huncuti borme ostavimo starije parove. Znali smo, ako pokupimo, nećemo i moć na godinu opet ić vaćat. Ja sam najvi-še volio na napuštani tavanima od salaša, tamo sam bio ciguran da neću propast jal se obogaljtit a vaćali smo svudank, još i na crkvenim tornju. Sad je to ovim mladima smišno kad pripovidam, al borme su to bili lipi novci, a i pravili smo se važni jel smo to mi sami zaradili. Sad dici kupuju sve što požele, i više neg što njim triba, pa su zato bisni i zavidni jedni od drugi. Ja sve ovo niki dan divanim mojim pajdašima Josi i Periši, a oni se oma uvatili smijat. Pitam i šta se cere, a oni se sitili kako sam ja pao sa zardelije, pa se sitili kako smo se jedared na bać Mijinom salašu nakupili tekudi kad smo skidali golupčiče. Eto vam kaki je naš čovik: misto da se pamti po lipim štogod, naš ti čovik sve pritvori u komendiju. Zato nam vako i ide, ja vam kažem. Neg, idem još pogledat na televiziji šta će se tre-vit s ovim šetanjom, očel to bit hasne jel će samo bit dobro ovima što su se usidili pa njim doktori priporučili šetanje, pa idem za kakim pametnim poslom. Ajd, zbogom.

Bać Ivin štodir

Kolika prela a nigdi se ne prede

piše: Ivan Andrašić

Otkako znade za se, bać Iva voljijo čitat. Al no za čega se najviše zanimo, ni našo u nikaki knjiga. Zoto najviše voljijo zasluškivat ka se stariji pripovidu. Dok se ni krenijo u škulu, više se otranjivo ko dide i bake, neg doma. Dida i baka bili siromaški, al radišni. Imali vinograd i nekoliko lančica zemlje, bilo jim to dosta za život. Dvor jim bijo pun svakake živine, u kočakeva krmačica i vzdan po nekoliko ranjenika, u štalice kravica. Posla imali o ranoga prolića, do kasne jeseni. Jedino nikada nisuz radili nediljom, a ispoštovali sve svece što u kalendaru obilježiti crvenima slovma. I uvijek sve stigli poradit. Zimu voljili obadvoj, jedino bi se onda odmorili o radova u polju i u vinogradu. Svake zime dida i nekoliko pajtaša iz komšiluka išli u šumu praviti drva. Baka bi se, ope, okrenila prelma. Bać Ivu i danas, ka se siti ti godina, uvati nikaka tuga, šta li, ni sam ne zna kako bi to zvo. Koliko ga samo put dida povejo u šumu. Dobro bi podranili i uranili, tribalo it pišice nuz doroslovačku prugu, do šume bilo dobri šesedam kilometri. Ništa mu ni smetalo, išo š njima drage volje. Još i danas mu zameriše ka se siti kako bi, šćim stignu, podložili vatru, pa madžarili. Tu pečenu slaninu baš i ni voljijo, al ka se osoli i opapri komadeš kruva, pa se to pokaplje maščom što otpuščaje slanina dok se madžari, pa sotim isto tako osoliti, izgvanjiti i pokapani luk, za njega ni bilo slađega fruštuka. I na kraj bi slatko porusko pečenu kožicu što bi mu do dida. A krv ni bijo o pekara jal iz dućana, ko vaj danas. Pekla ga baka doma, ko i druge žene. Njeve vekne bile o dvi kile. Dan bi mu u šume brzo prošo, dida bi mu do najmanju sikiricu, pa bi i on kljaštirio manje grane. I bilo bi mu jako drago što, eto, radi ko i veliki. Doma bi se krenili oko tri. Niko ni imo sat, ravnali se po ajzibanu što se iz Doroslova kreto u trifrtaljatri. Dida i pajtaši bi na ramena oprtili svaki po jedan bagramovi stub, to jim lugari nisu šacovali i biližili. A možda nisu ni opazili, oko dva bi već ošli u lugarnicu. Bać Iva se dobro sićo i bakini prela. Ni ji voljijo ništa manje neg madžarit u šume. Prela bi bilo svaki dan osim nedilja i svetaca. Žene bi se okupile, ponele bi svaka svoje radilo, svaki dan bi prelo bilo u druge kuće. Radilo se svašta, jedino se ne bi tkalo, jal bi se tkalja lako mogla pribunit u mustre. Najviše bi se prelo, eklovalo i štrikalalo. Voljijo prela ko njegove bake. Zavuko bi se u zapećak, gleda i slušo. Uživo u pivanju i u pripovijkama o davni dana. Baka bi zoto veče napucala koka i skuvala kukuruza, a kadgod bi spekla i u škvaraka pogačica jal kolačića. Bać Iva se svega toga živo sića, a danas, ka gleda na sokočalu kako se zna obnarodovat, te prelo vamo, te prelo tamo, al nigdi ne vidi da se na prelu i prede, štrika, jal ekluje. I nema više da se naj ko koga je prelo, pripravi i počasti. Svaki samo obnroduje ko će pivat, šta će bit za jist i koliko to košta. A ne košta malo, za sirotinju ni, pa na prelu bude najviše ni što zastalom sidu u šešira.

NARODNE POSLOVICE

- I Boga bi prevario da može.
- Imam djecu, imam svoja krila.
- I brojene ovce kurjak kolje, a kamoli nebrojene.
- Ne kupuj mačka u vreći.

VICEVI, ŠALE...

Lazo se zaposlio u općini i nakon godinu dana ode na obvezni sistematski pregled. Nakon svih testova sjedne on u ordinaciju, a doktor ga upita:

– Dobro, e sada koliko spavate?

Lazo odmahne:

– A malo, doktore, dva do tri sata...

Doktor se zabrine:

– Pa to je stvarno malo, razboljet ćete se, trebate više!

Lazo slegne ramenima:

– A ne stignem od posla više... al zato noću povučem i po devet sati!

Sudac odbrojava bokseru, a iz publike se prodera jedna baba:

– Taj sigurno neće ustati, znam ga iz autobusa!

Pita Perica mamu:

– Mama, je li anđeli lete?

– Da, dušo!

– Jučer je tata služavki rekao anđele moj, može li i onda letjeti?

– Da, sutra ujutru će letjeti.

Sreli se stari poznanici na autobusnoj postaji i pita poznatnik drugoga:

– Kako si? Jesi li se oženio?

– Nisam još.

– Što čekaš?

– Pa autobus.

DJEČJI BISERI

- Mlijeko ne daje samo krava, nego i biljke. Primjerice kokino mlijeko.
 - U banci ima puno redova i imaju neke prolaze.
 - Penzija je za onog tko ne voli ići na posao.
- (Dječji biseri, preuzeti iz emisije: Kefalica)

FOTO KUTAK

Transformers

**PETAK
15.2.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik
11:10 Riječ i život
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:50 Don Matteo
17:20 Kod nas doma
18:05 Gdje no limun cvate, dokumentarni film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Glazbeni dani HRT-a - Opatijske serenade Jazz orkestra HRT-a
21:10 Ne reci ni riječ, film
23:05 Dnevnik 3
23:40 Heineken: Otmica kralja piva, nizozemsko-belgijsko-britansko-američki film
01:10 Ludnica u Clevelandu
01:30 Don Matteo
02:20 Gorski liječnik
03:05 Dr. Oz
03:50 Put oko svijeta za 80 dana s Michaelom Palinom: Daleki i Dalji istok, dokumentarna serija
04:40 Dolina sunca, serija
05:25 Reprizni program
06:04 Imperij, telenovela

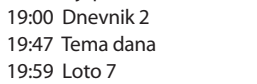

05:20 Kultura s nogu
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Pustolovine Vilka i Tile
06:56 Juhuhu
08:23 Laboratorij na kraju svemira: Padobranci
08:30 Sara i Patka
08:38 Sara i Patka
08:45 Moj mali poni
08:58 Andyjeve divlje pustolovine, dokumentarna serija za djecu
09:12 Pipi duga čarapa
09:37 Sve o životinjama
10:02 Prvak Koen
10:28 Školski sat: Obiteljsko nasilje
11:03 Naučite to i mog ljubimca, serija
11:29 George Clark: Čudesne zamisli

12:34 Ukradena mladost, kanadski film
14:09 Are: SP u skijanju - veleslalom
15:32 Maher za putovanja
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Put oko svijeta za 80 dana s Michaelom Palinom: Daleki i Dalji istok
17:39 Are: SP u skijanju - veleslalom
18:59 Vlak dinosaura
19:29 POPROCK.HR
20:05 Nijemi svjedok
21:50 Povrh jezera
22:43 Kraljevske žene windsorske, serija
23:33 Crna lista
00:18 Ukradena mladost, kanadski film
01:48 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
16.2.2019.**

07:05 Klasika mundi: Gala koncert Berlinske filharmonije pod ravnanjem Daniela Barenboima, 1. dio
08:05 Krila jastreba, film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:14 Hrvatska za 5
14:05 Zajedno u duhu
14:40 Prizma
15:30 Istrage prometnih nesreća
16:00 Zdrav život
16:30 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: Čardaš podno Sljemena
17:40 Lijepom našom
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Dora 2019. - izbor hrvatske pjesme za Pjesmu Eurovizije
22:30 Dnevnik 3
23:15 12 godina ropstva, američko-britanski film
01:30 Dobro došli u zamku, američko-britanski film
03:05 Krila jastreba, film
04:25 Dolina sunca, serija
05:10 Treći format
05:50 Reprizni program
06:10 Veterani mira
06:55 Prizma

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Pustolovine Vilka i Tile
09:55 Kina - blaga carstva žada, dokumentarni film
10:54 Are: SP u skijanju - slalom
11:50 Vrtovi razni: Veliki i mali, dokumentarna serija
12:45 Špica, riva, korzo
13:50 Auto Market
14:24 Are: SP u skijanju - slalom
15:15 Tragovima istraživačice: Tajne vikinškog blaga, dokumentarna serija
15:35 Maher za putovanja
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Žene, povjerljivo!
17:23 Magazin LP
17:50 Maher za putovanja
18:10 Glazbeni Top20
18:55 Košarkaški kup Hrvatske - finale, prijenos
21:00 Borba za opstanak u Yellowstoneu: Najteže proljeće, dokumentarna serija
21:50 Preživljavanje u divljini
22:40 Vikinzi
23:32 Imitacije aristokracije
00:04 Motel Bates
00:47 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
17.2.2019.**

08:00 Neobična krađa, film
09:50 Biblija
10:00 Varaždin: Misa, prijenos
11:08 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Pula: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:35 Razmaženka, film
17:00 Vijesti u 17
17:20 Mala ubojstva Agathe Christie - Nijemi svjedok, francuski film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 'Ko te šiša
20:40 Izdrži prijatelju stižem! - Damir Tomljanović Gavran, dokumentarni film
21:40 Osamdesete: Reganova revolucija, dokumentarna serija
22:25 Dnevnik 3
23:05 Neobična krađa, američki film
00:55 Nedjeljom u dva
01:50 Dolina sunca, serija
02:35 Sve će biti dobro, serija

03:20 Mir i dobro
03:45 Reprizni program
04:30 Frank Sinatra ili Zlatno doba Amerike, dokumentarni film
05:25 Osamdesete: Reganova revolucija, dokumentarna serija
06:05 Pula: More

05:15 Vrtovi razni: Veliki i mali, dokumentarna serija
06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Pustolovine Vilka i Tile, crtana serija
08:35 Luka i prijatelji
09:05 Umorstva u Midsomeru
10:40 Are: SP u skijanju - emisija
10:54 Are: SP u skijanju - slalom
11:45 Are: SP u skijanju - emisija
12:00 Zagonetni slučajevi dr. Blakea
12:50 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
13:55 Sjedni, odličan
14:24 Are: SP u skijanju - slalom
15:15 Are: SP u skijanju - emisija
15:30 Preživljavanje u divljini
16:18 Iskrice, dokumentarni film - domaći
17:30 Dora 2019. - izbor hrvatske pjesme za Pjesmu Eurovizije, snimka
18:55 Rukomet, LP: PSG - PPD Zagreb, prijenos
20:40 Katarina Velika - Uzlet
21:35 A Oscara dobiva: Nepomirljivi, američki film
23:50 Graham Norton i gosti
00:40 Frank Sinatra ili Zlatno doba Amerike, dokumentarni film
01:37 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
18.2.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Gorski liječnik
11:10 Treća dob
11:35 Bonton:
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:50 Don Matteo
17:00 Vijesti u 17

17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Kurdi - Masovni pokret, dokumentarna serija
21:00 Crno-bijeli svijet
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:10 Don Matteo
01:05 Gorski liječnik
01:50 Dr. Oz
02:35 Prizemljene ptice, dokumentarna serija
03:25 Put oko svijeta za 80 dana s Michaelom Palinom: Od datumske granice do graničnog roka, dokumentarna serija
04:10 Dolina sunca, serija
04:55 Čuvari neba: Priča o uzletištu Tangmere, dokumentarna serija
05:40 Skica za portret
05:50 Imperij, telenovela

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život
06:34 Juhuhu
10:02 Prvak Koen
10:30 Školski sat: Tvari, smjese i spojevi
11:05 Sjedni, odličan
11:37 McLeodove kćeri
12:30 George Clark: Čudesne zamisli
13:30 Božićno okupljanje, kanadski film
15:10 Put oko svijeta za 80 dana s Michaelom Palinom: Od datumske granice do graničnog roka, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Prizemljene ptice, dokumentarna serija
18:20 TV Bingo
19:00 Dodjela sportske nagrade Laureus, prijenos
21:00 Stadion
21:53 A Oscara dobiva: Ritam ludila, američki film
23:41 Zakon i red: Odjel za žrtve
00:31 Divlja rijeka, film
02:13 Igra prijestolja
03:13 POPROCK.HR
03:43 Noćni glazbeni program

**UTORAK
19.2.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:20 Vjetar u leđa
 11:10 Glas domovine
 11:35 Informativka
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Znanstveni krugovi
 14:30 Zdrav život
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:55 Don Matteo
 17:00 Vijesti u 17
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:05 U svom filmu
 21:00 Zbogom Cassiniju, pozdrav Saturnu, dokumentarni film
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Ludnica u Clevelandu
 23:45 Don Matteo
 00:35 Vjetar u leđa
 01:20 Dr. Oz
 02:05 Željezna džungla, povratak prirode u dolinu Ruhra, dokumentarni film
 02:55 Zemlje - Ljudi - Pustolovine
 03:40 Dolina sunca, serija
 04:25 Čuvari neba: Priča o uzletištu Yeovilton, dokumentarna serija
 05:10 Glas domovine
 05:35 Skica za portret
 05:50 Imperij, telenovela

05:05 Izvan formata
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 06:35 Pustolovine Vilka i Tile, crtana serija

10:02 Prvak Koen
 10:30 Školski sat: Zemlja i svemir
 11:37 McLeodove kćeri
 12:30 Nećemo reći mladenki
 13:30 Dragi tajni djede Mraze, američki film
 15:10 Zemlje - Ljudi - Pustolovine
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Željezna džungla, povratak prirode u dolinu Ruhra, dokumentarni film
 17:35 Luda kuća
 18:15 Kruške i jabuke
 19:00 Vlak dinosaura
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Milijarde
 21:00 A Oscara dobiva: Spotlight, američki film
 23:10 Zločinački umovi
 00:05 Michael, američki film
 01:47 Igra prijestolja
 02:47 Dragi tajni djede Mraze, američki film
 04:12 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 20.2.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:10 Dobro jutro, Hrvatska
 10:20 Vjetar u leđa
 11:10 Eko zona
 11:35 Bonton
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:05 Potrošački kod
 14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:50 Don Matteo
 17:00 Vijesti u 17

17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 19:59 Loto 7
 20:05 Kultura s nogu
 20:33 Cronovatori: Zdravlje i medicina, serija
 21:03 Mijenjamo svijet: Amerika u strahu od policije, dokumentarni film
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Ludnica u Clevelandu
 23:45 Don Matteo
 00:40 Vjetar u leđa
 01:25 Dr. Oz
 02:10 Divljina Slovačke, dokumentarna serija
 03:00 Zemlje - Ljudi - Pustolovine
 03:45 Dolina sunca, serija
 04:30 Na blaskoj Plokati, emisija pučke i predajne kulture
 05:07 Skica za portret
 05:23 Kultura s nogu
 05:50 Imperij, telenovela

05:15 Što je klasika?
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 06:35 Pustolovine Vilka i Tile
 10:02 Prvak Koen
 10:30 Školski sat: Pubertet i klimakterij
 11:05 Luka i prijatelji
 11:37 McLeodove kćeri
 12:30 Nećemo reći mladenki
 13:30 Putovanje u središte Zemlje, američko-kanadski film
 15:10 Zemlje - Ljudi - Pustolovine
 16:00 Regionalni dnevnik

16:40 Divljina Slovačke
 17:35 Luda kuća
 18:15 Kruške i jabuke
 19:00 Vlak dinosaura
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Nogomet, Liga prvaka - emisija
 20:50 Nogomet, LP: Atletico Madrid - Juventus, prijenos utakmice
 23:40 Pat Garrett i Billy the Kid, američki film
 01:42 Igra prijestolja
 02:42 Putovanje u središte Zemlje, američko-kanadski film
 04:07 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 21.2.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 10:20 Vjetar u leđa
 11:10 Svi putevi vode u Radošić
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Imperij, telenovela
 13:15 Dr. Oz
 14:00 Hrvatska moj izbor: Dužić & Stančić
 14:30 Prometej
 15:00 Dobar dan, Hrvatska
 15:50 Don Matteo
 17:20 Kod nas doma
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Loto 6/45
 20:05 Šifra
 21:00 Puls
 22:00 Otvoreno
 22:50 Dnevnik 3
 23:25 Ludnica u Clevelandu
 23:45 Don Matteo
 00:40 Vjetar u leđa

01:25 Dr. Oz
 02:10 Uporište divova
 03:00 Zemlje - Ljudi - Pustolovine
 03:45 Dolina sunca, serija
 04:30 Svi putevi vode u Radošić
 05:00 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
 05:25 Reprizni program
 05:50 Imperij, telenovela

05:20 Knjiga ili život
 05:50 Regionalni dnevnik
 06:34 Juhuhu
 06:35 Pustolovine Vilka i Tile, crtana serija
 10:22 Lavli brlog, serija za djecu
 10:30 Školski sat: Projekt Drugi: Osobe sa zdravstvenim problemima
 11:05 Pozitivno
 11:40 McLeodove kćeri
 12:30 Nećemo reći mladenki
 13:30 Dizalo za poljupce, američki film
 15:10 Zemlje - Ljudi - Pustolovine
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Uporište divova
 17:35 Luda kuća
 18:15 Kruške i jabuke
 19:00 Vlak dinosaura
 19:30 POPROCK.HR
 20:05 Klub 7
 21:00 A Oscara dobiva: Boksač, američki film
 22:53 Zločinački umovi
 23:48 Nebeski dani, američki film
 01:20 Igra prijestolja
 02:20 Dizalo za poljupce, američki film
 03:45 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Destinacija koja se mora doživjeti

Za dušu i tijelo

Postoji nešto što danima ponavljam sebi. Zapravo, ne danima, dani su otišli u tjedne, a tjedni u mjesece. Bez preterivanja. I koliko god ponavljala, ne polazi mi za rukom prerasti u dobru matru ili u što god da je potrebno prerasti samo da ja dobijem wellness. Da, jesam zaljubljenik prirode, pješačenja, velikih fizičkih izazova, napora i iscrpljujem svoje tijelo češće nego što bi to trebalo i smjelo ali i ja imam dušu, a ona vapi za wellnessom. Tihim, glasnim, toplim, bliskim, dalekim u kojoj god kombinaciji.

Nije u redu toliko ignorirati takva ugađanja, a ja sam na dobrom putu da se tome suprotstavim. Konačno sam otišla na masažu. Ja, zagovornik teorije da su masaža i psiholog, ili psihoterapeut najnepravednije zapostavljena ulaganja u naše dobro, upravo time sebe uskraćujem. Ne razumijem zašto je to luksuz. To je kao da nećete da malate i čistite kuću u kojoj živite, da ne pričam o njenom uređivanju. Ozbiljno to mislim. Zamislite da narednih deset godina ne malate, ne pravite veliko spremanje, a o vođenju računa o sitnicama nema ni pomisli. Kako bi vam bilo ući jedanaeste godine u taj prostor? E baš tako. I onda kada pomislite što vas tijelo malo izdaje ili ne uspijeva odgovoriti na sve vaše zahtjeve, neka vam bude jasno da je to proporcionalno onome koliko ste u njega ulagali. Zapravo, ono je bilo darežljivije i dalo vam je i više. Dakle, nismo ok.

Harkány

Ovo nije ni približno dug uvod koliko zaslužuje biti, ali neću nas samo vozati kroz naše potrebe i igrati na savjest prema tijelu i nama samima. Želim nam dati destinaciju na kojoj bismo mogli o svemu tome razmisliti, a i dobro poraditi na problemu. Idemo u banju u Harkányu.

Harkány je gradić krajnjem jugu Mađarske, u županiji Baranja. Dakle, blizina je očigledna, a za one manje upućene navest ću da je od Subotice udaljen nešto više od 100 kilometara, na samoj granici Hrvatske i Mađarske. E sad još kad smjestimo gradić između planina Tenkes i Szársomlyó i u kotlinu Drave, jasno je zašto baš ovu destinaciju predlažem. Doduše, trebalo bi sada spomenuti glavne podatke, a prvi je taj da već 200 godina grad Harkány njeguje zdravstveni turizam i to termalnim bezenima, finskim saunama, parnim kupatilama, hidro masažama, terapijskim uslugama i raznim drugim bazenima. Nema dileme, a sigurna sam da na meniju imaju i masaže i što više istražujem sigurnija sam da je ovo pravi izbor za vikend užitak jer nosi epitet i najboljih u Europi, a na to ne možemo žmuriti.

Zapravo, ima još nešto što me golica i goni na osvajačke pohode u Harkány, a to je priča oca jedne poznanice koji tvrdi da se tu u okolici nalazi i jedan neaktivan vulkan. Malo mi je nevjerovatno da Google bar ne zna više o tome, ali ne uspijevam pronaći nikakav podatak i bit će mi izazov otkriti ovu priču na terenu.

Istina na Suncu

Stvari nisu nikad onakve kakvim se predstavljaju, pa tako odmah otkrivam podatak da ovaj vikend idem u Pečuh i iskoristit ću priliku za obići Harkány, jer je njihova razdaljina svega 25 kilometara. Dakle, Harkány se u ovom vikendu zatekao kao posljedica slučajne preporuke poznanice, a skoro sigurno se uglavio u poslasticu vikenda. Kako će se to sve na kraju skrojiti, vidjet ćemo. Planiram si ugađati, uživati, smijati se, šetati dok me noge nose i banjati se koliko mi srce ište.

Sigurno ću pripremiti neke zazubice na papiru, a vi gledajte da ne odolite izazovu, pa da vidimo tko je bio bolji. I da se odmah dogovorimo: računa se samo ono što vam godi, na ostalo žmurimo.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35355000000200292421
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 355-1023208-69

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
 Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
 ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
 DEŽURSTVO 0-24 SATA

**Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo
„Vladimir Nazor” Sombor**

85. put priređuje

VELIKO BUNJEVAČKO-ŠOKAČKO PRELO

PRELJSKA VEČERA • FOLKLOR • TAMBURAŠI • TOMBOLA

Subota, 2.3.2019. u 19:30 • Velika sala Hrvatskog doma

Ulaznica: 1800 din • Info: 025/416-019 (pon-čet, 17-20)